

საქართველოს პარლამენტი

გენდერული
თანასწორობის
საბჭო

გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საკანდიდატო საბჭოს თემატური მოკვლევის ანგარიში

**ქალებისა და გოგონებისათვის
ინფრასტრუქტურის
(გზა, ტრანსპორტი, ინტერნეტი, წყალი)
ხელისაწვდომობის შესახებ**

2022

ანგარიში მომზადდა ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) მხარდაჭერით და დიდი ბრიტანეთისა და ჩხილდოეთი იხიანდისის გაერთიანებული სამეფოს მთავრობის საგარეო, თანამეგობრობისა და განვითარების ოფისის კახგი მმართველობის ფონდის ფინანსური ხელშეწყობით.

დოკუმენტი ასევე მომზადდა გაეხოს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვედეთის მხარდაჭერით, გენდერული თანასწორობისთვის გაეხოს ეთობრივი პროგრამის ფარგლებში.

დოკუმენტში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორებს და შესაძლოა, ახ ასახავდეს ზემოთ ჩამოთვლილი ორგანიზაციების ოფიციალური პოლიტიკას ან შეხედულებებს.

სამუშაო ჯგუფს ექსპერტულ მხარდაჭერას უწევდა მაგდა მამუკაშვილი.

თემატური მოკვლევის შესახებ

2022 წლის 20 ივნისს გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭომ საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტის 155-ე მუხლის საფუძველზე, დაიწყო თემატური მოკვლევა „ქალებისა და გოგოებისათვის ინფრასტრუქტურის (გზა, ტრანსპორტი, ინტერნეტი, წყალი) ხელმისაწვდომობის შესახებ“.

თემატური მოკვლევის ჯგუფის შემადგენლობა:

ბაია კვიციანი	თემატური მოკვლევის ჯგუფის მთავარი მომხსენებელი, გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი
ნინო წილოსანი	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს თავმჯდომარე
რამინა ბერაძე	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი
ანა ბურჯუაძე	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი
მარიამ ლაშხი	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი
გიორგი ცაგარეიშვილი	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი
ხატია წილოსანი	გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს წევრი

თემატური მოკვლევის ჯგუფის მიზანია, შეისწავლოს საქართველოში ინფრასტრუქტურის მიმართულებით არსებული ხარვეზები, გამოწვევები და ბარიერები, რომლებიც ხელს უშლის ქალების და გოგოების წვდომას რესურსებზე.

ანგარიში საჯაროა და ხელმისაწვდომია საქართველოს პარლამენტის ვებგვერდზე:

www.parliament.ge

შინაარსი

ანგარიშის შეჯამება	6
ყარობითა განმარტება	10
I შესავალი	12
II პვდვის ამოყნები და მეთოდოლოგია	14
III საკანონმდებლო-ინსტიტუციური ჩანჩო, გამომწვევა, სავკეთესო პრაქტიკა და ჩაკომენდაციები ინფრანსტრუქტურის სფეროში	15
1 ქაღები სანებანი ჩანთალოა და წანომადგენლოა ინფრანსტრუქტურის სფეროში	17
1.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩანჩო	18
1.2 თვამაური ამპვდვის ძინითადი მობნებები	18
1.3 სავკეთესო პრაქტიკა	21
1.4 თვამაური ამპვდვის ჩაკომენდაციები	22
2 საგვამ ინფრანსტრუქტურის სფერო	25
2.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩანჩო	26
2.2 თვამაური ამპვდვის ძინითადი მობნებები	27
2.3 სავკეთესო პრაქტიკა	29
2.4 თვამაური ამპვდვის ჩაკომენდაციები	30
3 წყადმომანგებოს ინფრანსტრუქტურის სფერო	33
3.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩანჩო	34
3.2 თვამაური ამპვდვის ძინითადი მობნებები	35
3.3 სავკეთესო პრაქტიკა	37
3.4 თვამაური ამპვდვის ჩაკომენდაციები	38

4.	სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სფერო	40
4.1	საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩანჩქი	41
4.2	თვამაზური ომკვიდვის ძირითადი მიზნებები	42
4.3	საუკეთესი პრაქტიკა	46
4.4	თვამაზური ომკვიდვის რეკომენდაციები	47
5.	ინფრასტრუქტურის სფერო	51
5.1	საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩანჩქი	52
5.2	თვამაზური ომკვიდვის ძირითადი მიზნებები	53
5.3	საუკეთესი პრაქტიკა	54
5.4	თვამაზური ომკვიდვის რეკომენდაციები	55
IV	რეკომენდაციების უხრილი	57
V	ბამყანებუდი წყაროები	67
VI	დანართი # 1 - თვამაზური ომკვიდვის პითხვანი	69
VII	დანართი # 2 - თვამაზური ომკვიდვის უაქნიკური პირობები	72

ანგარიშის შეჯამება

ინფრასტრუქტურა ცენტრალურია ყველა ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის, საყოველთაო კეთილდღეობისა და მდგრადი განვითარებისათვის. თანაბარი წვდომა ინფრასტრუქტურაზე ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ და ინკლუზიურ განვითარებას და სოციალური თანასწორობის მიღწევას.¹ არსებითია, რომ საზოგადოების ყველა წევრს - მათ შორის ქალებს, რომლებიც ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის 52%-ს შეადგენენ - ჰქონდეს თანაბარი წვდომა ხარისხიან ინფრასტრუქტურაზე. ეს შეამცირებს ქალების მიერ საყოფაცხოვრებო სამუშაოზე დახარჯულ დროს და გაზრდის მათ შესაძლებლობას, უფრო ნაყოფიერად ჩაერთონ შრომის ბაზარზე, სოციალურ თუ პოლიტიკურ საქმიანობაში.

2022 წლის ივნისში შეიქმნა გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭოს თემატური მოკვლევის სამუშაო ჯგუფი (შემდგომში - მოკვლევის ჯგუფი), რომელსაც უნდა შეესწავლა საქართველოში ქალებისა და გოგოების წვდომა ინფრასტრუქტურაზე, გამოველინა უთანასწორობები და შეემუშავებინა რეკომენდაციები მათ აღმოსაფხვრელად. მოკვლევის ფარგლებში გაანალიზდა საქართველოში არსებული ინფრასტრუქტურის გავლენა ქალთა კეთილდღეობაზე და გამოიკვეთა არსებული ინფრასტრუქტურული ბარიერები, რომლებიც აფერხებს ქალებისა და გოგოების სრულფასოვან მონაწილეობას სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში. ანგარიშში განხილულია საგზაო, წყალმომარაგების, ტრანსპორტირებისა და ინტერნეტის ინფრასტრუქტურაზე წვდომის ბარიერები. ასევე, ცალკე თავად გამოიყო ქალთა მონაწილეობა ინფრასტრუქტურის სფეროში. შესაბამისად, დოკუმენტის სტრუქტურა დაყოფილია თითოეული ინფრასტრუქტურის სფეროს მიხედვით, სადაც წარმოდგენილია საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო, მოკვლევის ძირითადი მიგნებები, საუკეთესო პრაქტიკა და შესაბამისი რეკომენდაციები. კვლევის როგორც თვისებრივი, ისე რაოდენობრივი მეთოდების გამოყენებით, გუნდმა 5 მუნიციპალიტეტში ჩაატარა სამიზნე ჯგუფების მოსმენები და გაანალიზა ყველა მუნიციპალიტეტიდან/შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოდან გამოთხოვილი რაოდენობრივი მონაცემები.

საყურადღებო გამოწვევებია ინფრასტრუქტურის სფეროში ქალთა მონაწილეობის მიმართულებით. მაგალითად, მაღალ მუნიციპალურ თანამდებობებზე მათი წარმომადგენლობა საგრძნობლად დაბალია: 64 მუნიციპალიტეტიდან მხოლოდ 3-ს ჰყავს ქალი მერი და 2-ს - ქალი საკრებულოს თავმჯდომარე; მერის 125 მოადგილიდან 12-ია ქალი; ამდენივე ქალია საკრებულოს თავმჯდომარის 119 მოადგილეს შორისაც.² ქალთა სათანადო ჩართულობა მაღალ მუნიციპალურ პოზიციებზე არსებითია: როგორც სამიზნე ჯგუფების მოსმენებიდან გამოვლინდა, მუნიციპალიტეტში მცხოვრებ ქალთა ინფრასტრუქტურულ პრიორიტეტებსა და საჭიროებებს ქალი თანამდებობის პირები უკეთესად იცნობენ და, შესაბამისად, უკეთესადაც ადვოკატირებენ. მერიის ინფრასტრუქტურის სამსახურებში ქალთა წარმომადგენლობა 19%-ია, ხოლო საკრებულოს კომისიებში - 12%. სამწუხაროდ, ინფრასტრუქტურა, სტერეოტიპულად, დღემდე კაცის სფეროდ მიიჩნევა. შესაბამისად, კაცების დომინირება ამ მიმართულებით თვალშისაცემია, რაც, თავის მხრივ, ამცირებს ქალების სურვილსა და მოტივაციას აღნიშნულ სფეროში ჩასართავად. ქალთა წარმომადგენლობა დაბალია ინფრასტრუქტურულ სამშენებლო სამუშაოებსა და სატრანსპორტო გადაყვანის სფეროშიც. შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა გასცა რეკომენდაციები ინფრასტრუქტურის სფეროში ქალთა ჩართულობის წამახალისებელი ღონისძიებებისა და ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიების ჩატარებაზე.

გამოწვევაა ქალთა თანაბარი ჩართულობა მოქალაქეთა მონაწილეობის მექანიზმებშიც, რასაც, თავის მხრივ, განაპირობებს მათი არასათანადო ინფორმირება და საოჯახო საქმიანობით გამოწვეული დროის სიმწირე. 35%-ია ქალთა წარმომადგენლობა დასახლების საერთო კრებებზე, სადაც ხშირად აირჩევა დასახლებაში განსახორციელებელი მცირე ინფრასტრუქტურული ღონისძიებები. აღსანიშნავია, რომ ქალთა დაბალი ჩართულობის გამო, ნაკლებად ჟღერდება

1 Infrastructure for Gender Equality and the Empowerment of women, United Nations Office for Project Services (UNOPS), 2020.

2 მუნიციპალიტეტების ვებგვერდებიდან ამოღებული ინფორმაცია.

მათთვის პრიორიტეტული ინფრასტრუქტურული საჭიროებები, როგორცაა წყალმომარაგება, ბავშვთა გასართობი და რეკრეაციული სივრცეებისა და სტადიონების მოწყობა, გარე განათებების დამონტაჟება. მოკვლევის ჯგუფმა გასცა რეკომენდაცია, რომ დასახლებათა კრებების შესახებ ინფორმაცია განთავსდეს ისეთ საჯარო ობიექტებზეც, რომელთაც ხშირად სტუმრობენ ქალები (მაგ.: ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში); ასევე, მუნიციპალიტეტებში საკომუნიკაციო არხად თანდათან დაინერგოს მოკლე ტექსტური შეტყობინების სისტემა.

გამოვლინდა გამოწვევები საგზაო ინფრასტრუქტურის მიმართულებითაც, რომლებიც ქალებს განსაკუთრებულ წინააღმდეგობებს უქმნის: მაგალითად, ქალებისთვის პრობლემური საკითხია ტროტუარის არარსებობა მოასფალტებულ გზებზე, ვინაიდან ისინი ძირითადად ფეხით გადაადგილდებიან. თემატური მოკვლევის ფარგლებში დადგინდა, რომ ტროტუარები საქართველოს მხოლოდ 160-მდე (5%) დასახლებაშია,³ ძირითადად, ქალაქებში. სამიზნე ჯგუფის დისკუსიებიდან გამოვლინდა, რომ ტროტუარების სიმცირე, თავის მხრივ, გამოწვეულია საკანონმდებლო რეგულაციით, რომლის მიხედვითაც განსაზღვრულია, რომ საავტომობილო გზების რეაბილიტაციისას ახალი ტროტუარები და საცალფეხო ბილიკები მხოლოდ საჭიროების შემთხვევაში ეწყობა.⁴ მოკვლევის ჯგუფის რეკომენდაციით, დასახლებულ პუნქტებში ტროტუარები უნდა მოეწყოს ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაციის თანადროულად; ამასთანავე, სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით დასაფინანსებელ პროექტთა ჩამონათვალში გზებსა და გზისპირა მოსაცდელებს დაემატოს ტროტუარებიც.

მნიშვნელოვან გამოწვევად გამოვლინდა რეკრეაციული ტერიტორიების სიმცირეც სოფლად. ქალები ხშირად არიან ისეთი სოციალური ინფრასტრუქტურის ძირითადი მომხმარებლები, როგორცაა საჯარო სივრცეები, პარკები და დასვენების ადგილები. მუნიციპალიტეტების მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, მხოლოდ 800-მდე (23%) დასახლებაში არსებობს სკვერები ან ბავშვთა გასართობი მოედნები. ქალებისთვის განსაკუთრებული პრობლემაა ბავშვთა გასართობი ადგილების სიმცირე, ვინაიდან დამატებითი ძალისხმევითა და დროის გაღება სჭირდებათ ბავშვების გასართობად, რაც კიდევ უფრო აღრმავებს მათ დროით სიღარიბეს. მოკვლევის ჯგუფის რეკომენდაციით, მუნიციპალიტეტებმა გენდერულად მგრძობიარე პროექტად უნდა განიხილონ რეკრეაციული ტერიტორიების მოწყობა და მათი დიზაინისას შემუშავებისას გაითვალისწინონ გოგოების ინტერესები თამაშებთან, სპორტსა და სხვა დასასვენებელ აქტივობებთან მიმართებით.

წყალზე ხელმისაწვდომობის ზრდა არსებითი ნაბიჯია გენდერული თანასწორობის მისაღწევად და ქალების გასაძლიერებლად. ქალაქების მოსახლეობის, დაახლოებით, 92%-ს და სოფლის მკვიდრთა 64%-ს წყალი ონკანიდან მიეწოდება; ამასთანავე, ქალაქის მოსახლეობის 84%-ს და სოფლად მცხოვრებ პირთა 20%-ს მიუწვდება ხელი კანალიზაციაზე, წყალარინების გამწმენდი სისტემით კი მთელი მოსახლეობის მხოლოდ 36% სარგებლობს.⁵ ჩატარებული კვლევები ცხადყოფს, რომ გენდერული როლების გამო, ქალები, კაცებთან შედარებით, ბევრად მეტ წყალს მოიხმარენ, რაც, ძირითადად, დაკავშირებულია გენდერულად განსაზღვრულ საყოფაცხოვრებო საქმიანობასთან.⁶ წყალი გამოიყენება არა მხოლოდ სასმელად, არამედ შემდეგი მიზნებითაც: საკვების მოყვანა და მომზადება, შინაური ცხოველების მოვლა, ჰიგიენის დაცვა, ავადობის მართვა, წმენდა, რეცხვა, და ნარჩენების წყალარინება,⁷ რასაც საოჯახო მეურნეობებში ძირითადად ქალები აკეთებენ.

3 საქართველოში 3476 დასახლებაა, სადაც 2014 წლის საყოველთაო აღწერით, 1 მოსახლე მაინც ცხოვრობს.

4 საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 10 ივლისის N172-ე დადგენილება „საქართველოს საავტომობილო გზების საგზაო სამუშაოების კლასიფიკაციის ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“.

5 „საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის“ მონაცემები, 2019.

6 „Water conservation awareness and practices in households receiving improved water supply”, A gender-based analysis, Journal of Cleaner Production, 2017.

7 „Gender, Water and Sanitation”, A Policy Brief, Inter-agency Task Force on Gender and Water (GWTF), 2006.

წყალმომარაგების გრაფიკით მიწოდება, წყლის შორი მანძილიდან მოტანა და რეცხვასთან დაკავშირებული სირთულეები ქალებს განსაკუთრებულ წინაღობებს უქმნის და ზრდის წყლის მოხმარებისათვის გამოყოფილ დროს. მოკვლევის ჯგუფის რეკომენდაციით, იმ დასახლებებში, სადაც შესაბამისი ლიცენზიანტი არ ოპერირებს და წყალი გრაფიკით მიეწოდება, მუნიციპალიტეტებმა მოსახლეობა ამ რესურსით ცისტერნიდან უნდა მოამარაგონ; ამასთანავე, ინფრასტრუქტურის პოლიტიკის დაგეგმვისას, მუნიციპალიტეტებმა უნდა გაითვალისწინონ წყალმომარაგების პროექტების მკვეთრად გენდერული ბუნება. აღსანიშნავია სარწყავი წყლის პრობლემაც, რომელიც ქალებს ხელს უშლის მოსავლის მიღებაში. მოკვლევის ჯგუფმა ასევე გასცა რეკომენდაცია ქალთა მიერ მართული ფერმერული მეურნეობების იდენტიფიცირებისა და სარწყავ წყალთან დაკავშირებული მათი საჭიროებების კვლების თაობაზე.

გენდერული თანასწორობის კუთხით, მნიშვნელოვანია უსაფრთხო წყლისა და სანიტარული სისტემის მართვა. ქალებსა და გოგოებზე არაპროპორციულად მოქმედებს უხარისხო წყალი, ასევე, სანიტარული და ჰიგიენური სერვისების სიმცირე.⁸ მუნიციპალიტეტების ინფორმაციით, კანალიზაცია ნაწილობრივ უზრუნველყოფილია დასახლებათა მხოლოდ 2%-ში. ასევე გამოვლინდა, რომ დასახლებებში, სადაც წყალმომარაგების ლიცენზიანტი არ ოპერირებს, სასმელი წყლის ხარისხი არარეგულარულად მონდება. მოკვლევის ჯგუფის რეკომენდაციით, ყველა დასახლებაში უნდა შემოწმდეს წყალი, რომელსაც მოსახლეობა სასმელად იყენებს, პრობლემურ მრავალბინიან სახლებში კი დამონტაჟდეს ინდივიდუალური საკანალიზაციო სისტემები.

გამართულ სატრანსპორტო სერვისს განსაკუთრებული დატვირთვა აქვს ქალების გაძლიერების მიმართულებით, ვინაიდან გადაადგილების საშუალებად ქალები, ძირითადად, საზოგადოებრივ ტრანსპორტს ირჩევენ. ეს, თავის მხრივ, გამოწვეულია კერძო ავტომობილის ფლობის დაბალი მაჩვენებლით. საქართველოში რეგისტრირებული მსუბუქი ავტომობილების მხოლოდ 19%-ს ფლობენ ქალები. ქალთა მობილობა გენდერულად წინასწარ არის განსაზღვრული და, ძირითადად, უკავშირდება ყოველდღიური, ანაზღაურებული და აუნაზღაურებელი შრომის შესრულებას მათი მხრიდან.⁹ აღსანიშნავია, რომ სოფლად ქალთა ყოველდღიური გადაადგილების მაჩვენებელი, ქალაქთან შედარებით, მცირეა.¹⁰ ტრანსპორტის არარსებობას უარყოფითი გავლენა აქვს მათ ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. ქალების მითითებით, ამის გამო, ხშირად უთქვამთ უარი დასაქმებაზე. ქალთა მობილობა პირდაპირ დამოკიდებულია მათი შემოსავლის ოდენობაზე. მცირე შემოსავლიანი ქალების მნიშვნელოვანი ნაწილი (38.4%) იშვიათად ან საერთოდ არ გადის სახლიდან.¹¹

საქართველოს მუნიციპალიტეტების უმრავლესობას არ აქვს მუნიციპალური ტრანსპორტი. ეს სერვისი მოქმედებს მხოლოდ 23 მუნიციპალიტეტში და ფარავს მხოლოდ 270-მდე დასახლებას (8%).¹² ძირითადად, სატრანსპორტო გადაყვანისთვის გამოიყენება კერძო სამარშრუტო ტაქსები. ევროპული სტანდარტის ავტობუსები მხოლოდ 10-მდე მუნიციპალიტეტში ოპერირებს.¹³ მუნიციპალიტეტთა შორის სამგზავრო გადაყვანის სფერო ასევე არ რეგულირდება სათანადოდ და მხოლოდ კერძო ოპერატორების ამარაგ რჩება.

გამოწვევებად გამოვლინდა ისეთი საკითხებიც, როგორცაა: ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკის შეუსაბამობა სამუშაო დროსთან, სატრანსპორტო გადაყვანაზე მონიტორინგის ნაკლებობა, ტრანსპორტირების მაღალი საფასური და ფეხით გადაადგილება, რაც უმეტესწილად ქალებისთვის ართულებს ეკონომიკაში ჩართულობას, განათლების მიღებას და მზრუნველობით საქმიანობას. მოკვლევის ჯგუფმა გასცა რეკომენდაცია, რომ ქალაქიდან სოფლებამდე მიმავალი ტრანსპორტის გრაფიკი შეესაბამებოდეს სამუშაო საათებს და ზედამხედველობა გაეწიოს კერძო

8 Ibid.

9 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

10 Ibid.

11 Ibid.

12 მუნიციპალიტეტების მიერ მონოდედებული ინფორმაცია.

13 Ibid.

სატრანსპორტო ოპერატორებისათვის დაწესებული გრაფიკის/მარშრუტის დაცვას. ასევე, პასუხისმგებელმა უწყებებმა უნდა გამოიკვლიონ ექიმების, ექთნებისა და მასწავლებლების საჭიროებები სატრანსპორტო გადაადგილების კუთხით და დასახონ შესაბამისი ნაბიჯები მათ გადასაჭრელად.

სატრანსპორტო გადაყვანის სფეროში ქალთა დაბალი წარმომადგენლობის დასაძლევად, უნდა ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები ქალ მძღოლთა როლზე. ასევე, ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების პრევენციისათვის, გაიცა რეკომენდაცია, რომ ტრანსპორტში განთავსდეს სექსუალური შევიწროების დეფინიცია და შესაბამისი უწყებების საკონტაქტო ინფორმაცია. დასახლებებში, სადაც სათანადო სტანდარტის ავტობუსები მოძრაობენ, კვლავ გამოწვევაა გაჩერებების აუდიო-ვიდეო გამოცხადება. შესაბამისად, გაიცა რეკომენდაცია, რომ შემუშავდეს სამოქმედო გეგმა ამ საჭიროების დასაფარად.

ინტერნეტზე წვდომის მაჩვენებლები გენდერული ნიშნით თითქმის არ განსხვავდება. ქალები და კაცები თანაბრად ფლობენ კომპიუტერსა და მობილურ ტელეფონებს, თუმცა ინტერნეტზე წვდომის მაჩვენებელი ბევრად დაბალია სოფლად. ამდენად, სოფლად მცხოვრებ პირებს ხშირად არ აქვთ წვდომა ინფორმაციაზე ადგილობრივ თვითმმართველობაში მოქალაქეთა ჩართულობის მექანიზმების შესახებ, რომელიც ქვეყნდება მუნიციპალიტეტთა ვებგვერდებზე ან სოციალურ ქსელებში. მუნიციპალიტეტებში ინტერნეტით არ არის აღჭურვილი ადმინისტრაციულ ტერიტორიულ ერთეულებში მერის წარმომადგენელთა 280-ზე მეტი ოფისი, სადაც მოსახლეობა შეძლებდა, სოფლიდან გაუსვლელად მიეღო მუნიციპალური თუ სხვა საჯარო სერვისი. ეს განსაკუთრებით გაზრდიდა ქალთა წვდომას ელექტრონულ სერვისებზე, ვინაიდან, ასაკის მატებასთან ერთად, მათი გადაადგილების მაჩვენებლები იკლებს.¹⁴ შესაბამისად, რეკომენდებულია: გამოიკვლიონ მუნიციპალიტეტთა ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში მერის წარმომადგენელთა ოფისების წვდომა ინტერნეტზე, კომპიუტერული ტექნიკის საჭიროებებთან ერთად; დაისახოს აქტივობები ამ საკითხების დასაფარად; მერის წარმომადგენლებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები მუნიციპალური სერვისების მისაღებად.

ინტერნეტის არარსებობა განსაკუთრებულ გამოწვევებს უქმნის სოფლად მცხოვრებ მოსახლეებს, მასწავლებლებსა და დედებს განათლებაზე წვდომის კუთხით. ამ საკითხს მკვეთრად გენდერული სახე აქვს, ვინაიდან მასწავლებელთა 87%-ს ქალები წარმოადგენენ, საშინაო დავალებების შესრულებისას კი მოსწავლეებს უმეტესწილად დედები ეხმარებიან. შესაბამისად, რეკომენდებულია, გამოვლინდეს სოფლად (განსაკუთრებით, მაღალმთიან დასახლებებში) მცხოვრებ მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ინტერნეტზე წვდომის საჭიროებები და მათი გადაჭრის გზები. ასევე გამოწვევაა ICT სფეროში ქალთა დაბალი წარმომადგენლობა: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ინფორმაციით, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ტექნოლოგიების კურსდამთავრებულთა 25% ქალია, ხოლო 75% - კაცი. გაიცა რეკომენდაცია, რომ ამ სფეროში გოგოების მონაწილეობის წასახალისებლად, ზოგად საგანმანათლებლო დაწესებულებებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი ღონისძიებები.

გამოვლენილ გამოწვევების გადასაჭრელად, ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიმართ შემუშავდა რეკომენდაციები, რომლებიც ითვალისწინებს ეროვნულ თუ საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკას. მათ შესრულებას მონიტორინგს გაუწევს გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საპარლამენტო საბჭო.

14 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

ტერიტორია განვითარება

ინფრასტრუქტურა	საინჟინრო-ტექნიკური, სატრანსპორტო, საკომუნიკაციო ობიექტების, ნაგებობებისა და ქსელების ერთობლიობა.
საერთო სარგებლობის საავტომობილო გზები	საერთაშორისო შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების ერთობლიობა.
საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზა	საქართველოსა და სხვა სახელმწიფოების დამაკავშირებელი გზები.
შიდა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზა	საქართველოს დედაქალაქს, ავტონომიური რესპუბლიკების ადმინისტრაციულ ცენტრებსა და მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ცენტრებს შორის დამაკავშირებელი გზები. აგრეთვე, მათი შემოსავლელები და მათთან მისასვლელები და აეროპორტებთან და ნავსადგომებთან მისასვლელი გზები. ¹⁵
ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა	მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციული ცენტრების და ამავე მუნიციპალიტეტის დასახლებებთან და დასახლებებს შორის დამაკავშირებელი გზები. აგრეთვე დასახლების ადმინისტრაციულ საზღვრებში არსებული გზები.
რეკრეაციული ტერიტორია	განაშენიანებული ტერიტორიების საზღვრებში გამწვანებული ტერიტორიაა მაგ.: პარკი, ბაღი, ბულვარი, სკვერი, გაზონი, ღია სათამაშო მოედნები და მსგავსი ტიპის სხვა ტერიტორიები.
წყალსარგებლობა	წყლის რესურსების გამოყენება სასმელი, საყოფაცხოვრებო-კომუნალური, სამრეწველო, ენერგეტიკული, სასოფლო-სამეურნეო, სატრანსპორტო, სამეცნიერო, კულტურული, რეკრეაციული, ბალნეოლოგიური, სპორტის, ტურიზმის და სხვა მიზნებით (ტექნიკური საშუალებებით, ან მათ გარეშე).
წყალმომარაგება	სასმელი წყლის წყალმომარაგების სისტემის ან/და წყალარინების სისტემის ექსპლუატაცია, წყლის მომხმარებლებისთვის სასმელი წყლის მიწოდება. ¹⁶
წყალარინება	ჩამდინარე წყლის გატარება და დასაშვებ ნორმამდე განმედა გამწმენდი ნაგებობების საშუალებით.
სასმელი წყლის წყალმომარაგების სისტემა	წყლის მიღების, ტრანსპორტირებისა და განაწილების ქსელის ერთობლიობა (მილსადენი, რეზერვუარი, ღია და დახურული არხები, საჭიროების შემთხვევაში, სატუმბი სადგური და სხვა), რომელიც გამოიყენება წყლის მომხმარებლისთვის სასმელი წყლის მისაწოდებლად.

<p>სატრანსპორტო საშუალება</p>	<p>მგზავრების გადასაყვანად, ტვირთების გადასაზიდად, ან საავიაციო სამუშაოების შესასრულებლად გამოყენებული მოძრავი სატრანსპორტო ერთეული (საავტომობილო, სპეციალური, საზღვაო, საჰაერო, სამდინარო).¹⁷</p>
<p>მძღოლი</p>	<p>ფიზიკური პირი, რომელიც მართავს ავტოსატრანსპორტო საშუალებას, საავტომობილო გზაზე დადგენილი წესით.¹⁸</p>
<p>რეგულარული სამგზავრო გადაყვანა მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში</p>	<p>მგზავრთა გადაყვანა შესაბამისი მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ დადგენილი მარშრუტით.</p>
<p>რეგულარული გადაყვანა</p>	<p>მგზავრთა მრავალჯერადი გადაყვანა განსაზღვრულ მარშრუტზე, დადგენილი განრიგის შესაბამისად, რომლით სარგებლობის უფლებაც აქვს ნებისმიერ პირს.</p>
<p>ელექტრონული საკომუნიკაციო მომსახურება</p>	<p>მომსახურება საერთო სარგებლობის ელექტრონული საკომუნიკაციო ქსელებითა და საშუალებებით, რომელსაც სერვისის მიმწოდებელი ავტორიზებული პირი განსაზღვრული საფასურის სანაცვლოდ სთავაზობს მსურველ ოპერატორს ან მომხმარებელს.¹⁹</p>
<p>ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურა</p>	<p>ოპტიკური კაბელ(ებ)ის, საკანალიზაციო არხების, ბოძების, ქვების, კოლოფების, ტერმინალური მოწყობილობების, შენობა-ნაგებობების, მონაცემთა გადაცემის ქსელის/აპარატურის ერთობლიობა, რომელიც უზრუნველყოფს მაღალი გამტარობის (არანაკლებ 1გბ/წმ) საკომუნიკაციო არხების მოწყობის შესაძლებლობას დაშვების ერთზე მეტ წერტილს შორის.²⁰</p>
<p>დაშვების წერტილი</p>	<p>ელექტრონული საკომუნიკაციო ქსელის ოპერატორის მფლობელობაში არსებული სატელეკომუნიკაციო კვანძი, რომელიც იძლევა სხვა ოპერატორებისთვის დაშვების მომსახურების მიწოდების საშუალებას.</p>

15 საქართველოს კანონი „საავტომობილო გზების შესახებ“.

16 საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“.

17 საქართველოს კანონი „ტრანსპორტის სფეროს მართვისა და რეგულირების შესახებ“.

18 საქართველოს კანონი „საავტომობილო ტრანსპორტის შესახებ“.

19 საქართველოს კანონი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“.

20 საქართველოს მთავრობის დადგენილება „საქართველოში ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმწიფო პროგრამის დამტკიცების შესახებ“.

I. შესავალი

ინფრასტრუქტურა ცენტრალურია ყველა ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის, საყოველთაო კეთილდღეობისა და მდგრადი განვითარებისთვის. ის ხელს უწყობს ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტების განხორციელებას, მაგალითად, ზრდის წვდომას სამუშაოებსა და გასაღების ბაზრებზე, ამცირებს უთანასწორობას სიღარიბისა და შემოსავლების კუთხით, ასევე, აუმჯობესებს რეგიონულ თანასწორობასა და, ზოგადად, ცხოვრების ხარისხს.²¹

ინფრასტრუქტურა საზოგადოების კეთილდღეობისათვის უმნიშვნელოვანესია. ადამიანის სოციალური და ეკონომიკური უფლებების რეალიზაცია, როგორცაა წვდომა სუფთა სასმელ წყალსა თუ დასაქმების ადგილებზე, საჭიროებს წყალმომარაგების, საგზაო და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებას. სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების (მაგ: სიტყვის თავისუფლება, გადაწყვეტილების მიღებაში ჩართულობა) განსახორციელებლად, მნიშვნელოვანია უსაფრთხო და ხარისხიანი IT ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფა.²² ინფრასტრუქტურაზე თანაბარი წვდომა ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ და ინკლუზიურ განვითარებას და სოციალური თანასწორობის მიღწევას.²³ საქართველოს მოსახლეობის 52%-ს ქალები წარმოადგენენ. ამიტომ, ერთი მხრივ, ქალების თანაბარი წვდომა ინფრასტრუქტურაზე ზრდის მათ სოციალურ და ეკონომიკურ შესაძლებლობებს, ხოლო მეორე მხრივ, სოციალურად და ეკონომიკურად ძლიერი ქალები ხელს უწყობენ ქვეყნის სწრაფ ეკონომიკურ ზრდას.²⁴

გენდერული მეინსტრიმინგი ინფრასტრუქტურის დაგეგმვაში გულისხმობს იმ აღქმის უარყოფას, რომ ინფრასტრუქტურა ნეიტრალური და უნივერსალურია.²⁵ გენდერულად სენსიტიური მიდგომა ინფრასტრუქტურის დაგეგმარებისას ანალიზებს თანაბარ წვდომას მასზე და იკვლევს კავშირს ინფრასტრუქტურის განვითარებასა და გენდერულ როლებს შორის.²⁶

ხარისხიან ინფრასტრუქტურაზე წვდომა ამცირებს დროს, რომელსაც ქალები ხარჯავენ საყოფაცხოვრებო სამუშაოსთვის და ზრდის მათ შესაძლებლობას, რომ უფრო ნაყოფიერად ჩაერთონ შრომის ბაზარზე, სოციალურ თუ პოლიტიკურ საქმიანობაში. გზებზე მობილობის გაზრდა ქალს აძლევს საგანმანათლებლო აქტივობებსა და შრომის ბაზარზე ჩართვის შესაძლებლობას. წყლისა და სანიტარული სერვისები გადამწყვეტია ქალის დროითი სიღარიბის შესამცირებლად, რადგან სასმელი წყლის მოტანაზე ხშირად ქალები იღებენ პასუხისმგებლობას.²⁷ აღსანიშნავია, რომ საქართველოში მცხოვრები ქალები სამჯერ მეტ დროს (45 საათს) უთმობენ კვირაში აუნაზღაურებელ საოჯახო საქმიანობას, კაცებთან შედარებით.²⁸

2022 წლის ივნისში შეიქმნა თემატური მოკვლევის სამუშაო ჯგუფი, რომელსაც უნდა შეესწავლა საქართველოში ქალებისა და გოგოების წვდომა ინფრასტრუქტურაზე, გამოველინა უთანასწორობები და შეემუშავებინა რეკომენდაციები მათ აღმოსაფხვრელად. მოკვლევის ფარგლებში გაანალიზდა საქართველოში არსებული ინფრასტრუქტურის გავლენა ქალთა კეთილდღეობაზე და გამოიკვეთა ინფრასტრუქტურული ბარიერები, რომლებიც აფერხებს ქალებისა და გოგოების სრულფასოვან მონაწილეობას სოციალურ ცხოვრებაში. ანგარიშში განხილულია საგზაო, წყალმომარაგების, ტრანსპორტირებისა და ინტერნეტის ინფრასტრუქტურები. ეს მიმართულებები თემატური მოკვლევის ფოკუსად შეირჩა, რადგან ქალთა გაძლიერებისთვის არსებითია გამართული სატრანსპორტო სერვისებისა და საგზაო

21 „Selected stocktaking of good practices for inclusion of women in infrastructure”, The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2021.

22 „Human rights and infrastructure”, KfW Development Research, 2018.

23 Infrastructure for Gender Equality and the Empowerment of women, United Nations Office for Project Services (UNOPS), 2020.

24 Ibid.

25 Benefits Gender Equality Through Infrastructure Provision: EU-wide survey, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2020.

26 Ibid.

27 Thematic evaluation „Asian Development Bank Support for Gender and Development (2005-2015)”, 2017.

28 ქალთა დაბალი ეკონომიკური აქტიურობა და არაფორმალურ სექტორში ჩართულობა საქართველოში, გაეროს ქალთა ორგანიზაცია (UN WOMEN), 2018.

ინფრასტრუქტურის არსებობა, რეკრეაციული ტერიტორიების სიმრავლე, უწყვეტი წყალმომარაგება, შეუფერხებელი წვდომა ინტერნეტსა და ელექტრონულ სერვისებზე.

ანგარიშის სტრუქტურა დაყოფილია თითოეული ინფრასტრუქტურის მიმართულების მიხედვით, სადაც წარმოდგენილია:

- **საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ ჩარჩო** - შესაბამისი ინფრასტრუქტურის სფეროში უფლებამოსილი სახელისუფლებლო ინსტიტუციების საკანონმდებლო ვალდებულებები გენდერული თანასწორობის კუთხით;
- **მოკვლევის ძირითადი მიგნებები** - თემატური მოკვლევის ფარგლებში გამოვლენილი ბარიერები და გამოწვევები, რომლებსაც ქალები აწყდებიან ინფრასტრუქტურაზე წვდომის მხრივ;
- **საუკეთესო პრაქტიკა** - საქართველოს მუნიციპალიტეტებში გამოვლენილი და სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილება, რომელიც ზრდის წვდომას ინფრასტრუქტურაზე და ამკვიდრებს გენდერულად მგრძნობიარე მიდგომებს;
- **თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები** - ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებისთვის გაცემული მოკვლევის ჯგუფის რეკომენდაციები.

II. კვლევის ამოხანაჲი და მეთოდოლოგია

თემატური მოკვლევის პროცესი მიმდინარეობდა 2022 წლის ივნისიდან 2022 წლის ნოემბრამდე. მოკვლევამ მიზნად დაისახა, გამოეკვლინა ინფრასტრუქტურაზე ქალთა წვდომის ბარიერები და შეემუშავებინა შესაბამისი რეკომენდაციები. საბოლოოდ, მათ შესრულებაზე მონიტორინგის მეშვეობით, შესაძლებელი გახდება აღნიშნული ბარიერების შემცირება და წვდომის გაუმჯობესება. კონკრეტულ საკვლევ საკითხებად განისაზღვრა ქალებისა და გოგოების წვდომა საგზაო ინფრასტრუქტურაზე, წყალმომარაგებაზე, ტრანსპორტირებასა და ინტერნეტზე. გარდა ამისა, სამუშაო ჯგუფმა გაანალიზა ქალების მონაწილეობა ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებათა მიღებაში. კვლევის თვისებრივი და რაოდენობრივი მეთოდების გამოყენებით, ჩატარდა სამიზნე ჯგუფების მოსმენები და შეგროვდა მონაცემები ადმინისტრაციული ორგანოებიდან.

ანალიზის მიზნებისთვის, მოკვლევის ჯგუფმა შეისწავლა, ერთი მხრივ, ეროვნული და საერთაშორისო სამართლებრივი თუ ინსტიტუციური ჩარჩოები, ხოლო მეორე მხრივ - საქართველოში ქალებისა და გოგოების ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე წვდომის ბარიერები. გამოვლენილი გამოწვევებისა და საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, მან მოამზადა რეკომენდაციებიც.

თემატური მოკვლევის ტექნიკური პირობების შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა შეიმუშავა კითხვარი და ჩაატარა 15 სამიზნე ჯგუფის მოსმენა 5 მუნიციპალიტეტში (თეთრიწყაროს, გორის, დედოფლისწყაროს, ქობულეთისა და ამბროლაურის). მუნიციპალიტეტები შეირჩა რეგიონული განშლისა და მონყვლადი ჯგუფების სიმრავლის მიხედვით (დასახლებები, სადაც ცხოვრობენ დევნილები, გამყოფი ხაზის პირას მყოფი მოსახლეობა, ეკომიგრანტები, ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობები, მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები ქალები). სამიზნე ჯგუფების მოსმენებში მონაწილეობდნენ: ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები, არასამთავრობო ორგანიზაციები და მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ქალები.

გარდა ამისა, მოკვლევის ჯგუფმა, სპეციალური კითხვარის მეშვეობით, საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტიდან და შესაბამისი სამთავრობო უწყებიდან გამოითხოვა ადმინისტრაციული მონაცემები. მან ინფორმაცია მიიღო რეგიონებში მოქმედი არასამთავრობო ორგანიზაციებისგანაც.

13 და 24 ნოემბერს მოკვლევის ჯგუფმა ჩაატარა ზეპირი მოსმენები, სადაც მონაწილეობდნენ საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს, ასევე, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წარმომადგენლები, მათ დაქვემდებარებასა და მართვაში არსებული სუბიექტები და საერთაშორისო პარტნიორები.

III. საკანონმდებლო-ინსტიტუციური ჩარჩოგამოწვევა საუკეთესო პრაქტიკა და რეკომენდაციები ინფრასტრუქტურის სფეროში

„სახელმწიფო უზრუნველყოფს თანაბარ უფლებებსა და შესაძლებლობებს მამაკაცებისა და ქალებისათვის. სახელმწიფო იღებს განსაკუთრებულ ზომებს მამაკაცებისა და ქალების ახლებითი თანასწორობის უზრუნველსაყოფად და უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად.“

საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 11, პუნქტი 3,

ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული მენისტრიმინგის ეფექტიანად დანერგვისათვის, არსებითია სფეროს ჯეროვანი რეგულირება. გენდერულად მგრძობიარე ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას ხელს უწყობს ძლიერი პოლიტიკა და სამართლებრივი ჩარჩო, გამჭვირვალედ და ჯეროვნად მართული საჯარო დაწესებულებები, ასევე, პროცესში კვალიფიციურ პირთა ჩართვა, რომლებიც გენდერულ მენისტრიმინგს განახორციელებენ ინფრასტრუქტურის განვითარების ყველა ციკლის ფარგლებში.²⁹ თემატური მოკვლევის ეს თავი მიმოიხილავს საკანონმდებლო ჩარჩოს, გამონვევებს, საუკეთესო პრაქტიკასა და რეკომენდაციებს საგზაო ინფრასტრუქტურის, წყალმომარაგების, ტრანსპორტირებისა და ინტერნეტზე წვდომის სფეროებში.

საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტია ინფრასტრუქტურის სფეროში. მისი მიზანია ადამიანის ცხოვრებისა და საქმიანობისთვის ღირსეული გარემოს შექმნა; საქართველოს მთელი ტერიტორიისა და მისი ნაწილების გამოყენება-განვითარების მოწესრიგება საჯარო და კერძო ინტერესების შეჯერებით; საზოგადოების ეფექტიანად ჩართვა სივრცის დაგეგმარებისა და ქალაქმშენებლობითი დაგეგმვის პროცესში.³⁰ კოდექსი ითვალისწინებს სოციალური სამართლიანობის პრინციპებსა და ინკლუზიურ ინფრასტრუქტურულ განვითარებას³¹, ასევე, სოციალურად სამართლიანი მიწათსარგებლობის საკითხებს, ღირსეული და უსაფრთხო გარემოს შექმნას და მოსახლეობის (განსაკუთრებით, ოჯახების, ბავშვების, ახალგაზრდების, ხანდაზმულებისა და შშმ პირების) მოთხოვნილებებს.

არსებითი თანასწორობის პრინციპი ასევე აისახა საქართველოს კანონში „გენდერული თანასწორობის შესახებ“. ის სახელმწიფოს ავალდებულებს სათანადო პირობების შექმნას ქალებისა და კაცების შესაძლებლობათა თანაბრად რეალიზაციისათვის საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში.³²

„ქალთა დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ გაეროს კონვენციის მიხედვით, მონაწილე სახელმწიფოები იღებენ ყველა საჭირო ზომას, რათა უზრუნველყონ ქალთა თანაბარი ჩართულობა სოფლის განვითარების პროცესში და თანასწორი სარგებლის მიღება. კერძოდ, მათ უფლება აქვთ, ისარგებლონ ადეკვატური საცხოვრებელი პირობებით, განსაკუთრებით, წყალმომარაგებით, ტრანსპორტითა და კომუნიკაციებით.³³

ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის ასპექტთა ინტეგრაციას ითვალისწინებს პეკინის დეკლარაცია და სამოქმედო პლატფორმაც: კერძოდ, სტრატეგიული F.2 და F.3 მიზნების შესაბამისად, სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს ქალთა თანაბარ წვდომას რესურსებზე და დარწმუნდეს, რომ მათი პრიორიტეტები გათვალისწინებულია სახელმწიფო

29 „Infrastructure for gender equality and the empowerment of women“, UNOPS, 2020.

30 საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი.

31 Ibid.

32 საქართველოს კანონი „გენდერული თანასწორობის შესახებ“.

33 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women.

ინვესტიციების განხორციელებისას ისეთ ინფრასტრუქტურებში, როგორცაა წყალი და წყალარინება, ტრანსპორტი და გზის მშენებლობა; ამასთანავე, მან უნდა წახალისოს ბენეფიციარ ქალთა მეტი ჩართულობა პროექტის დაგეგმვა-განხორციელების ეტაპებზე და განავითაროს საჯარო ინფრასტრუქტურა ქალ მეწარმეთა თანაბარი წვდომისთვის შრომის ბაზარზე.³⁴

გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების 5.4 ინდიკატორის მიხედვით, სახელმწიფომ უნდა აღიაროს და დააფასოს ქალის აუნაზღაურებელი საშინაო შრომა. ამ მიზნით, მან ხელი უნდა შეუწყოს საჯარო სერვისების, ინფრასტრუქტურისა და სოციალური დაცვის თანაბრად უზრუნველყოფას და ოჯახში პასუხისმგებლობათა გადანაწილებას.

34 Beijing Declaration and Platform for Action.

ქაღვიბის თანაბარი
ჩართულობა და
წინამოქმედებულობა
ინფრასტრუქტურის
სფეროში

1.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

საქართველოში მოქმედი ეროვნული და საერთაშორისო კანონმდებლობით განსაზღვრულია შემდეგი ვალდებულებები: ინფრასტრუქტურის სფეროში ქალებისა და გოგოების პრიორიტეტების გათვალისწინება, მათი თანაბარი წარმომადგენლობა ხელისუფლების მაღალ თანამდებობებზე, ინფრასტრუქტურულ ერთეულებში ქალების დასაქმების ხელშეწყობა და მათი ჩართულობა უშუალოდ ინფრასტრუქტურის რეალიზაციაში.

პეკინის დეკლარაციისა და სამოქმედო პლატფორმის შესაბამისად, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ქალებისა და გოგოების სრული და თანაბარი მონაწილეობა ინკლუზიური გარემოს მშენებლობაში და გააძლიერონ მათი როლი განვითარების პროცესებში. ამ მნიშვნელოვანი სამართლებრივი დოკუმენტის თანახმად, განსაკუთრებით არსებითია ქალების მონაწილეობა სივრცითი დაგეგმარებისა და ურბანული ინფრასტრუქტურის შექმნის სფეროში.³⁵

„ქალთა დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ გაეროს კონვენციის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ ქალთა უფლებას/შესაძლებლობას, კაცების თანაბარი პირობებით მონაწილეობდნენ მთავრობის პოლიტიკის ჩამოყალიბება-განხორციელებაში, ასევე, ეკავთ სახელისუფლებლო პოსტები და ასრულებდნენ ყველა მმართველობით ფუნქციას ხელისუფლების ყველა დონეზე.³⁶

„გენდერული თანასწორობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, სახელმწიფო ორივე სქესის პირთათვის უზრუნველყოფს თანაბარ წვდომას დასაქმებაზე, ასევე, საჯარო სამსახურში თანამდებობის დაკავებისა და დაწინაურების უფლებას, პროფესიული ნიშნის, უნარ-ჩვევებისა და კვალიფიკაციის შესაბამისად.³⁷

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის 86¹ მუხლის მიხედვით, მერის მრჩეველთა საბჭოში, რომელსაც მერი განსახილველად წარუდგენს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის პროექტს, ასევე, სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტებსა და ინფრასტრუქტურულ თუ სოციალურ პროექტებს, ერთი სქესის წარმომადგენელთა რაოდენობა არ უნდა იყოს 1/3-ზე ნაკლები. სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭო უფლებამოსილი არ არის, თუ დარღვეულია ამ პუნქტის მოთხოვნა.³⁸

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის 85² მუხლის შესაბამისად, ქალებსა და კაცებს თანასწორად უნდა შეეძლოთ მონაწილეობა დასახლების საერთო კრებაში, რომელსაც უფლება აქვს, ადგილობრივ ბიუჯეტში ასახვამდე განიხილოს/წარადგინოს შენიშვნები/წინადადებები შესაბამის დასახლებაში/მუნიციპალიტეტში დაგეგმილ, მიმდინარე და განხორციელებულ პროექტებზე.

1.2 თემატური მოკვლევის ძირითადი მიგნებები

გავრცელებული მცდარი მოსაზრებით, ქალები ავტომატურად სარგებლობენ ყველა ინფრასტრუქტურული პროექტით კაცების თანასწორად. რეალურად, ქალებს ინფრასტრუქტურაზე წვდომის განსხვავებული შესაძლებლობები აქვთ, ვინაიდან მათ წინაშე განსხვავებული გამოწვევები დგას სიღარიბის, უმუშევრობის, ეკონომიკური მდგომარეობისა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში დაბალი ჩართულობის გამო. ინფრასტრუქტურული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესი უნდა იყოს ინკლუზიური; კერძოდ, ის შესაძლებლობას უნდა აძლევდეს პოლიტიკის შემქმნელ, ინფრასტრუქტურაში დასაქმებულ თუ საბოლოო მომხმარებელ ქალებს, რომ მათი ხმა ისმოდეს ისეთი ინვესტიციების განხორციელებისას, რომლებმაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს ქალთა ეკონომიკურ შესაძლებლობებზე, უსაფრთხოებაზე, ჯანმრთელობასა და

35 Beijing Declaration and Platform for Action.

36 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women.

37 საქართველოს კანონი „გენდერული თანასწორობის შესახებ“.

38 საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“.

კეთილდღეობაზე. ჩატარებული კვლევებით დასტურდება, რომ როდესაც ქალებს აქვთ შესაბამისი უფლებამოსილება, უფრო ხშირად საუბრობენ საჯაროდ საბაზისო ინფრასტრუქტურაზე წვდომის აუცილებლობის შესახებ.³⁹

სამიზნე ჯგუფის მოსმენებისას, ასევე, შესაბამის უწყებათა და ორგანიზაციათა მონაცემების საფუძველზე, ინფრასტრუქტურის სფეროში ქალთა წარმომადგენლობისა და ჩართულობის მიმართულებით გამოვლინდა შემდეგი გამოწვევები:

ქალების დაბალი წახმომადგენლობა მაღალ თანამდებობებზე - 64 მუნიციპალიტეტიდან მხოლოდ 3-ს ჰყავს ქალი მერი და 2-ს - ქალი საკრებულოს თავმჯდომარე. მერის 125 მოადგილიდან 12-ია ქალი; ამდენივე ქალია საკრებულოს თავმჯდომარის 119 მოადგილეს შორის.⁴⁰ ქალები შენიშნავენ, რომ მათ ხმას მუნიციპალიტეტში აჟღერებენ მერის მოადგილე ქალები, მაჟორიტარი ქალები, ან გენდერული თანასწორობის საბჭოს წევრი ქალები, და კმაყოფილნი არიან მათთან თანამშრომლობით. სამიზნე ჯგუფის მონაწილეებს განცდა აქვთ, რომ რადგან მერის წარმომადგენელთა და მაჟორიტარ დეპუტატთა უმრავლესობა კაცია, ქალების პრობლემები მუნიციპალიტეტამდე სათანადოდ არ მიდის. ასევე აღნიშნავენ, რომ ქალებს მეტი წვდომა აქვთ ინფორმაციაზე დასახლების პრობლემათა შესახებ და ეს ცოდნა ჯეროვნად არ გამოიყენება მათი დაბალი ჩართულობის გამო.

ქალთა დაბალი წახმომადგენლობა ინფრასტრუქტურის სფეროში - მუნიციპალიტეტთა მერიების ინფრასტრუქტურულ სამსახურებში ქალთა წარმომადგენლობა 19%-ია, ხოლო საკრებულოს ინფრასტრუქტურულ კომისიებში - 12%. მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები ამის მიზეზად უთითებენ კომპეტენტური ქალი კადრების ნაკლებობას და ქალთა დაბალ ინტერესს. თუმცა, სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალების აზრით, შესაძლოა, ქალს ინფრასტრუქტურა კაცურ საქმედ მიაჩნდეს და ჰქონდეს შიში, რომ თავად ვერ გაუძღვება ამ საქმეს სათანადოდ. არსებული დისბალანსის გამო, ქალს უჩნდება განცდა, რომ ინფრასტრუქტურაში მისი ადგილი არ არის.

„ზედამხედველობის სამსახურში, როცა ვაკანსია ჩნდება ქალებსაც აქვთ მოტივაცია. მე თვითონ ახ მომინებოდა ინფრასტრუქტურაში მემუშავა“.

(მუნიციპალიტეტის ქალი წახმომადგენელი)

სამიზნე ჯგუფის მოსმენების მონაწილე ქალები შიშობენ, რომ ინფრასტრუქტურის სფეროში დასაქმებულ კაცებს არ აქვთ სათანადო ცოდნა ქალთა ინფრასტრუქტურულ გამოწვევებზე.

„ყოფიდა ინიციატივები, რომელიც ინფრასტრუქტურის კომისიის წევრს აქვდა დასაქმების შესახებ, თუმცა ძირითადად ისეთი ინიციატივები მოაქვთ, რომელიც ახ ახის დასაკმაყოფილებელი. თუკი ქალის მოსახლეობა ხატიონაღუია, აუცილებლად ვითვალისწინებთ და გავითვალისწინებთ. ასევე, კომისიაში ხატომ გგონიათ, რომ თავმჯდომარეა გადამწყვეტი, ქალი ხატომ უნდა იყოს თავმჯდომარე, თავმჯდომარის ხმა მხოლოდ ერთი ხმაა.“

(საკრებულოს წევრი კაცი)

ქალთა ახასთანადო ინფორმირება დასახლების კვების შესახებ - სამიზნე ჯგუფის მონაწილეთა მითითებით, მუნიციპალიტეტი სათანადოდ არ აწოდებს მოსახლეობას ინფორმაციას სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში ჩატარებულ დასახლებების კრებებზე. ინფორმაციის გავრცელების ძირითადი საშუალებებია: სოციალური ქსელები და ვებ-გვერდი, მერიის შენობაში განთავსება, მერის წარმომადგენელთა ან მერიის თანამშრომელთა სატელეფონო კავშირი მოსახლეობასთან და არასამთავრობო ორგანიზაციების მხრიდან მოსახლეობის ინფორმირება.

39 Ibid.

40 მუნიციპალიტეტების ვებგვერდებიდან ამოღებული ინფორმაცია.

სოციალურ ქსელებსა და მერიის ვებგვერდს ქალები არაეფექტიან წყაროდ მიიჩნევენ, რადგან ინტერნეტზე წვდომა სოფლებში დაბალია; მერიის შენობაში მოქალაქეები იშვიათად ხვდებიან, ამიტომ ინფორმაციის იქ განთავსებაც არ არის ქმედითი ზომა; არასამთავრობო ორგანიზაციები კი მიუთითებენ, რომ მათი რესურსი ვერ სწვდება ყველა მოსახლის ინფორმირებას. ხშირად ქალები საკვირაო ბაზარში ერთმანეთისგან იგებენ დასახლების კრების შესახებ.

მერიის წარმომადგენლები ან მუნიციპალიტეტის თანამშრომლები უმეტესწილად სატელეფონო კომუნიკაციით ატყობინებენ მოსახლეობას დაგეგმილი კრებების შესახებ. თუმცა, ქალების თქმით, მერიის წარმომადგენლები, ძირითადად, კაცები არიან და ოჯახშიც კაცებს უკავშირდებიან. მათი მითითებით, საზოგადოებაში დამკვიდრებული კულტურული ნორმებიდან გამომდინარე, კაცი მერიის წარმომადგენელი ქალს ვერ დაურეკავს. შესაბამისად, დასახლებათა საერთო კრებებზე ინფორმაციის მიწოდებისას, ქალებთან იშვიათად მყარდება პირდაპირი სატელეფონო კომუნიკაცია.

„კაცებს უხეკავს ოჯახში გამგეობის თანამშრომელი, ქაღს ვეხ დაუხეკავს და ვეხ სთხოვს კხებაზე დასწიებას. ძიხითადად, კაცები კაცებს აცყობინებენ კხებებზე.“

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალი)

ქალების დაბადი წახმომადგენლობა დასახლების კრებებზე - სამიზნე ჯგუფის მონაწილე კაცები ხშირად უთითებდნენ, რომ დასახლების კრებებს უმეტესად ქალები ესწრებიან და, კაცებთან შედარებით, მეტად აქტიურობენ. თუმცა, ქალების დაკვირვებით, მათი წარმომადგენლობა კრებებზე დაბალია. რეალურად, მუნიციპალიტეტების ინფორმაციით, დასახლების კრებებზე ქალთა მონაწილეობის საშუალო მაჩვენებელი 35%-ია. სამიზნე ჯგუფის მონაწილე უთითებს, რომ ადამიანი, რომელიც ძირითადად სახლშია, საოჯახო საქმიანობით არის დაკავებული და არ არის ჩართული საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, ნაკლებად მონაწილეობს კრებებშიც. ქალებს ხშირად აბრკოლებთ კაცების სიმრავლე კრებებზე: ყოფილა შემთხვევა, როცა ქალს გადაუწყვიტავს, აღარ დაესწროს კრებებს, იმის გამო, რომ იქ თითქმის სულ კაცები დახვდნენ.

ქალების დაბადი აქტიურობა და ინიციატივების სიმცხე - სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალების მხოლოდ მესამედს თუ დაუყენებია პირადად ან ჯგუფურად ინიციატივები დასახლების კრებებზე. მათი შეფასებით, ძირითადად, ქალების მხრიდან დიდი აქტიურობა არ შეინიშნება და უმეტეს შემთხვევაში, ისინი მხარს უჭერენ კაცების ინიციატივებს. დასახლებებში, სადაც არსებობს წყალმომარაგებასა ან უსაფრთხო გარემოსთან დაკავშირებული ყოფითი პრობლემები, ქალები უფრო აქტიურობენ. ასევე აღინიშნა, რომ ქალის მიერ მოთხოვნის დაფინანსებით დაყენება საზოგადოებაში ცუდ ტონად მიიჩნევა. მუნიციპალიტეტის კაცი წარმომადგენლის თქმით კი ქალები სათანადოდ არ აქტიურობენ, ამიტომაც არ არის გათვალისწინებული მათი ინტერესები პრიორიტეტულად.

იმ ინიციატივათა დაფინანსება, ხომლებიც ახ შემთხვევა ქალების პიოხიგეცებს - სამიზნე ჯგუფის მონაწილეთა დაკვირვებით, კაცები, ძირითადად, აყენებენ ფანჩატურების ანუ ე.წ. „ბირჟებისა“ და სარიტუალო სახლების მშენებლობის⁴¹ და სასაფლაოების შემოღობვის ინიციატივებს, ქალებისთვის კი პრიორიტეტულია ბავშვთა გასართობი სივრცეებისა და სტადიონების მოწყობა, ტრენაჟორების დადგმა, წყალმომარაგება, გარე განათებების დამონტაჟება და სხვა. სამიზნე ჯგუფის მონაწილეთა მითითებით, ვინაიდან ქალების წარმომადგენლობა კრებებზე დაბალია, ძირითადად, კაცების ინიციატივები ფინანსდება.

⁴¹ აღსანიშნავია, რომ 2020 წლის 16 იანვარს ცვლილება შევიდა საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 28 დეკემბრის №654 დადგენილებაში „საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში დასაფინანსებელი პროექტების შერჩევის პროცედურებისა და კრიტერიუმების დამტკიცების შესახებ“: კერძოდ, დამტკიცებული პროცედურებისა და კრიტერიუმების მე-2 მუხლით გათვალისწინებული სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში, დასაფინანსებელ პროექტთა ჩამონათვალი აღარ ითვალისწინებს ფანჩატურებისა და სარიტუალო სახლების მშენებლობის დაფინანსებას. შესაბამისად, ასეთი პროექტები უკანასკნელ წლებში არ დაფინანსებულა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაცემული ტრანსფერის ფარგლებში.

„სოფლის კიებაზე დავაყენე საკითხი და კაცებს დამცინავი დამოკიდებულება ჰქონდათ, ხოცა გაიგეს, რომ ბავშვის საქანელებს ვითხოვდი. ასე მითხრეს, სხვა უფრო მნიშვნელოვან პრობლემებს თუ ვეხ ამჩნევო? და ამ დროს, საჩივრად სახეები ააჩჩიეს, რომელსაც დღეს ალაჩავინ იყენებს და ისედაც ქადაქში ჩამოდიან ქედებისთვის.“

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალი)

ჩაბახებული პროექტების ხაზისხი და მონიგოხინგი - მოქალაქეთა მითითებით, განხორციელებულ პროექტებზე მონიტორინგი პრობლემური საკითხია და ხშირია შემთხვევები, როცა ბარდება დაუსრულებელი ან უხარისხოდ შესრულებული პროექტები. მაგალითად, ერთ-ერთ სოფელში უნდა დამონტაჟებულიყო წყლის სათავე ნაგებობა, რომელიც 3 სოფელს მოამარაგებდა წყლით. მიუხედავად იმისა, რომ სასმელი წყლის პრობლემა ვერ მოგვარდა, მუნიციპალიტეტმა მაინც ჩაიბარა უხარისხოდ შესრულებული პროექტი და ხელახლა გამოაცხადა ტენდერი.

1.3 საუკეთესო პრაქტიკა

ინფრასტრუქტურულ ღონისძიებებზე გენდერული თანასწორობისა და ინკლუზიის დღის წესრიგში დაყენება ნიშნავს, რომ ცენტრალური და ადგილობრივი მთავრობები დროსა და რესურსებს უთმობენ ინსტიტუციური ექსპერტიზის შექმნას, ასევე, შესაძლებლობათა გაძლიერებას, და ცდილობენ, საკითხები გაიაზრონ გენდერული თანასწორობისა და ინკლუზიის პრიზმიდან. სამხრეთ იორკშირში ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებმა და პროექტების დიზაინერებმა ქალებთან ერთად დაათვალიერეს საჯარო სივრცეები; ისინი დაინტერესდნენ ქალების გამოცდილებით ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის გამოყენებასთან მიმართებით, მიღებული ინფორმაცია და დასკვნები კი გაითვალისწინეს ინფრასტრუქტურის დაგეგმვის პროცესებში. მას შემდეგ, ადგილობრივი ხელისუფლება ტენდერების გამოცხადებამდე ისმენს ქალების მიერ წარმოდგენილ წინადადებებს ინფრასტრუქტურის დიზაინთან დაკავშირებით.⁴²

ქალებისა და კაცების თანაბარი მონაწილეობა მნიშვნელოვანია როგორც პროექტის დაგეგმვის, ისე შეფასების დროს. საუკეთესო პრაქტიკად მიიჩნევა კონსულტაციების გამართვა ინფრასტრუქტურის პროექტის მომზადებისა და შეფასების ფაზებში ადგილობრივად მცხოვრებ ქალებთან, რომელთა ცხოვრებაზეც უშუალოდ აისახება ინფრასტრუქტურული პროექტის სარგებელი. ქვეყნებში, სადაც ქალები ძირითადად შინამეურნეობებში არიან დასაქმებულნი, სასურველი მიდგომაა, კონსულტაციები ცალკე ჩატარდეს მათთან, ქალი ფასილიტატორის დახმარებით, რადგან ნაკლებსავარაუდოა, რომ ისინი თავისუფლად ისაუბრებენ საკუთარ საჭიროებებზე კაცებთან ერთად.⁴³

კონსულტაციებსა და მოქალაქეთა ჩართულობის სხვა ფორმებში ქალთა თანაბარი წარმომადგენლობისთვის, საჭიროა მათი სათანადო ინფორმირება ამ საკითხებზე. მოქალაქეთა ინფორმირების ნაწილში საუკეთესო გამოცდილებად მიიჩნევა ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დანერგილი მოკლე ტექსტური შეტყობინებების სისტემა. მობილური შეტყობინებებით ადგილობრივი მოსახლეობა რეგულარულად იღებს ინფორმაციას მუნიციპალიტეტის საკრებულოს შეხვედრებზე, ასევე, განსახილველ საკითხებსა და მიღებულ გადაწყვეტილებებზე. შეტყობინების მიღება ნებაყოფლობითია და ეგზავნებათ მხოლოდ იმ პირებს, რომელთაც გამოთქვეს ინტერესი და წერილობითი თანხმობა განაცხადეს ამაზე.⁴⁴ სისტემის გამოყენება უპრიანი იქნება ინფრასტრუქტურული პროექტების შერჩევის ეტაპზე, რათა მოქალაქეებს მიეწოდოთ ინფორმაცია კონსულტაციებისა თუ დასახლების საერთო კრებების შესახებ.

42 „Towards Gender-Inclusive and Sustainable Transport Systems”, Policy Paper, Tiffany Lam for UK Women’s Budget Group, 2021.

43 „Making Infrastructure Work for Women And Men”, A Review Of World Bank Infrastructure Projects (1995-2009).

44 „სამოქალაქო ჩართულობის მხარდაჭერა ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში SMS-ების მეშვეობით”, სტატია, 2016.

1.4 თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები

ინფრასტრუქტურის სფეროში ქალების თანაბარი ჩართულობისა და წარმომადგენლობის მხრივ გამოვლენილ გამოწვევების შესაბამისად, მოამზადა შემდეგი რეკომენდაციები:

რეკომენდაცია 1:

მუნიციპალიტეტის პოლიტიკურ თანამდებობებსა და მერის წარმომადგენლის პოზიციაზე ქალთა წარმომადგენლობის გასაზრდელად, მუნიციპალიტეტთა მერებმა და საკრებულოს თავმჯდომარეებმა გაატარონ შესაბამისი წამახალისებელი ღონისძიებები.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 2:

ინფრასტრუქტურის საკითხებზე პასუხისმგებელ სტრუქტურულ ერთეულებში დასაქმებულ ქალთა საქმიანობას პოპულარიზაცია გაენიოს საკომუნიკაციო საშუალებებით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო და მათ დაქვემდებარებასა თუ მართვაში არსებული სუბიექტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 3:

უმაღლესი/პროფესიული განათლების საფეხურზე გოგოების/ქალების ინფრასტრუქტურული სპეციალობებით დასაინტერესებლად, ჩატარდეს შეხვედრები გოგოებთან, რომლებიც ამთავრებენ ზოგადი განათლების საფეხურს.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 4:

მუნიციპალიტეტის მერიის ინფრასტრუქტურულ საკითხებზე პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლებსა და საკრებულოს ინფრასტრუქტურის კომისიის წევრებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები გენდერულ თანასწორობაზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 5:

მუნიციპალიტეტებმა გაიზიარონ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საუკეთესო პრაქტიკა და, დასახლების საერთო კრებებზე მოსახლეობის ინფორმირების საშუალებად, კომუნიკაციის სხვა ფორმებთან ერთად, დანერგონ მოკლე ტექსტური შეტყობინების სისტემა.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 6:

ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა სტენდებზე, ასევე, ბაზრის შესასვლელებთან, განთავსდეს ინფორმაცია დასახლებათა საერთო კრებების, მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტების დოკუმენტის შედგენასთან დაკავშირებული კონსულტაციებისა და ბიუჯეტის პროექტის საჯარო განხილვების შესახებ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის პირველი კვარტლისა.

რეკომენდაცია 7:

ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების შემდგომ, შეფასდეს მოსახლეობის, მათ შორის, დასახლებაში მცხოვრები ქალების კმაყოფილება.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 8:

დასახლებებში ამაღლდეს ცნობიერება გენდერულად მგრძობიარე ინფრასტრუქტურის შესახებ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტის მერიის გენდერულ საკითხებზე პასუხისმგებელი პირები, მუნიციპალიტეტის გენდერული თანასწორობის საბჭო.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 9:

შესაძლებლობის შემთხვევაში, დაიწყოს ინფრასტრუქტურული პროექტების ბენეფიციართა მონაცემების წარმოება სქესის, ასაკისა და შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 10:

დასახლებათა საერთო კრებების ოქმებში აისახოს დამსწრეთა საერთო რაოდენობა, სქესის, ასაკისა და შებენიანი შესაძლებლობის ნიშნით; ასევე, მოკლე ინფორმაციის სახით მიეთითოს კრებებზე ქალების მიერ დაყენებული ინიციატივები და საჭიროებები. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ შეიმუშაოს ოქმის ერთიანი ნიმუში და სარეკომენდაციო სახით გაუზიაროს მუნიციპალიტეტებს. ბიუჯეტის საჯარო განხილვებისა და პრიორიტეტთა დოკუმენტის შედგენასთან დაკავშირებული კონსულტაციების ოქმებში დამსწრეთა საერთო რაოდენობა აისახოს სქესის, ასაკისა და შებენიანი შესაძლებლობის ნიშნით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 11:

ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით, მუნიციპალიტეტებმა გააზიარონ ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მეინსტრიმინგის საუკეთესო პრაქტიკა.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, ადგილობრივ თვითმმართველობათა ეროვნული ასოციაცია და მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 12:

შეფასდეს 2022 წლის განმავლობაში მიმდინარე სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის გენდერული გავლენა.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

საბზაო ონფრასტრუქტურის სფერო

2.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

„საავტომობილო გზების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, საერთო სარგებლობის საავტომობილო გზები, თავისი მნიშვნელობით, იყოფა საერთაშორისო, შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებად.⁴⁵

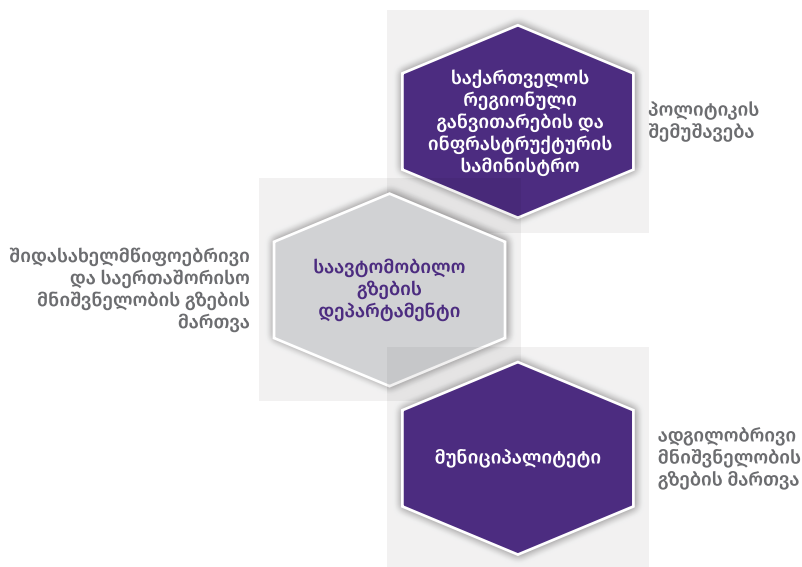
- ✓ საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების განვითარების საკითხებში ერთიან სახელმწიფო პოლიტიკას შეიმუშავებს და ახორციელებს საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო;⁴⁶ მათ მშენებლობა-რეაბილიტაციაზე პასუხისმგებელია საავტომობილო გზების დეპარტამენტი.
- ✓ ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების მართვა მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილებაა: როგორც მესაკუთრე, სწორედ ის უძღვება მუნიციპალური გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციას.

ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის მე-16 მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილებაა ადგილობრივი მნიშვნელობის ობიექტებზე სათანადო ინფრასტრუქტურის განვითარება შშმ პირების, ბავშვებისა და მოხუცებისთვის მათ შორის, საჯარო თავშეყრის ადგილებისა და მუნიციპალური ტრანსპორტის სათანადოდ ადაპტირება და აღჭურვა, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ობიექტების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა.⁴⁷

„საავტომობილო გზების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, გზის ნაწილებს მიეკუთვნება მის გასწვრივ მდებარე საველოსიპედო და საცალფეხო ბილიკები, განათების მოწყობილობათა ელემენტები და გასაჩერებელი თუ დასასვენებელი მოედნები.⁴⁸ შესაბამისად, საგზაო ინფრასტრუქტურის ნაწილში მოკვლევის ჯგუფმა ასევე შესწავლა წვდომა საცალფეხო ბილიკებზე (ტროტუარებზე), გარე განათებებსა და გასაჩერებელ თუ დასასვენებელ მოედნებზე (მოსაცდელეები, რეკრეაციული ტერიტორიები).

შესაბამისად, საგზაო ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მისაღწევად, ინტერვენციების შეთავაზება შესაძლებელია ქვემოთ მოცემული ინსტიტუციური ჩარჩოს ფარგლებში:

იღუსტხაცია #1

45 საქართველოს კანონი „საავტომობილო გზების შესახებ“.

46 საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 30 ივლისის N385 დადგენილება „საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“.

47 საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი.

48 საქართველოს კანონი „საავტომობილო გზების შესახებ“.

2.2 თემატური მოკვლევის ძირითადი მიზნები

ქალაქებსა და სოფლებში გზების დაგებას დადებითი გავლენა აქვს ადამიანთა ეკონომიკურ გაძლიერებაზე.⁴⁹ სოფლის გზების მონესრიგება ზრდის წვდომას დასაქმებასა და გასაღების ბაზრებზე.⁵⁰ საქართველოში საგზაო ინფრასტრუქტურის მიმართულებით ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოწვევაა გზების მოასფალტებული საფარის ნაკლებობა სხვადასხვა დასახლებაში. ასევე გამოწვევად განისაზღვრა ტროტუარების, რეკრეაციული ტერიტორიების, კაპიტალური სანიაღვრე არხების, შუქნიშნების, დასახლების პერიფერიულ ნაწილებში გარე განათების ნაკლებობა და გარე ტრენაჟორთა არათანაბარი გამოყენება.

სამიზნე ჯგუფების მოსმენებისა და უწყებათა მიერ მონოდებული მონაცემების საფუძველზე, საგზაო ინფრასტრუქტურის სფეროში გამოვლინდა შემდეგი გამოწვევები:

მოასფალტებული გზებისა და ტროტუარების ნაკლებობა - საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს მონაცემებით, საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზების 89%, შიდა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზების 67% და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების 53% კარგ მდგომარეობაშია. საქართველოში მოსახლეობის 42% ცხოვრობს სოფლად და ხშირად იყენებს ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებს. სამიზნე ჯგუფების მოსმენებზე გამოვლინდა, რომ ქალთა უმრავლესობისთვის პრიორიტეტულია, მოასფალტებული გზა მიდიოდეს სკოლამდე, ბაღამდე, ამბულატორიამდე და საგანმანათლებლო ან სამედიცინო დაწესებულებამდე.

მუნიციპალიტეტებიდან გამოთხოვილი ადმინისტრაციული მონაცემების მიხედვით, ტროტუარები მონყობილია მხოლოდ 160-მდე (5%) დასახლებაში, ძირითადად, ქალაქებში.⁵¹ სამიზნე ჯგუფის მოსმენებიდან გამოვლინდა, რომ ქალებისთვის გადაადგილებას ართულებს ტროტუარის არარსებობა მოასფალტებულ გზებზე. სოფლის გზებს თითქმის არ აქვს ტროტუარები, რაც ქალებისთვის პრობლემური საკითხია: ისინი ხშირად იყენებენ გზის სავალ ნაწილებს ბავშვების ბაღში ან სკოლაში წასაყვანად და, არცთუ იშვიათად, მანქანის გამოვლის შემთხვევაში, უწევთ სიარულის შეწყვეტა და მისი გატარება. ამასთანავე, სამიზნე ჯგუფის მონაწილეები აღნიშნავენ, რომ მოასფალტებულ გზაზე მანქანები უფრო სწრაფად მოძრაობენ, რაც განსაკუთრებულ საფრთხეს უქმნის ქვეითად მოსიარულეებს. შესაბამისად, თემატური მოკვლევა ცხადყოფს, რომ საავტომობილო გზების ასფალტის დაგებასთან ერთად, უმნიშვნელოვანესია ტროტუარების მონყობა გზის მიმდებარედ.

„საქართველოს საავტომობილო გზების საგზაო სამუშაოების კლასიფიკაციის ტექნიკური რეგლამენტის“ შესაბამისად, საავტომობილო გზების რეაბილიტაციისას ახალი ტროტუარები და საცალფეხო ბილიკები მხოლოდ საჭიროების შემთხვევაში ეწყობა.⁵² სამიზნე ჯგუფის მოსმენებმა ტროტუარების საჭიროებასთან მიმართებით გენდერულად განსხვავებული პასუხები გამოავლინა. ადგილობრივ თვითმმართველობათა ინფრასტრუქტურის სამსახურების ზოგიერთი წარმომადგენელი მიიჩნევს, რომ ტროტუარების მონყობა პრიორიტეტული საკითხი არ არის სოფელში ტრანსპორტის დაბალი დატვირთვიდან გამომდინარე და მოსახლეობის მოთხოვნა მასზე არ არსებობს. ამ რესპონდენტთა თქმით, ტროტუარების მონყობა ზრდის ხარჯებსაც, ან შეუძლებელია გზის სივინროვისა თუ საჭირო ნაწილის კერძო საკუთრებაში არსებობის გამო.

გენდერული თანასწორობის ევროპის ინსტიტუტის მიერ ჩატარებული კვლევით გამოვლინდა, რომ საქართველოს მსგავსად, ევროპის ქვეყნებშიც ქალები, კაცებთან შედარებით, მეტად ადასტურებენ ისეთ საჭარო ინფრასტრუქტურის საჭიროებას, როგორცაა, ტროტუარი და საცალფეხო ბილიკი.⁵³

49 Thematic evaluation „Asian Development Bank Support for Gender and Development (2005-2015)“, 2017.

50 Ibid.

51 დათვლილია დასახლებული დასახლებების რაოდენობიდან (3476).

52 საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 10 ივლისის N172-ე დადგენილება „საქართველოს საავტომობილო გზების საგზაო სამუშაოების კლასიფიკაციის ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“.

53 <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator>

როგორც ქალაქის, ასევე დაბისა და სოფლის ტიპის დასახლებებში ტროტუარების ადაპტირება არსებით გამოწვევად რჩება. არაადაპტირებული ტროტუარები გადაადგილების წინააღმდეგობებს უქმნის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს, მათ შორის, შშმ ქალებს. ტროტუარების ადაპტირება ასევე მნიშვნელოვანია ჩვილი ბავშვების ეტლით გადაადგილებისას.

გარე განათებათა დაფარვის ზონის გაზრდა და სანიაღვრე არხების უსაფრთხოება - გზების ეს ელემენტები მნიშვნელოვანია ქვეითის უსაფრთხო გადაადგილებისთვის. გარე განათება აუმჯობესებს ხილვადობას, ამცირებს ავარიებს⁵⁴, ასევე, ქურდობის ან სექსუალური შევიწროების შემთხვევებს, და ადამიანებს თავს დაცულად აგრძობინებს.⁵⁵ სამიზნე ჯგუფის მოსმენებით გამოიკვეთა, რომ გარე განათების დამონტაჟება შიდა უბნებსა და პერიფერიულ ნაწილებში საჭიროა დასახლებაში ქალთა უსაფრთხო გადაადგილებისათვის.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის მეშვეობით, საგრძობლად გაიზარდა გარე განათებების რაოდენობა. მუნიციპალიტეტთა ინფორმაციით, გარე განათებები მოწყობილია 2000-ზე მეტ დასახლებაში (61%), თუმცა სამიზნე ჯგუფებიდან ირკვევა, რომ ზოგიერთი სოფლის შიდა უბნები და პერიფერიულ ნაწილები კვლავ განათების გარეშე რჩება. ამ საკითხებს ხშირად ქალები ადვოკატირებენ მუნიციპალიტეტთან.

„ქალები ზაფხურში კაფეებში მუშაობდნენ და უსაფრთხო გადაადგილებაზე პირობები ექმნებოდათ. მათი მხავარწიანი მოთხოვნა იყო გაჩე განათება და მე, როგორც ქალმა, ადვოკატირება გავუწიე ამ საკითხს მუნიციპალიტეტში“.

(მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრი)

საგზაო ინფრასტრუქტურის ნაწილია სანიაღვრე არხებიც, რომლებიც ასევე უკავშირდება ქვეითთა უსაფრთხო გადაადგილებას. სამიზნე ჯგუფების დისკუსიებისას ამ საკითხთან მიმართებით სხვადასხვა გამოწვევა გამოვლინდა, მათ შორისაა სანიაღვრე არხების კაპიტალური მოწყობა და, ხშირ შემთხვევაში, გადახურვის საჭიროება. სამიზნე ჯგუფების მონაწილეები საუბრობდნენ სანიაღვრე არხში ბავშვების ჩავარდნის შემთხვევებზე. გაუმართავი სანიაღვრე სისტემის გამო, სავალ ნაწილზე წყლის დონის მატება წინააღმდეგობებს უქმნით მოსწავლეებს ფეხით გადაადგილებისას. ქვეითთა უსაფრთხო გადაადგილებისთვის ასე მნიშვნელოვანია შუქნიშნები და ზებრა გადასასვლელები. მუნიციპალიტეტების ინფორმაციით, შუქნიშნები დასახლებათა მხოლოდ 2%-შია დამონტაჟებული.

ჩვეულებრივი გეგმარების სიმცხე - ქალები ხშირად მოიხმარენ ისეთ სოციალურ ინფრასტრუქტურას, როგორცაა საჯარო სივრცეები, პარკები და დასვენების ადგილები. ამის მიზეზი ხშირად არის მათთვის განსაზღვრული ტრადიციული როლი ზრუნვის კუთხით.⁵⁶ **იკვებება, რომ ქალებისთვის პრიორიტეტული საკითხია მოსასვენებელი ადგილებისა და სკვერების მოწყობა, თუმცა იმავე საჭიროებებზე კაცები თითქმის არ მიუთითებენ.** მუნიციპალიტეტთა ინფორმაციის საფუძველზე, მხოლოდ 800-მდე (23%) დასახლებაში არსებობს სკვერები ან ბავშვთა გასართობი მოედნები.

სამიზნე ჯგუფებში მონაწილე ქალები მიუთითებენ, რომ მათთვის განსაკუთრებული პრობლემაა ბავშვთა გასართობი ადგილების ნაკლებობა, ვინაიდან დამატებითი ძალისხმევით და დროის გაღება სჭირდებათ ბავშვების გართობისთვის, რაც კიდევ უფრო აღრმავებს მათ დროით სიღარიბეს.

54 „Safer road treatments, street-lighting” Road safety toolkit, International Road Assessment Programme (iRAP).

55 „Better lighting, wider pavements: steps towards preventing sexual violence in New Delhi” Case study, UN WOMEN, 2013.

56 „Gender equality and sustainable infrastructure” OECD, 2019.

სამიზნე ჯგუფებიდან გამოვლინდა, რომ გამონვევაა ასეთი სივრცეების ადგილმდებარეობა და უსაფრთხოება: კერძოდ, ზოგჯერ რეკრეაციული ტერიტორია სოფლისგან მოწყვეტილ ადგილებზე ან სოფლის ბოლოში კეთდება და ყველა მოსახლისთვის მარტივად მისადგომი არ არის. ხშირად სკვერებში არ არის ხეები და ჩრდილი, რაც ართულებს მათ გამოყენებას. შესაძლოა, სკვერის გვერდით გადიოდეს არხი, მის ტერიტორიაზე არ იყოს დაგებული რბილი საფარი, ან ამონეული ბორდიურები ქმნიდეს საფრთხეს ბავშვების თამაშისას.

გახე გხენაჟოხებით სახეებლობა - გენდერული სხვაობა გამოვლინდა გარე ტრენაჟორების გამოყენებასთან დაკავშირებითაც: სამიზნე ჯგუფის მონაწილეთა უმეტესობა მიუთითებს, რომ ტრენაჟორებს, ძირითადად, კაცები იყენებენ, ქალები კი ამისგან თავს იკავებენ იქ შეკრებილი კაცების სიმრავლის გამო. ტრენაჟორების არათანაბარი გამოყენების მიზეზად გამოვლინდა მათი მდებარეობა ქუჩის პირას, ხილვად ადგილას, ან კაცების თავყრილობა; ასევე, ქმრების სტერეოტიპული დამოკიდებულები საჯარო ვარჯიშის მიმართ. ამ წინააღმდეგობის მიუხედავად, არსებობენ ქალები, რომლებიც აქტიურად იყენებენ ტრენაჟორებს. ხშირად ქალებსა და კაცებს გაყოფილი აქვთ ტრენაჟორის გამოყენების დრო (მაგ: ქალები, ძირითადად, დილით ადრე, 7 საათზე ვარჯიშობენ).

„მე თუ მინდა ვივახჯიშო, ბიჩუის გიოს თავს შევიკავებ, იქნება ისეთი გიო, ხოცა ბიჭები ახ იქნებიან და მეხე ვივახჯიშებ“.

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე)

2.3 საუკეთესო პრაქტიკა

ვენა გენდერულად დაბალანსებული ინფრასტრუქტურის მქონე ერთ-ერთი ქალაქია, რომელიც ურბანული დიზაინისას ითვალისწინებს საზოგადოების ფართო ჯგუფების საჭიროებებს. მისი გენდერული პოლიტიკის მიხედვით, ქალაქში ტროტუარი არ უნდა იყოს ორი მეტრზე ვიწრო (2 ეტლის თავისუფლად გატარებისათვის), გადასასვლელებთან კი ჰქონდეს შემალღებელი რელიეფი.⁵⁷ ამერიკის ტრანსპორტირების დეპარტამენტის სახელმძღვანელო მითითებები ტროტუარებისა და საფეხმავლო ბილიკებისთვის, ითვალისწინებს, რომ სოფლებში ტროტუარების მოწყობას შეიძლება დასჭირდეს სხვადასხვა ეტაპის გავლა: პირველ რიგში, გრუნტოვანი ბილიკების გამოყოფა გზიდან, შემდგომ კი - მოპირკეთებული ტროტუარების დაგება. აშშ-ის სტანდარტით, ტროტუარებს ყოველთვის უნდა ითვალისწინებდეს გზის მშენებლობის პროექტები, ვინაიდან ცალკეულ პროექტის სახით მათთვის თანხის გამოყოფა ბევრად ხარჯიანია. მაგალითად, ტროტუარები შეიძლება საჭირო გახდეს დასახლებულ ქუჩებზე, სკოლის მიმდებარე არტერიულ ქუჩებზე და საცხოვრებელ უბნებს შორის დამაკავშირებელ გზებზე. გზის გაფართოების შემთხვევაში, არ უნდა შემცირდეს გზისპირა ბილიკის სიგანე.⁵⁸ ბრაზილიის გამოცდილებამ ცხადყო, რომ მოწესრიგებული ტროტუარები ზრდის ფეხით გადაადგილებისა და უსაფრთხოების მაჩვენებლებს, განსაკუთრებით, იმ უბნებში, რომლებსაც ჰყავს დაბალშემოსავლიანი მოსახლეობა.⁵⁹

თემატური მოკვლევის ფარგლებში ჩატარებულ ზეპირ მოსმენებზე რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს წარმომადგენლებმა მიუთითეს, რომ **დასახლებებში გამავალ შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზებზე თითქმის ყოველთვის აგებენ ტროტუარებს**. ამასთანავე, ხშირად მოსახლეობის მხრიდან ხვდებათ რეზისტენტული დამოკიდებულება და უწევთ ცნობიერების ამაღლება, რომ ტროტუარები მათ უსაფრთხო და კომფორტულ გადაადგილებას ემსახურება. თუ ტროტუარისთვის საჭირო ადგილი კერძო საკუთრებაშია, სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტსა და სსიპ „მუნიციპალური განვითარების ფონდს“ აქვს ამ ტერიტორიის სათანადო ანაზღაურებით გამოსყიდვის გამოცდილება. ისინი ხშირად უზიარებენ მუნიციპალიტეტებს საუკეთესო პრაქტიკას ინფრასტრუქტურის სფეროში.

57 „Gender mainstreaming in Vienna” examples, Department for Gender Mainstreaming.

58 „Recommended Guidelines/Priorities for Sidewalks and Walkways”, Federal Highway Administration (FHWA).

59 „Using best worst scaling to identify barriers to walkability” a study of Porto Alegre, Brazil, Researchgate publication, 2019.

რეკრეაციული ტერიტორიების კუთხით, განსაკუთრებით საგულისხმოა ვენის გამოცდილება, სადაც საჯარო სივრცეების დიზაინი გენდერულად მგრძობიარე გადანაცვლებით შეიცვალა. ვენაში ჩატარებული კვლევით, 10-დან 13 წლამდე გოგოები ნაკლებ დროს ატარებდნენ საჯარო პარკებში. ამიტომ, პროექტირებისას გაითვალისწინეს კონკრეტულად მათი ინტერესები თამაშებთან, სპორტსა და სხვა დასასვენებელ აქტივობებთან დაკავშირებით. გოგოებისთვის მნიშვნელოვან აქტივობებს შორის გამოვლინდა ფრენბურთი, ბადმინტონი, გორგოლაჭებით სეირნობა, კლდეზე ცოცვა, საქანელების გამოყენება და სხვა.⁶⁰ უსაფრთხოების მხრივ, პროექტების დიზაინში ასევე გათვალისწინებულია გოგოების პრიორიტეტები: პარკებში საფეხმავლო ბილიკები დაპროექტდა განათებული ქუჩების გასწვრივ, საცხოვრებელი სახლების ხედვის არეალში; მონესრიგდა საპირფარეშოები სათამაშო მოედანსა ან პარკთან ახლოს. პატარა ბავშვების მშობელთა პრიორიტეტების შესაბამისად, ცალკე გამოიყო სათამაშო ადგილები საკმარისი რაოდენობის სკამებითა და მაგიდებით, რომლებიც უყურებს სათამაშო მოედნებს; სკვერების გარკვეული ადგილები დაიჩრდილა ხეებით ან გადახურვით; ხელმისაწვდომი გახდა სუფთა სასმელი წყალი; საპირფარეშოებში დამონტაჟდა გამოსაცვლელი მაგიდები.⁶¹

2.4 თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები

საგზაო ინფრასტრუქტურაში გამოვლენილ გამოწვევათა შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა მოამზადა შემდეგი რეკომენდაციები:

რეკომენდაცია 13:

ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებზე, დასახლებულ პუნქტებში, ტროტუარები მოეწყოს გზების რეაბილიტაციის თანადროულად, განსაკუთრებული აქცენტით საცხოვრებელ ქუჩებზე, სკოლის მიმდებარე ქუჩებსა და საცხოვრებელ უბნებს შორის დამაკავშირებელ გზებზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 14:

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ მუნიციპალიტეტებს გაუზიაროს გამოცდილება მოსახლისგან მიწის კანონმდებლობის შესაბამისად გამოსყიდვის თაობაზე, როცა ტროტუარებისთვის საჭირო ადგილი კერძო საკუთრებაშია.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა.

60 „Gender mainstreaming in Vienna“, examples, Department for Gender Mainstreaming.

61 „Gender mainstreaming in Vienna“, examples, Department for Gender Mainstreaming.

რეკომენდაცია 15:

მომზადდეს ცვლილების პროექტი საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 28 დეკემბრის N654 დადგენილებაში „საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვადისწინებული საქართველოს ხევიონებში განსახოხციელებელი პიოექტების ფონდიდან სოფლის მხაიდაჭეის პიოგხამის ფაიგლებში დასაფინანსებელი პიოექტების შეიჩევის პიოცეფუხებისა და კიიგეიიუმების დამ-გკიციების შესახებ“ და სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით დასაფინანსებელ პროექტთა ჩამონათვალში გზებსა და გზისპირა მოსაცდელებს დაემატოს ტროტუარებიც.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 16:

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ გამოიკვლიოს საჯარო სკოლებთან ბარიერების მოწყობის საჭიროებები და, გზების დანიშნულების შესაბამისად, ბარიერის დამონტაჟების მოთხოვნით მიმართოს მუნიციპალიტეტს ან საავტომობილო გზების დეპარტამენტს.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 17:

დასახლებებში საგზაო სამუშაოები პრიორიტეტულად ჩატარდეს საგანმანათლებლო და სამედიცინო დაწესებულებებსა და ადმინისტრაციულ შენობებამდე მისასვლელ საავტომობილო გზებზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 18:

გარე განათებით დაიფაროს დასახლებათა შიდა უბნები და პერიფერიული ადგილები. პერიოდულად, მონიტორინგი ჩატარდეს მათ გარე ნათებაზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 19:

მოეწყოს დასახლებაში გამავალი კაპიტალური სანიაღვრე არხები, რომლებიც გადაიხურება შესაბამისი გარემო პირობების გათვალისწინებით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს სისტემაში შემავალი სუბიექტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

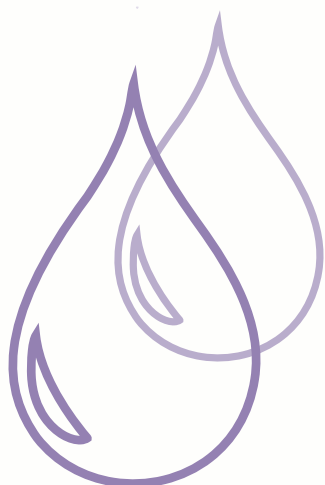
რეკომენდაცია 20:

სოფლებში პრიორიტეტულად განისაზღვროს რეკრეაციული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურული პროექტები და გაიზარდოს მათი რაოდენობა; რეკრეაციულ ინფრასტრუქტურულ სამუშაოებს გაენიოს ეფექტიანი ზედამხედველობა; პარკების დიზაინი ითვალისწინებდეს გენდერულ ასპექტებს; შესაძლებლობის შემთხვევაში, გამოიყოს ადგილები მცირეწლოვანთა სათამაშო მოედნებისათვის, ფრენბურთისა და ბადმინტონის სათამაშოდ, ასევე, გორგოლაჭებით სეირნობისა და კლდეზე ცოცვისთვის.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

ԵՄԱԸՈՄԹԱՆԱԶՆԻՆ ՈՆՉՐԱՏՄԻՆՍԻՍԻՆ ՏՉՆԻՐ

3.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

გენდერული უთანასწორობა არსებობს ყველა ქვეყანაში და სოციალური ცხოვრების ყველა ასპექტში, რომლებიც ვლინდება წყალზე წვდომის, მართვისა და სარგებლობის მიმართულებით.⁶² პეკინის დეკლარაციისა და სამოქმედო პლატფორმის თანახმად, მთავრობებმა უნდა უზრუნველყონ უნივერსალური წვდომა უსაფრთხო სასმელ წყალზე და დანერგონ თანაბარი საზოგადოებრივი განაწილების ეფექტიანი სისტემები.⁶³

„წყლის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად⁶⁴, ისეთი საშუალებებით წყალსარგებლობა, როგორცაა გუბურა, მიწისქვეშა წყლების შახტური ჭა და სხვა, უფასოა და არ საჭიროებს ლიცენზიას. ლიცენზია სჭირდება წყალსარგებლობას ისეთი ნაგებობებისა და ტექნიკური მოწყობილობების მეშვეობით, რომელთა მიზანია მოსახლეობის მომარაგება სასმელი და საყოფაცხოვრებო წყლით. სასმელი წყალი მომხმარებელს მიეწოდება წყალმომარაგების სისტემით.⁶⁵

საქართველოს წყლით უზრუნველყოფა, მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემათა დანერგვა და ამ პროცესის ხელშეწყობი ღონისძიებების განხორციელება განეკუთვნება საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საქმიანობას.⁶⁶ ამ სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებათა შემუშავება, კოორდინაცია, მონიტორინგი, ანალიზი და შესაბამისი ანგარიშის მომზადება ასევე სამინისტროს კომპეტენციაა.⁶⁷ წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის განვითარების ხედვისა და პოლიტიკის მიხედვით, სამინისტრო უზრუნველყოფს ქალების, ნაკლები ფინანსური შესაძლებლობის მქონე პირებისა და სხვა მოწყვლადი ჯგუფების წვდომას წყალმომარაგებისა და წყალარინების მომსახურებებზე, ასევე, მათი, როგორც მომხმარებლებისა და აბონენტების, ჩართულობას გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. სამინისტრო წაახალისებს ღონისძიებებს, რომლებიც გაზრდის ქალების ჩართულობას მმართველ რგოლებში, ასევე, წყლისა და წყალარინების სექტორში დასაქმებას და, ამავდროულად, იკვლევს თანაბარი ანაზღაურების საკითხებს.⁶⁸

„ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“ კანონის შესაბამისად, საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია (შემდგომში - კომისია) ახორციელებს წყალმომარაგების სექტორის საქმიანობის რეგულირებას, ზედამხედველობას უწევს მას და გასცემს წყალმომარაგების ლიცენზიას. ლიცენზირებული საწარმო შესაბამისი სტანდარტის სასმელ წყალს აწვდის მომხმარებელს და მუდმივად აკონტროლებს მის ხარისხს.⁶⁹ საქართველოში მოქმედი ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი ლიცენზიანტია „საქართველოს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია“ - სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული შებენიერი პასუხისმგებლობის საზოგადოება. კომპანია ემსახურება 306 000-ზე მეტ საყოფაცხოვრებო და 19 000-მდე არასაყოფაცხოვრებო აბონენტს.⁷⁰

62 „GENDER EQUALITY AND THE HUMAN RIGHTS TO WATER AND SANITATION“, Mr. Léo Heller, UN Special Rapporteur on the right to water and sanitation.

63 Beijing Declaration and Platform for Action.

64 საქართველოს კანონის „წყლის შესახებ“.

65 საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“.

66 საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 30 ივლისის N385 დადგენილება „საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“.

67 საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრის 2018 წლის 2 აგვისტოს N33/6 ბრძანება „საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს ინფრასტრუქტურის პოლიტიკისა და განვითარების პარტნიორობით ურთიერთობის დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“.

68 „წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის განვითარების ხედვა და განაცხადი“, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, 2021.

69 საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“.

70 „წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის განვითარების ხედვა და განაცხადი“, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, 2021.

ამასთან, წყალმომარაგების სფეროში მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება წყლით (მათ შორის, ტექნიკური წყლით) მომარაგება და წყალარინების უზრუნველყოფა. ამ უფლებამოსილებას მუნიციპალიტეტი ახორციელებს იმ დასახლებებში, სადაც არ ოპერირებს სასმელი წყლისა და წყალარინების მომსახურების მიმწოდებელი შესაბამისი ლიცენზიანტი მიმწოდებელი არ ოპერირებს. ასევე მუნიციპალიტეტთა კომპეტენციაა წყალმომარაგების შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, მოვლა-პატრონობა, რეაბილიტაცია, რეკონსტრუქცია და განვითარება.⁷¹

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მისაღწევად, ინტერვენციების შეთავაზება შესაძლებელია ქვემოთ მოცემული ინსტიტუციური ჩარჩოს ფარგლებში:

ილუსტრაცია #2

3.2 თემატური მოკვლევის ძირითადი მიზნები

ქალაქების მოსახლეობის, დაახლოებით, 92%-სა და სოფლის მკვიდრთა 64%-ს წყალი ონკანით მიეწოდება. ამასთანავე, ქალაქის მოსახლეობის 84%-ს და სოფლად მცხოვრებ პირთა 20%-ს მიუწვდება ხელი კანალიზაციაზე, წყალარინების გამწმენდი სისტემით კი მოსახლეობის მხოლოდ 36% სარგებლობს.⁷² მუნიციპალიტეტების ინფორმაციით, დასახლებათა 20%-ზე მეტს წყალი გრაფიკით მიეწოდება.

წყალი გამოიყენება არა მხოლოდ სასმელად, არამედ შემდეგი მიზნებითაც: საკვების მოყვანა და მომზადება, შინაური ცხოველების მოვლა, პირადი ჰიგიენის დაცვა, ავადობის მართვა, წმენდა, რეცხვა და ნარჩენების წყალარინება.⁷³ უწყვეტი წყალმომარაგება საყოფაცხოვრებო დონეზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ჯანმრთელობაზე და ამცირებს ქალებისა და გოგონების არაანაზღაურებადი ზრუნვისა და შრომის ტვირთს.⁷⁴ საზოგადოებათა უმეტესობაში ქალებს უმთავრესი პასუხისმგებლობა ეკისრებათ ოჯახის წყლით მომარაგებაზე, სანიტარიული ნორმების დაცვასა და ჯანმრთელობის მართვაზე. ჩატარებული კვლევები ცხადყოფს, რომ გენდერული როლების გამო, ქალები ბევრად მეტ წყალს მოიხმარენ, კაცებთან შედარებით, რაც ძირითადად დაკავშირებულია საყოფაცხოვრებო საქმიანობასთან.⁷⁵

წყალმომარაგების მიმართულებით, თემატური მოკვლევის ფარგლებში გამოვლინდა შემდეგი გამოწვევები:

71 საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“.
 72 საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემები, 2019.
 73 „Gender, Water and Sanitation“, A Policy Brief, Inter-agency Task Force on Gender and Water (GWTF), 2006.
 74 „We must leverage women’s voice and influence in water governance“, Remarks by Åsa Regnér, Deputy Executive Director of UN Women, 2018.
 75 „Water conservation awareness and practices in households receiving improved water supply“, A gender-based analysis, Journal of Cleaner Production, 2017.

წყლის მოგროვებისა და მოგანის გვიხითის დაკისხება ქალებისთვის - 10-დან 8 შინამეურნეობაში, რომლებსაც წყალი არ მიეწოდებათ, ქალები და გოგოები არიან პასუხისმგებელნი წყლის მოგროვებაზე. აქედან გამომდინარე, წყალმომარაგების სისტემათა გაზრდას და ლიმიტირებული სასმელი წყლის სერვისებით მოსარგებლე მოსახლეობის შემცირებას დადებითი გენდერული გავლენა ექნება.⁷⁶ აღნიშნულ სტატისტიკას ადასტურებს ჩატარებული სამიზნე ჯგუფის მოსმენათა მიგნებები: კერძოდ, მონაწილეთა მითითებით, წყლის ხელით მოტანა, ძირითადად, ქალებსა და ბავშვებს უწევთ, ხოლო კაცები ოჯახებს წყლით, ძირითადად, ავტომობილებით ამარაგებენ.

„ქალებს აქვთ გაწყვეტილი წერი წყლის ზიდვით. ამის წინ ვნახე, დედასთან ერთად სუდ პატახა, 3 წლის ბავშვიც 2 ღიჯიანი წყლის ბოთლით მიდიოდა“.

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე)

წყადმომარაგების გზავიკით მიწოდება - წყალმომარაგება გამოწვევაა საქართველოს სოფლებშიც და ქალაქებშიც. თითქმის ყველა მუნიციპალიტეტში აღნიშნავენ სამიზნე ჯგუფების მონაწილე ქალები, რომ გარკვეულ დასახლებებში წყალი გრაფიკით მიეწოდება (მაგ: 3 დღეში 1 საათით, 4 დღეში 2 საათით, 2 დღეში ერთხელ 3 საათით, ან დღეგამოშვებით). მათი მითითებით, არსებობს სოფელი, სადაც 7 დღეში 2 საათით ან 10 დღეში ერთხელ მოდის წყალი ონკანში. ქალების თქმით, ასეთი მდგომარეობა სტრესულია მათთვის, რადგან მუდმივად უწევთ წყლის მარაგების კონტროლი. გარდა ამისა, სოციალურად დაუცველ მოსახლეებს არ აქვთ წყლის ავზების შექმნის საშუალება და წყლის მოტანა წყაროებიდან უწევთ.

საოჯახო ტექნიკის გამოყენების სიხოტეები წყლის მიწოდების ხაზის ხამო - სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალები უთითებენ, რომ რეცხვასთან დაკავშირებულ საოჯახო საქმიანობებს ძირითადად თვითონ ეწევიან და ოჯახის წევრი კაცები ამ პროცესში არ მონაწილეობენ. შესაბამისად, საოჯახო ტექნიკის გამოყენების პრობლემები განსაკუთრებულად ართულებს მათ საშინაო შრომას. გადაუხურავი სათავე ნაგებობების ხამო, წვიმით ამღვრეული წყალი ხშირად აზიანებს სარეცხ მანქანას. საოჯახო ტექნიკის გამოყენება შეუძლებელია წყლის დაბალი ნაკადისა და გრაფიკის ხამოც, რაც ზრდის ქალთა აუნაზღაურებელი შრომის ტვირთს და ამცირებს მათ დროით რესურსებს.

სახწყავი წყლის პიხობღემა - მუნიციპალიტეტებში მწვავედ გამოვლინდა სარწყავი წყლის პრობლემა, რაც განსაკუთრებულ სირთულეებს უქმნის ფერმერ ქალებს. სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ფერმერ ქალები თქმით, ხშირად უშედეგო შრომა უწევთ, რადგან სათანადო მოსავალს ვერ იღებენ სარწყავი წყლის პრობლემის ხამო. მათი მოსავლიანობა უმეტეს შემთხვევაში დამოკიდებულია სეზონური ნალექის მოცულობაზე, რაც არაპროგნოზირებადია. სარწყავი წყლის პრობლემის ხამო, მოსახლეობა სასმელ წყალს იყენებს სარწყავად, რაც, თავის მხრივ, იწვევს სასმელი წყლის დეფიციტს. აღსანიშნავია, რომ სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობაში ჩართულია ქალების მხოლოდ 37%.⁷⁷

სასმელი წყლის ხაზის ხი - გენდერული თანასწორობის კუთხით, მნიშვნელოვანია უსაფრთხო წყლის მიწოდება და სანიტარული სისტემის მართვა. ქალებსა და გოგოებზე არაპროპორციულად მოქმედებს უხარისხო წყალი, ასევე, სანიტარული და ჰიგიენური სერვისების სიმცირე.⁷⁸ ჩატარებული სამიზნე ჯგუფების მოსმენებიდან ერთ-ერთ პრობლემად გამოიკვეთა წყლის ხარისხი. მოსახლეობის მითითებით და მუნიციპალიტეტთა მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, იქ, სადაც ლიცენზიანტი კომპანია ოპერირებს, წყლის ხარისხი მოწმდება, თუმცა დანარჩენ დასახლებებში ეს რეგულარულად არ ხორციელდება. სამიზნე ჯგუფის მონაწილე მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლის თქმით, არსებობს სოფლები, სადაც ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში არ შემოწმებულა სასმელი წყალი. სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ ერთ-ერთი სოფლის წყლის შემოწმებისას დადგინდა, რომ ის არ არის სასმელად ვარგისი. სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალები ეჭვობენ, რომ სხვა სოფლებშიც იგივე მდგომარეობაა.

76 „Water and Gender“, Water facts, UN Water.

77 „ქალი და კაცი საქართველოში“, სტატისტიკური პუბლიკაცია, საქსტატი, 2021.

78 Ibid.

საკანალიზაციო სისტემების ნაკლებობა - საკანალიზაციო ქსელებით უზრუნველყოფილია მცირე რაოდენობის დასახლებები: მუნიციპალიტეტების ინფორმაციით, საკანალიზაციო სისტემა მხოლოდ 65-მდე დასახლებაშია და ხშირად ნაწილობრივ ფარავს მათ. სამიზნე ჯგუფის მონაწილეებმა მიუთითეს, რომ არსებობს შემთხვევა, როდესაც მრავალბინიანი სახლის კანალიზაცია ბუნებაში გაედინება და გარემოს აბინძურებს. ქალები უთითებენ, რომ კანალიზაციის არარსებობა ართულებს საოჯახო სასტუმროების ფუნქციონირებას. სამიზნე ჯგუფებში მონაწილე მუნიციპალიტეტების უმრავლესობას არ აქვს სპეციალური ტექნიკა საკანალიზაციო სისტემების გასაწმენდად.

3.3 საუკეთესო პრაქტიკა

აღსანიშნავია დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის აქტიური ჩართულობა სასმელი წყლით უზრუნველყოფაში: გვალვების დროს, როდესაც მოსახლეობას წყალი არ მიეწოდებოდა, მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები ცისტერნებით აწვდიდნენ ამ რესურსს. 200 ლიტრის ოდენობის წყალი მიუტანეს ყველა ოჯახს, როგორც ქალაქ დედოფლისწყაროში, ისე სოფლებში. აღსანიშნავია, რომ ამ სერვისმა დააკმაყოფილა წყალთან დაკავშირებული საბაზისო საჭიროებები.

საქართველოში მოქმედი წყალმომარაგების ყველაზე დიდი ლიცენზიანტი - შპს „გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია“ - წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურული პროექტების ფარგლებში ადგენს გენდერული თანასწორობის გეგმებს და წყლის ყაირათიან მოხმარებაზე უტარებს ტრენინგებს უშუალოდ ქალებს, რომლებიც წყლის ძირითადი მომხმარებლები არიან.

სხვა ქვეყნების გამოცდილება ცხადყოფს, რომ გენდერულად ინფორმირებული წყლის პოლიტიკისა და სტრატეგიების შემუშავება ამ სფეროში გენდერული მენისტრიმინგის ერთ-ერთი მექანიზმია. გენდერული თანასწორობის ახალი სამოქმედო გეგმის შესაბამისად, კენიამ გაატარა ხელმისაწვდომობის პოლიტიკის რეფორმა და შეიმუშავა მინის საკუთრების მოთხოვნის ალტერნატიული ფორმები წყალსა და კანალიზაციაზე დაერთებისათვის.⁷⁹ ასევე აღსანიშნავია, რომ პერუში სარწყავ წყალზე წვდომისათვის გაუქმდა მინის საკუთრების მოთხოვნა, ქალებისთვის გამოიყო სარწყავი მიწების პორცია და გაიზარდა ცნობიერება მათ როლზე სარწყავ მენეჯმენტში.⁸⁰

ბრაზილიის უწყლო რეგიონში, რომელიც ხშირი გვალვებით ხასიათდება, სამოქალაქო საზოგადოების ინიციატივით, დაიწყო „წვიმის წყლის მოსავლის პროგრამა“. იგი ითვალისწინებდა სახლის სახურავიდან წვიმის წყლის შეგროვებას 16000-ლიტრიან, ნახევრად მიწისქვეშა ავზში, რომელიც შინამეურნეობისთვის საკმარის წყალს უზრუნველყოფდა რვა თვის განმავლობაში. პროგრამა ითვალისწინებდა პრიორიტეტის მინიჭებას ქალის მიერ მართული შინამეურნეობებისათვის, რადგან ასეთი ოჯახები უფრო მონყვლადად და დაუცველად მიიჩნევა. პროექტის ავტორებს გამოცდილებამ უჩვენა, რომ წყალმომარაგების პროექტი უფრო მდგრადია, როდესაც ქალები არიან პასუხისმგებელნი სისტემის მართვასა და შენარჩუნებაზე. ერთ-ერთი მიზეზი, რის გამოც ქალების მიერ მართულ ოჯახებს მიენიჭათ პრიორიტეტი, იყო ისიც, რომ ქალები, რომლებიც მთავარ როლს ასრულებენ წყლის საყოფაცხოვრებო მენეჯმენტში, კაცებთან შედარებით, ნაკლებ შემთხვევაში გაყიდდნენ საკუთრებაში არსებულ მიწას. ასეთი სისტემების აშენებით იზრდება როგორც ოჯახის შემოსავალი, ასევე უძრავი ქონების ღირებულებაც. წყლის ხელმისაწვდომობა ქალებს დაეხმარა შემოსავლის მიღებაში, ბოსტნეულისა და ხილის კულტივირებით, ან ცხოველების მოშენებით.⁸¹

79 „How Countries Can Improve Access to Water for Women“, Article, Bhuvan Bhatnagar and Rosemary Rop, 2015.

80 Ibid.

81 „Brazil rainwater harvesting helps women in semi-arid region“, Case study.

3.4 თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები

წყალმომარაგების მიმართულებით გამოვლენილ გამოწვევათა შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა მოამზადა შემდეგი რეკომენდაციები:

რეკომენდაცია 21:

რეკომენდაცია 21:

იმ პროექტების შეფასებისას, რომლებიც უნდა დაფინანსდეს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან, ასევე, მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტთა დოკუმენტების შედგენისას, სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოებმა და მუნიციპალიტეტებმა გაითვალისწინონ წყალმომარაგების პროექტთა გენდერული ბუნება და მოახდინონ მათი პრიორიტეტიზაცია.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოები და მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 22:

რეკომენდაცია 22:

დასახლებებში, სადაც წყალი გრაფიკით მიეწოდება, გაიზიარონ დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის პრაქტიკა და მოსახლეობას წყალი ცისტერნით მიაწოდონ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი

რეკომენდაცია 23:

ყველა დასახლებაში, სადაც არ ოპერირებს წყალმომარაგების ლიცენზიანტი, შემოწმდეს იმ წყლის ხარისხი, რომელსაც მოსახლეობა სასმელად იყენებს. გამოვლენილი შედეგების საფუძველზე, მოსახლეობას სათანადოდ მიეწოდოს ინფორმაცია სასმელად ვარგისი და ტექნიკური წყლის შესახებ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები და სსიპ „სურსათის ეროვნული სააგენტო“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 24:

მეტი ქალი ჩაერთოს საზოგადოების ცნობიერების ასამაღლებელ კამპანიებში წყლის უყარათოდ მოხმარებასთან დაკავშირებით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 25:

ფერმერების (სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში ჩართული პირების) რეესტრის შექმნისას აისახოს გენდერულად ჩაშლილი მონაცემები მათ შორის, ქალების მიერ მართულ ფერმერულ მეურნეობათა რაოდენობა. გამოიკვლიონ ქალების საჭიროებები სარწყავ წყალთან დაკავშირებით და გადაიდგას შესაბამისი ნაბიჯები (მაგ: საჭიროების შემთხვევაში, შემუშავდეს საკანონმდებლო ცვლილებების ინიციატივები).

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 26:

მოსახლეობის ინფორმირება დაგეგმილ და მიმდინარე წყალმომარაგების პროექტებზე, ისეთი მექანიზმების გამოყენებით, რომლებიც უზრუნველყოფს ქალების სათანადო წვდომას აღნიშნულ ინფორმაციაზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები და საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 27:

წყალმომარაგების ტარიფის სტრუქტურირების პროცესში, მოწყვლად მომხმარებელთა განსაზღვრისას, გაითვალისწინონ ისეთი საზოგადოებრივი ჯგუფები, როგორცაა მარტოხელა მშობლები, მრავალშვილიანი მშობლები, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლნი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები და ა.შ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისია.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 28:

გაიზარდოს ინვესტიციები საკანალიზაციო სისტემათა მშენებლობაში. ასეთი სისტემების გაუმართაობის შემთხვევაში, მონიტორინგი გაენიოს გარემოზე ზემოქმედებას. იმ მრავალბინიანი სახლების ტერიტორიაზე, სადაც არ ოპერირებს წყალმომარაგების ლიცენზიანტი და საკანალიზაციო სისტემა გამოსულია მწყობრიდან, დამონტაჟდეს ინდივიდუალური საკანალიზაციო სისტემები.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სფერო

4.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

გაეროს მდგრადი განვითარების მე-11 მიზნის შესაბამისად, სახელმწიფოებმა დასახლებები უნდა გახადონ ინკლუზიური, უსაფრთხო და მდგრადი. 11.2 სამიზნე ინდიკატორის შესაბამისად, საგზაო უსაფრთხოების განვითარებით, ასევე, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურის გაფართოებით, 2030 წლისთვის ყველას უნდა ჰქონდეს წვდომა უსაფრთხო და ხელმისაწვდომ სატრანსპორტო სისტემებზე. აღნიშნული სისტემები უნდა მოერგოს ქალების, ბავშვების, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისა და ხანდაზმულების საჭიროებებს.⁸²

საქართველოს ტრანსპორტის სფეროში ერთიან სახელმწიფო პოლიტიკას შეიმუშავებს და ახორციელებს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო⁸³, სახმელეთო ტრანსპორტის სფეროს ტექნიკურ რეგულირებას კი უძღვება საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“. მისი ძირითადი ფუნქციაა, შეიმუშაოს უსაფრთხოებისა და უშიშროების ტექნიკური რეგლამენტები სატრანსპორტო საშუალებათა მოძრაობის, მგზავრების გადაყვანისა და ტვირთების გადაზიდვისთვის და ზედამხედველობა გაუწიოს მათ შესრულებას. აღსანიშნავია, რომ სააგენტო გასცემს ნებართვას საერთაშორისო ხელშეკრულებით დადგენილ საერთაშორისო სამგზავრო გადაყვანაზე (თუმცა არა მუნიციპალიტეტთა შორის სამგზავრო გადაყვანაზე - ეს საქმიანობა არ ექვემდებარება ნებართვის გაცემას).

მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის ნებართვის გაცემა და მუნიციპალური ტრანსპორტით მომსახურების ორგანიზება მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებაა.⁸⁴ მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი ორგანო ადგენს მარშრუტს მგზავრთა გადაყვანასთან მიმართებით. აღსანიშნავია, რომ სატრანსპორტო სფეროს განვითარების მიმართულებით, მნიშვნელოვანი ცვლილება⁸⁵ განხორციელდა 2020 წლის 17 ივლისს: კერძოდ, ყველა მუნიციპალიტეტს მიეცა შესაძლებლობა, გასცეს ნებართვა რეგულარულ სამგზავრო გადაყვანაზე მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში (ცვლილებამდე, ეს უფლებამოსილება მხოლოდ თვითმმართველ ქალაქებს ჰქონდათ). მიუხედავად ამისა, დღეის მდგომარეობით, მუნიციპალური ტრანსპორტი მუნიციპალიტეტთა მცირე რაოდენობაში ოპერირებს, რაც ზრდის ტრანსპორტზე წვდომის ბარიერებს.

შესაბამისად, სახელმწიფო სატრანსპორტო გადაყვანის სფეროში გენდერული თანასწორობის მისაღწევად, ინტერვენციების შეთავაზება შესაძლებელია ქვემოთ მოცემული ინსტიტუციური ჩარჩოს ფარგლებში:

იღუსტხაცია #3

82 Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable, SDG 11.

83 საქართველოს კანონი „ტრანსპორტის სფეროს მართვისა და რეგულირების შესახებ“.

84 ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი.

85 საქართველოს კანონი „სავატომობილო ტრანსპორტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე.

4.2 თემატური მოკვლევის ძირითადი მიზნები

კვლევები ცხადყოფს, რომ ქალები და კაცები განსხვავებული მიზნებითა და რეჟიმით გადაადგილდებიან. ქალები მობილობის უფრო კომპლექსურ ქცევებს მიმართავენ, რადგან ეკონომიკურ საქმიანობას მზრუნველობით როლს უთავსებენ.⁸⁶ ქალთა მობილობა გენდერულად წინასწარ არის განსაზღვრული და, ძირითადად, უკავშირდება ყოველდღიურ ანაზღაურებულ და აუნაზღაურებელ შრომას.⁸⁷ უმეტეს შემთხვევაში, სწორედ მათ მიჰყავთ შვილები სკოლაში, საბავშვო-ბაღში, წრეებზე, სამედიცინო დაწესებულებაში. ქალის მგზავრობა დღის განმავლობაში ზოგადად უფრო მოკლე, ხშირი და დანაწევრებულია, რის გამოც საჭირო ხდება ტრანსპორტირების მრავალი მოდელის გამოყენება. კაცები, ძირითადად, გადაადგილდებიან პიკის საათებში, სამსახური-სახლის მარშრუტზე და დამოუკიდებლად. ქალები ამჯობინებენ მდგრადი საშუალებების გამოყენებას, როგორცაა მუნიციპალური ტრანსპორტი, ფეხით ან ველოსიპედით გადაადგილება, რაც გამოწვეულია კერძო ავტომობილის ფლობის დაბალი მაჩვენებლითაც.⁸⁸ აღსანიშნავია, რომ სოფლად ქალთა ყოველდღიური გადაადგილების მაჩვენებელი, ქალაქთან შედარებით, ნაკლებია.⁸⁹

უტრანსპორტობას უარყოფითი გავლენა აქვს ქალთა ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. სამიზნე ჯგუფების მონაწილე 20-მა ქალმა მიუთითა, რომ ტრანსპორტის არარსებობის გამო, უარი უთქვამს დასაქმებაზე. ქალთა მობილობა პირდაპირ არის დამოკიდებული მათი შემოსავლის ოდენობაზე. მცირე შემოსავლიან ქალთა მნიშვნელოვანი ნაწილი (38.4%) იშვიათად ან საერთოდ არ გადის სახლიდან.⁹⁰ სოფლად მცხოვრებ ქალებს, გართულებული სატრანსპორტო მიმოსვლის გამო, უჭირთ ქალაქში დასაქმება, დასაქმებულ ქალებს კი უწევთ კერძო ავტომობილის შეძენა.

რაც შეეხება ინდივიდუალური ტრანსპორტის ფლობას, 2022 წლის აგვისტოს მდგომარეობით, აქტიური სტატუსით რეგისტრირებული 967 046 მსუბუქი ავტომობილის მესაკუთრე კაცია, ხოლო 228 140-ის - ქალი.⁹¹ შესაბამისად, რეგისტრირებულ მსუბუქ ავტომობილთა მხოლოდ 19%-ს ფლობენ ქალები. ამასთანავე, მოქმედი მართვის მოწმობების მხოლოდ 27%-ს ფლობენ ქალები. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, მაღალმთიან დასახლებების მქონე რეგიონებში - მაგალითად, რაჭაში - მანქანების ფლობის მაჩვენებელი ქალებში კიდევ უფრო დაბალია და 15%-ს შეადგენს, ხოლო მცხეთა-მთიანეთის შემთხვევაში - 17%-ს.

ქალების სატრანსპორტო გადაადგილების საჭიროებათა გამოსავლენად, თემატურმა მოკვლევამ ტრანსპორტირების სფეროში გამოავლინა შემდეგი მიზნები:

ახსაკმაჩისი მუნიციპალური და საქადაქთაშოჩისო გხანსპოჩი - საქართველოში მუნიციპალიტეტთა უმრავლესობას არ აქვს მუნიციპალური სატრანსპორტო მომსახურება. კერძოდ, ეს სერვისი მოქმედებს მხოლოდ 23 მუნიციპალიტეტში და ფარავს მხოლოდ 270-მდე დასახლებას (8%).⁹² ძირითადად, სატრანსპორტო გადაყვანისთვის გამოიყენება კერძო სამარშრუტო ტაქსები. ევროპული სტანდარტის ავტობუსები მხოლოდ 10-მდე მუნიციპალიტეტში ოპერირებს.⁹³ საქადაქთაშოჩისო გადაყვანას უძღვებიან კერძო ოპერატორები, თავისუფალი ბაზრის პრინციპებზე დაყრდნობით, ამიტომ მომსახურების მიწოდება დამოკიდებულია მოთხოვნაზე.⁹⁴ ეს გარემოებები ამცირებს ქალების წვდომას სატრანსპორტო სერვისებზე და ქმნის ბარიერებს გადაადგილებასთან დაკავშირებით. საზოგადოებრივი ტრანსპორტი სოფლად მცხოვრებ ქალთა უმეტესობისთვის მიუწვდომელია, რადგან სრულად არ ფარავს გეოგრაფიულ არეალს.⁹⁵

86 „Gender in transport“, Publication, EIGE, 2017.

87 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

88 „Gender in transport“, Publication, EIGE, 2017.

89 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

90 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

91 შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ მოწოდებული მონაცემები.

92 მუნიციპალიტეტების მიერ მოწოდებული ინფორმაცია.

93 Ibid.

94 სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტოს მიერ მოწოდებული ინფორმაცია.

95 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

გხანსპოხვის მოძრაობის ახახელსაყხელი გხაფიკი - არსებული გრაფიკი და ტრანსპორტის მოძრაობის ჯერადობა გამონვევაა სამიზნე ჯგუფების მონანილე ქალებისთვის. მუნიციპალიტეტთა ინფორმაციით, მუნიციპალური ან კერძო სამარშრუტო ტრანსპორტი ქალაქიდან სოფლისკენ ხშირად 18:00 საათამდე ბრუნდება (მაგ: 16:00 ან 17:00 საათზე). ასეთი განრიგი სამუშაო გრაფიკს არ ემთხვევა, რაც პრობლემაა, განსაკუთრებით, დასაქმებული ან დასაქმების მსურველი ქალებისთვის: მათ უნევთ ტაქსის დაქირავება, სამუშაო დღის ადრე დასრულება, სამუშაო დროში სხვა საჭირო საქმეების მონესრიგება, ბავშვების ტარება ქალაქში მდებარე ბაღში, ტრანსპორტის შეძენა, უცხოებსა თუ ნაცნობებთან დამგზავრება. ამასთანავე, ისინი შეიძლება გამოაკლდნენ პროფესიული და არაფორმალური განათლების შესაძლებლობებს, ტრენინგებსა და კინოჩვენებებს, ან საერთოდაც უარი თქვან დასაქმებაზე.

„ყვედაზე დიდი პიხობდებმა ჩემთვის გხანსპოხვი იყო აბიგუხიენგობისას: ჩემი სოფლისკენ ბორღო ხეისი 6 საათზე გადიოდა ქადაქიდან. 6 საათი ცუდი დიხოა, აბიგუხიენგს ჭადის ბორღოდან სიხიბილით მიწევდა 5 კიღომეგხის ამოხბენა, ხომ გხანსპოხვისთვის მომესწიო.“

(სტუდენტი გოგო)

სამიზნე ჯგუფის დისკუსიებიდან გამოვლინდა, რომ ტრანსპორტის გრაფიკის სამუშაო საათებთან შეუსაბამობის გამო, დამსაქმებელ ქალებსაც ექმნებათ წინაღობები: მათ უნევთ დასაქმებულთა ადრე გაშვება სამსახურიდან, რაც ბიზნესის წარმადობას ამცირებს. ასევე გამონვევაა მოსახლეობის სათანადო ინფორმირება ტრანსპორტის გრაფიკზე: სამიზნე ჯგუფის მონანილეთა მითითებით, გაჩერებებზე თითქმის არსად არის დამონტაჟებული ტაბლოები.

საგხანსპოხგო გადაყვანაზე მონიგოხინგის ნაკლებობა - ქალების თქმით, რადგან სატრანსპორტო მომსახურება არ კონტროლდება, კერძო სამარშრუტო ტაქსის მძღოლები ხშირად ზერელედ ეკიდებიან ამ საკითხს მგზავრთა სოფლებში გადაყვანისას (მაგ: დადგენილი მარშრუტით არ მოძრაობენ, სამუშაო დღეს აცდენენ, ან ადრე ასრულებენ).

გამოვლინდა შემთხვევები, როდესაც მუნიციპალური ავტობუსების მძღოლებიც არ იცავენ დადგენილ მარშრუტს, ან არ აჩერებენ ყველა გაჩერებაზე, რადგან არ აქვთ ბევრი მგზავრის აყვანის მოტივაცია. ეს პრობლემებს უქმნის ქალებს: რეისის გამოტოვებისას დედებს შეიძლება საათობით მოუწიოთ პატარა ბავშვებთან ერთად ლოღინი გაჩერებაზე.

ქალები აღნიშნავენ, რომ არსებული ტრანსპორტი ხშირად გაუმართავია. კერძო ოპერატორები, ძირითადად, ძველი ტრანსპორტით გადაადგილდებიან, რაც უსაფრთხოარარის. ამორტიზებულია საქალაქთაშორისო ტრანსპორტიც.

გხანსპოხვის საფასუხი - ქალების მითითებით, კერძო ტრანსპორტის საფასური, ძირითადად, ხელმიუნვდომელია მათთვის (მაგ: არის შემთხვევები, როდესაც ერთი მიმართულების ფასი 6 ლარს აჭარბებს). მუნიციპალიტეტთა ინფორმაციით, მუნიციპალური ტრანსპორტის საფასური მერყეობს 20 თეთრიდან 2 ლარამდე, ზოგან კი ეს მომსახურება საერთოდაც უფასოა.

ქალები კმაყოფილნი არიან მუნიციპალური ტრანსპორტის დაბალი საფასურით, თუმცა უთითებენ, რომ ეს სერვისი ყველა დასახლებას ვერ ფარავს და სატრანსპორტო ხარჯი მაინც მაღალი რჩება მათთვის. ამასთანავე, მუნიციპალიტეტებში, სადაც საზოგადოებრივი ტრანსპორტი მხოლოდ ქალაქში მოძრაობს, უთითებენ, რომ უნევთ საფასურის გადახდა სოფლიდან ქალაქამდე, შემდეგ კი - უშუალოდ ქალაქში ტრანსპორტირებისათვის.

ტრანსპორტის ფასი ხშირად ხელმიუნვდომელია დასაქმებული ქალებისთვისაც: მაგალითად, ის ტვირთად ანევთ მასწავლებლებს, რომლებიც სხვა სოფლების სკოლებში არიან დასაქმებულნი (ტრანსპორტირების ხარჯმა შეიძლება მათი ანაზღაურების მესამედიც შეადგინოს). ქალების თქმით, ხშირად ქალაქში სახლის დაქირავება უფრო ნაკლებხარჯიანია, ვიდრე ყოველდღიური ტრანსპორტირება სასწავლო დაწესებულებამდე ან დასაქმების ადგილამდე.

ახალგაზრდა ქალის მითითებით, მისთვის პროფესიულ სასწავლებლამდე მისვლისა და უკან დაბრუნების ღირებულება 20 ლარამდე მერყეობს. აღსანიშნავია, რომ ყველა რეგიონში უკიდურესად დაბალია ქალთა მობილობა განათლების მისაღებად.⁹⁶

ერთ-ერთ მუნიციპალიტეტში სამიზნე ჯგუფის მოსმენიდან გამოვლინდა, რომ ექიმებსა და ექთნებს ხშირად ტაქსით უწევთ კლინიკამდე მისვლა, რაც საკმაოდ ხარჯიანია. მათი თქმით, უმჯობესი იქნება, ააიპ „საქართველოს სამედიცინო ჰოლდინგმა“, რომელიც მართავს სახელმწიფო მფლობელობაში არსებულ კლინიკებს, უზრუნველყოს სამედიცინო პერსონალის ტრანსპორტირება კლინიკებამდე.

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ქალის თქმით, ადაპტირებული ტრანსპორტი სოფლებში არ დადის და ხშირად ადაპტირებული ტაქსის გამოძახება უწევს, რისი ღირებულებაც ფიქსირებულად 60 ლარია ნებისმიერ მანძილზე. ტაქსის დაქირავება სჭირდებათ ზღვისპირა ქალაქში სეზონურად დასაქმებულ ქალებსაც, რაც საკმაოდ დიდ ხარჯებს უკავშირდება.

ფეხით გადაადგილება - საქართველოს სახალხო დამცველის მიერ ჩატარებული 2021 წლის კვლევა „ქალები და მობილობა“ აჩვენებს, რომ ქალები, ძირითადად, ფეხით გადაადგილდებიან. თემატური მოკვლევის ფარგლებში ჩატარებული სამიზნე ჯგუფის დისკუსიიდან გამოვლინდა, რომ ქალები, სამსახურში მისასვლელად, ხშირად კილომეტრებსაც გადაიან ფეხით. მაგალითად, ექთნების თქმით, როგორც სამსახურში, ისე პაციენტამდე მისასვლელად, ხან 3-4 კილომეტრის გავლა უწევთ თოვლსა და სიცივეში.

სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალები აღნიშნავენ, რომ არის შემთხვევები, როდესაც პირველ-კლასელები, მძიმე ჩანთით, დაახლოებით ნახევარი საათი არიან გზაში, სკოლამდე არსებული 2-კილომეტრიანი მანძილის დასაფარად.

ფეხით გადაადგილების წინააღობებს შორის სამიზნე ჯგუფის მონაწილეები ასევე ასახელებენ უპატრონო ძაღლების სიმრავლეს. არის შემთხვევები, როდესაც ბავშვებს სკოლისკენ მიმავალ გზაზე ძაღლები საკვებს ართმევენ. სამიზნე ჯგუფის მონაწილე მასწავლებლის მითითებით, მას ხშირად მიმართავენ მშობლები წუხილით, რომ უპატრონო ძაღლების გამო ბავშვს სკოლაში მარტო ვერ უშვებენ. ძაღლები წინააღობებს უქმნიან ექიმებსა და ექთნებსაც.

„ლამე მიწევს ხოდმე გაჩეთ გამოსვდა, სამსახურიდან გათავისუფდებაც კი ვითხოვე, ჩაგან ძაღლების მეშინია. ძაღლის ნაკბენით ბევრი პაციენტი შემოდის სამედიცინო დაწესებულებაში“.

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ექთანი)

დამგზავების პიქტიკა - ქალები აღნიშნავენ, რომ გოგოებისთვის ცუდ ტონად ითვლება უცხო გამვლელებთან დამგზავრება, თუმცა თანასოფლელთან ეს მისაღებად მიაჩნიათ. სხვა მუნიციპალიტეტის სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალები კი, კულტურული ბარიერების გამო, მეზობელთან დამგზავრებასაც ერიდებიან.

„უცხოს ვეჩ დავემგზავხები, უხეხუდია. მე აჩასდხოს დამიქნევია ხელი კაცი მძღოლისთვის, მაგჩამ შემოუთავაზებიათ და უაჩი მითქვამს“.

(სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალი)

ცხანსპოხიების ბაჩიეხები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე და ეთნიკური უმცირესობის წაჩმომადგენელი ქალებისთვის - მუნიციპალური ტრანსპორტის გამოყენება ამ პირებისთვის გამონწვევაა. შშმ ქალის თქმით, სმენის არმქონე ადამიანებს ახალ ავტობუსებშიც არ აქვთ შესაძლებლობა, რომ დაინახონ გაჩერების დასახელება (მაგ: ელექტრონული წარწერის სახით). არც უსინათლოებისთვის მოქმედებს ხმოვანი შეტყობინება გაჩერებების შესახებ და ხშირად მძღოლს უწევს სახელწოდების გახმოვანება.

⁹⁶ „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელი ქალები, კერძოდ, ბოშა ქალები, საზოგადოებაში არსებული დისკრიმინაციული დამოკიდებულების გამო, სატრანსპორტო გადაადგილებისას გამოწვევებს აწყდებიან მგზავრების მხრიდან. გასათვალისწინებელია, რომ ოჯახის მარჩენლის ფუნქცია მათ თემში, ძირითადად, ქალებს აქვთ შეთავსებული, ამიტომ, შეუფერხებელი სატრანსპორტო გადაადგილება მათთვის უმნიშვნელოვანესია.

სექსუალური შევიწხოება გიანსპოხში - ქალთა მიმართ ძალადობის 2017 წლის ეროვნული კვლევის მიხედვით, საქართველოში სექსუალური შევიწროება ცხოვრების განმავლობაში გამოუცდია 5-დან 1 ქალს, აქედან 70%-ს - საჯარო ადგილებში (საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, პარკები, სკოლები, რესტორნები).⁹⁷ სამიზნე ჯგუფის მონაწილე ქალთა ძალიან მცირე რაოდენობა უთითებს სექსუალური შევიწროებაზე ტრანსპორტში. სექსუალური შევიწროება, ძირითადად, გადაჭედით ტრანსპორტში ხდება. მიგნებად გამოვლინდა, რომ ცნობიერება სექსუალური შევიწროების დეფინიციისა და შემადგენლობის შესახებ საზოგადოებაში დაბალია; ამასთანავე, ქალები არ არიან სათანადოდ ინფორმირებულნი, თუ ვის უნდა მიმართონ სექსუალური შევიწროების შემთხვევაში.

დაუხვევდიხები საქაქთაშოხისო გადაყვანა - სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტოს“ ინფორმაციით, ავტოსადგურების უმრავლესობა მონყობილია პროექტის გარეშე აგებულ შენობებში, სადაც არ არის დაცული სანიტარულ-ჰიგიენური, მოძრაობის, ეკოლოგიური და სახანძრო უსაფრთხოების მოთხოვნები. გადამზიდველის ფუნქციას ახორციელებს ნებისმიერი (ხშირად არაკვალიფიციური) ფიზიკური ან იურიდიული პირი. სისტემატური სახე აქვს მგზავრთა გადაყვანას მასობრივი თავშეყრის ადგილებიდან, ავტოსადგურების ნაცვლად. ასევე პრობლემური საკითხებია: არაჯანსაღი კონკურენცია და მარშრუტებს შორის კოორდინაციის/შეთანხმებული განრიგების არარსებობა. არ ტარდება ავტობუსის წინასარეისო ტექნიკური კონტროლი; მგზავრებს არ მიეწოდებათ ინფორმაცია ქვეყანაში არსებულ ავტოსადგურებზე, ავტობუსის რეისებზე, ან სხვა საავტომობილო მომსახურებაზე; არ არსებობს ბილეთების ელექტრონულად შეძენის/დაჯავშნის საშუალება. სააგენტოს მითითებით, რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის რეფორმის ფარგლებში, მომზადებულია საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი, რომლის მიზანია ამ გამოწვევათა ეტაპობრივად მოგვარება და ქვეყნის შიდა სამგზავრო გადაყვანების საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა.

ქალთა დაბალი წახმომადგენლობა საგიანსპოხში გადაყვანის სფეხში - მუნიციპალური ტრანსპორტის მძღოლად მხოლოდ 26 ქალია დასაქმებული საქართველოს 2 მუნიციპალიტეტში - თბილისსა (მძღოლების 1,5%) და ზუგდიდში (მძღოლების 1%). შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციის თანახმად, 2022 წლის აგვისტოს მდგომარეობით, საქართველოში რეგისტრირებული პირებიდან მხოლოდ 89 ქალი (საერთო რაოდენობის 0,1%) ფლობს D კატეგორიის მოქმედ მართვის მოწმობას (განკუთვნილია ისეთი სატრანსპორტო საშუალებისთვის, რომლის ადგილები, მძღოლის გარდა, 8-ს აღემატება). სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტოს მონაცემებით“, 2017 წლიდან დღემდე მძღოლის პროფესიული სერტიფიკატის/ბარათის (CPC DRIVER) მისაღებ კურსზე რეგისტრირებულია 2618 პირი, რომელთაგან მხოლოდ ერთია ქალი.

ასევე აღსანიშნავია, რომ მუნიციპალიტეტებს არ უთხოვიათ გამოცდილების გაზიარება იმ მუნიციპალიტეტებისთვის, სადაც საზოგადოებრივი ტრანსპორტის მძღოლებად ქალები მუშაობენ. ამკარაა, რომ ქალების სატრანსპორტო სფეროში დასაქმებისთვის გადადგმული ნაბიჯები არასაკმარისია და საჭიროებს სისტემურ წახალისებას.

97 ქალთა მიმართ ძალადობის ეროვნული კვლევა საქართველოში, საქსტატი, 2017.

4.3 საუკეთესო პრაქტიკა

სატრანსპორტო სფეროში სქესის მიხედვით ჩაშლილი მონაცემების შეგროვება და გენდერული ბიუჯეტის დაგეგმვა გენდერული მინისტრინგის ერთ-ერთი საუკეთესო მექანიზმია. გენდერული ბიუჯეტის საფუძველზე, რომელიც ვენაში 2006 წლიდან ხორციელდება, მუნიციპალურმა სამსახურებმა და რაიონებმა შეაგროვეს გენდერულად სეგრეგირებული მონაცემები მობილობის შესახებ. აღმოჩნდა, რომ ქალები უფრო მეტად გადაადგილდებიან ფეხით და საზოგადოებრივი ტრანსპორტით, ვიდრე კაცები, რის შემდეგაც ადგილობრივმა ხელისუფლებამ გამოყო რესურსები ფეხით მოსიარულეთა უსაფრთხოების გასაუმჯობესებლად.⁹⁸

ავტობუსების საჯარო საკუთრებაში მოქცევით, ადგილობრივ ხელისუფლებას შეუძლია, გააუმჯობესოს სამგზავრო გადაყვანის სერვისი, გაზარდოს ხელმისაწვდომობა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულება. „ქალაქ ნოტინგემის ტრანსპორტი“ ადგილობრივი ხელისუფლების მფლობელობაში არსებული უდიდესი სატრანსპორტო ოპერატორია ინგლისში, რომელსაც აქვს მგზავრების კმაყოფილების ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი, მათ შორის, პუნქტუალობისა და ღირებულების თვალსაზრისით.⁹⁹

გენდერული უსაფრთხოების აუდიტი გაერთიანებულ სამეფოს დაეხმარა გენდერულად ინკლუზიური სატრანსპორტო სისტემების მხარდაჭერაში. სხვა ქვეყნებში ჩატარებული ხელმისაწვდომობის აუდიტი მიზნად ისახავდა ხანდაზმულთა სოციალური იზოლაციის შემცირებას და „ასაკისთვის შესაფერისი“ ქალაქის კონცეფციის განხორციელებას.¹⁰⁰

ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების პრევენციისათვის, დიდ ბრიტანეთში ტარდება „**მონმის ინტერვენციის ტრენინგები**“, რადგან საზოგადოებაში დაბალია ცოდნა უსაფრთხოდ ჩარევაზე, შევიწროების აღსაკვეთად.¹⁰¹

ტრანსპორტის სექტორის დივერსიფიკაციისთვის ინვესტიციების განხორციელება მენტორულ პროგრამებში უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტია. მისაბაძი მაგალითების სიმცირემ, ასევე, ტრანსპორტის მძლოელ ქალთა მხარდაჭერის ნაკლებობამ, შეიძლება, შეაფერხოს ქალთა კარიერული წინსვლა კაცებით დომინირებულ ინდუსტრიაში, როგორცაა ტრანსპორტი. ქალთა მენტორინგის პროგრამებს შეუძლია, მნიშვნელოვანი როლი ითამაშოს ამ სქესის წარმომადგენელთა მონაწილეობის გაზრდასა და ლიდერული უნარების გაძლიერებაში. გაერთიანებული სამეფოს სატრანსპორტო სფეროში მენტორინგის პროგრამა ქალებს სთავაზობს პროფესიულ განვითარებას ამ კუთხით; ასევე ტარდება ფორუმი, რომელიც ყურადღებას უთმობს სექტორში ქალთა დაბალ წარმომადგენლობას.¹⁰²

ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) დახმარებით, „**თბილისის ავტობუსების**“ პროექტის ფარგლებში, დედაქალაქის სატრანსპორტო კომპანიაში ჩატარდა ქალი მძღოლების მოსამზადებელი კურსები, თანაბარი შესაძლებლობების, კორპორატიული განვითარებისა და დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის მიმართულებით.¹⁰³ გადამზადების კურსები წარმატებით გაიარა ათეულობით ქალმა, რომლებმაც აიღეს D კატეგორიის მართვის მოწმობა და დასაქმდნენ მუნიციპალური ტრანსპორტის მძღოლებად. პროექტის მიზანია თანაბარი შესაძლებლობების შექმნა და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა სატრანსპორტო სექტორში. მის ფარგლებში, ქალი მძღოლები, რომლებსაც ჰყავთ 10 წლამდე ასაკის შვილები, სარგებლობენ შეღავათიანი სამუშაო გრაფიკით და გარკვეული დანამატით, შვილის შეძენის შემთხვევაში კი იღებენ ფულად დახმარებას.¹⁰⁴

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტში მოქალაქეთა ცალკეული კატეგორიებისთვის დაწესებულია შეღავათიანი სატრანსპორტო ტარიფი. მაგალითად მოსწავლეები, შეზღუდული

98 „Towards Gender-Inclusive and Sustainable Transport Systems“, Policy Paper, Tiffany Lam for UK Women’s Budget Group, 2021.

99 „Nottingham’s Buses Show that Public Ownership Works“, Article, Lily Gordon Brown, 2021.

100 „Age-Friendly Tyburn“, Tyburn Audit Report, 2019.

101 „Towards Gender-Inclusive and Sustainable Transport Systems“, Policy Paper, Tiffany Lam for UK Women’s Budget Group, 2021.

102 Ibid.

103 <https://tbilisi.gov.ge/news/6524>

104 <https://reginfo.ge/people/item/13689-tbilisshi-avtobusebze-kidev-6-qali-mwgoli-imushavebs-%E2%80%93-kalawe>

შესაძლებლობის მქონე პირები, ბათუმის ხანდაზმულთა სოციალური ცენტრის ბენეფიციარები, სოციალურად დაუცველი პირები, ვეტერანები, საჯარო/კერძო სკოლების მასწავლებლები და თანამშრომლები, სტუდენტები, იძულებით გადაადგილებული პირები, პენსიონრები, საბავშვო ბაღის თანამშრომლები, ბიბლიოთეკარები და მართხელა მშობლის სტატუსის მქონე პირები უფასოდ მგზავრობენ მუნიციპალური ტრანსპორტით.¹⁰⁵ ვინაიდან ჩამოთვლილი ჯგუფის უმრავლესობას ქალები წარმოადგენენ¹⁰⁶, ასეთი საშეღავათო სატრანსპორტო პოლიტიკა შეიძლება ჩაითვალოს გენდერულად მგრძობიარე, სამაგალითო პრაქტიკად.

4.4 თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები

ტრანსპორტირების მიმართულებით გამოვლენილ გამოწვევათა შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა მოამზადა შემდეგი რეკომენდაციები:

რეკომენდაცია 29:

მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში რეგულარული სამგზავრო გადაყვანისათვის დაწესდეს სანებართვო პირობები (მათ შორის, კერძო სატრანსპორტო ოპერატორების მიმართ); პირობებმა გაითვალისწინოს ისეთი გენდერული საჭიროებებიც, როგორცაა ქალაქიდან სოფლებამდე მიმავალი ტრანსპორტის გრაფიკის შესაბამისობა სამუშაო საათებთან.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 30:

მუნიციპალიტეტთაშორისი სატრანსპორტო გადაყვანის რეფორმის ფარგლებში, ჩატარდეს მუნიციპალიტეტებს/ქალაქებს შორის მგზავრობის საჭიროებისა და მგზავრთა ნაკადების კვლევა. კვლევისას გამოიკვეთოს ქალთა საჭიროებებიც.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 31:

მოსახლეობას სათანადოდ მიეწოდოს ინფორმაცია მუნიციპალური, კერძო, თუ საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის მოძრაობის მარშრუტსა და გრაფიკზე. მუნიციპალური ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკი და მარშრუტი აისახოს გაჩერებებთან დამონტაჟებულ ტაბლოებზე.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

¹⁰⁵ ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2017 წლის 28 აპრილის N8 დადგენილება „ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ეკონომიკის რეგულირებად სფეროებად განსაზღვრული ავტობუსებით (M3 კატეგორია) მგზავრთა ადგილობრივი საქალაქო რეგულარული სამგზავრო გადაყვანისას სამგზავრო ტარიფების, ფასდაკლების სისტემის და მოქალაქეთა ცალკეული კატეგორიების შეღავათიანი მგზავრობის შესახებ“.

¹⁰⁶ „ქალი და კაცი საქართველოში“, სტატისტიკური პუბლიკაცია, საქსტატი, 2021.

რეკომენდაცია 32:

ზედამხედველობა გაეწიოს კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებისთვის სანებართვო პირობების შესაბამისად დაწესებული გრაფიკისა და მარშრუტის დაცვას.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 33:

მონიტორინგი გაეწიოს ავტოსადგურებზე სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ასევე, სქესის ნიშნით განცალკევებული საპირფარეშოების მოწყობას.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 34:

ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს სახელმწიფო მართვაში არსებულ კლინიკებში დასაქმებული ექიმებისა და ექთნების სატრანსპორტო საჭიროებები; შემუშავდეს პროგრამა ამ საკითხების დასაფარად.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო, ა(ა)იპ „საქართველოს სამედიცინო ჰოლდინგი“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 35:

განათლების სერვისის ჯეროვნად მიწოდებისათვის, ჩატარდეს საჯარო სკოლებში დასაქმებულ მასწავლებელთა სატრანსპორტო საჭიროებების კვლევა და, შესაბამის უწყებებთან თანამშრომლობით, დაიგეგმოს განსახორციელებელი ღონისძიებები.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 36:

მუნიციპალურმა და კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებმა პრიორიტეტულად დაგეგმონ მარშრუტები საგანმანათლებლო თუ სამედიცინო დაწესებულებებსა და ადმინისტრაციულ შენობებამდე. ასეთი ობიექტების მიმდებარედ, შესაბამისი სტანდარტების დაცვით მოეწყოს განათებული, გადახურული და ადაპტირებული მოსაცდელები. საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან მოსაცდელების საჭიროებები გამოავლინოს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 37:

მუნიციპალურ ტრანსპორტში განთავსდეს ინფორმაცია სექსუალური შევიწროების დეფინიციებზე/შემადგენლობაზე, ასევე, იმ უფლებამოსილი ორგანოს საკონტაქტო მონაცემები, რომელსაც შეიძლება მიმართოს ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების მსხვერპლმა ან მონემ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 38:

ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები ქალი მძღოლების შესახებ, რომლებიც მართავენ ავტობუსს ან მგზავრთა გადაყვანის სხვა სატრანსპორტო საშუალებას. საზოგადოებაში პოპულარიზაცია გაენიოს ავტობუსის მძღოლ ქალთა საქმიანობას.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 39:

ბენეფიციარი ქალები სათანადოდ ჩაერთონ სატრანსპორტო პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავებაში; ხელი შეეწყოს ქალების მძღოლებად დასაქმებას რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის სფეროში. მუნიციპალიტეტებმა, სადაც ქალები დასაქმებულნი არიან მუნიციპალური ტრანსპორტის მძღოლებად, თავიანთი საუკეთესო პრაქტიკა სხვებსაც გაუზიარონ.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო“, საქართველოს ადგილობრივ თვითმმართველობათა ეროვნული ასოციაცია.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 40:

გამოიყოს სპეციალური პარკირების ადგილები ბავშვის ეტლით მოსარგებლე მშობლებისათვის.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: განგრძობითი.

რეკომენდაცია 41:

შემუშავდეს გეგმა, რომლის მიზანი იქნება მუნიციპალური ტრანსპორტის შესაბამისი სტანდარტებით ადაპტირება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ყველა პირის საჭიროებებთან, ავტობუსის გაჩერებებისთვის სახელწოდების მინიჭება და აუდიო/ვიდეო გამოცხადების მექანიზმის დანერგვა.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 42:

უპატრონო ძაღლების პრობლემის გადასაჭრელად, საკანონმდებლო პაკეტის შემუშავებისას გაითვალისწინოს ქალთა გადაადგილების საჭიროებებიც.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტი.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის მესამე კვარტლისა.

რეკომენდაცია 43:

შეგროვდეს მუნიციპალური, საქალაქთაშორისო და სარკინიგზო ტრანსპორტის ბენეფიციართა მონაცემები, სქესის ნიშნით.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი: მუნიციპალიტეტები, სსიპ „სახმელეთო ტრანსპორტი სააგენტო“, სს „საქართველოს რკინიგზა“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

ՈՆԵՄԱՆԵՎՈՆ ՈՆՋԻՆԱՍԽԻՆՉԵՄՈՆ ՆՋՎԻՐ

5.1 საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო

ელექტრონული კომუნიკაციების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიმართულებებს **შემუშავებს საქართველოს მთავრობა**, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წინადადებათა გათვალისწინებით, და დასამტკიცებლად წარუდგენს პარლამენტს.¹⁰⁷

„ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, ამ სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთი პრინციპია იურიდიულ და ფიზიკურ პირთა თანასწორუფლებიანობის დაცვა როგორც საქმიანობისას, ისე მიღებული შედეგების გამოყენებისას.

კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილებების ფარგლებში, **საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს** ძირითადი ამოცანებია: ელექტრონული კომუნიკაციების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებაში მონაწილეობა, ელექტრონული კომუნიკაციების სტრატეგიების და პროგრამების მომზადება, საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა, სამეცნიერო-ტექნოლოგიური ინოვაციების სფეროს განვითარება და სრულყოფა, ქვეყანაში საინფორმაციო საზოგადოების ჩამოყალიბებისა და განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მის განხორციელებაში მონაწილეობა; ციფრული უთანასწორობის აღმოფხვრა და ფართოზოლოვანი ინტერნეტ ინფრასტრუქტურის განვითარება.¹⁰⁸

საქართველოში ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმწიფო პროგრამის მიზანია ერთიანი ნეიტრალური ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ქსელის შექმნა და სამიზნე გეოგრაფიულ არეალში ფართოზოლოვანი საბითუმო მომსახურებების განვითარება. ააიპ „ოუფენ ნეტი“ პასუხისმგებელია პროგრამის ფარგლებში აშენებულ ფართოზოლოვან ინფრასტრუქტურაზე, ქსელის მოვლაზე, მართვასა და ექსპლუატაციაზე.¹⁰⁹ 2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მიხედვით, ხორციელდება ღონისძიებები საქართველოს მაღალმთიანი რეგიონების ინტერნეტით უზრუნველსაყოფად და სათემო ინტერნეტიზაციის ხელშეწყობისათვის.¹¹⁰

ელექტრონული კომუნიკაციების სფეროში საქმიანობას არეგულირებს საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისია. მისი ამოცანებია: კონკურენტუნარიანი გარემოს ჩამოყალიბება, შენარჩუნება და განვითარება ელექტრონული საკომუნიკაციო ქსელებითა და საშუალებებით უზრუნველყოფის, ასევე, ელექტრონული საკომუნიკაციო მომსახურების სფეროებში; ელექტრონული საკომუნიკაციო მომსახურების მიმწოდებელი ავტორიზებული პირების მიერ ხარისხიანი მომსახურების მიწოდება ბოლო მომხმარებლებისთვის (მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის); მათთვის მომსახურების ფართო არჩევანის შეთავაზება, ხელმისაწვდომი ტარიფით; საზოგადოებაში მედიაინგნიერების განვითარების ხელშეწყობა.¹¹¹

შესაბამისად, ინტერნეტზე წვდომის სფეროში გენდერული თანასწორობის მისაღწევად, ინტერვენციების შეთავაზება შესაძლებელია ქვემოთ მოცემული ინსტიტუციური ჩარჩოს ფარგლებში:

იღუსტხაცია #4

107 საქართველოს კანონი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“.

108 საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 11 თებერვლის N70 დადგენილება „საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“.

109 საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 28 ივლისის N375 დადგენილება „საქართველოში ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმწიფო პროგრამის დამტკიცების შესახებ“.

110 საქართველოს კანონი „საქართველოს 2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“.

111 საქართველოს კანონი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“.

5.2 თემატური მოკვლევის ძირითადი მიზნები

საქართველოში ინტერნეტს მოიხმარს ქალების 76% და კაცების 77%, მობილურ ტელეფონს კი ფლობს ქალების 90% და კაცების 93%.¹¹² ქალების მიერ მართულ შინამეურნეობათა მხოლოდ 59%-ს აქვს კომპიუტერი, თუმცა ინტერნეტით სარგებლობს 81%; კაცების მიერ მართულ შინამეურნეობებში კომპიუტერის ფლობის მაჩვენებელი 67%-ია, ინტერნეტზე წვდომის კი - 89%. შეიძლება ითქვას, რომ საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებში მაჩვენებლები გენდერული კუთხით ძალიან მსგავსია. ქალები და კაცები თითქმის ერთნაირად ფლობენ კომპიუტერსა და მობილურ ტელეფონებს და ინტერნეტზეც თანაბარი წვდომა აქვთ სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის მიხედვით.¹¹³

აღსანიშნავია, რომ ხშირად, მნიშვნელოვანი ინფორმაციები (მაგ: დასახლებათა საერთო კრებების, მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის განხილვებისა და პრიორიტეტთა დოკუმენტების შედგენის შესახებ) ქვეყნდება მუნიციპალიტეტთა ვებგვერდებზე, ასევე, სოციალურ ქსელებში (რასაც მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლებიც ადასტურებენ). ამავდროულად, ინტერნეტის ფლობის მაჩვენებელი სოფლად დაბალია, რის გამოც ყველა მოსახლემდე ვერ აღწევს აღნიშნული ინფორმაცია. ინფრასტრუქტურის ჭრილში ეს საკითხი მნიშვნელოვანია იმიტომ, რომ დასახლებების საერთო კრებებზე მოსახლეობა თავად ირჩევს მცირე ინფრასტრუქტურულ ღონისძიებას; ასევე, მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის საჯარო განხილვისას და პრიორიტეტთა დოკუმენტის შედგენისას, მოქალაქეს შეუძლია საკუთარი ინფრასტრუქტურული საჭიროებების დაყენება და ადვოკატირების განევა შესაბამისი ინფრასტრუქტურული პროექტის პრიორიტეტიზაციისთვის.

ინტერნეტზე წვდომის თანაბარი გენდერული მაჩვენებლების მიუხედავად, თემატურმა მოკვლევამ ამ სფეროში გამოავლინა შემდეგი გენდერული გამოწვევები:

სოფლების დაბალი დაფარვა ინტერნეტით - სამიზნე ჯგუფების დისკუსიებიდან გამოვლინდა, რომ ბევრი სოფელი ვერ სარგებლობს საკაბელო ან ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინტერნეტით, თუმცა შესაძლებელია, იქ ხელმისაწვდომი იყოს მობილური ინტერნეტი. ინტერნეტზე წვდომის პრობლემამ ყველაზე დიდი სირთულეები პანდემიისას მოსწავლეებს, დედაებსა და მასწავლებლებს შეუქმნათ. დედაებს ინტერნეტი, ძირითადად, ონლაინ სწავლებისას დასჭირდათ. ინტერნეტის განსაკუთრებულ საჭიროებაზე ყურადღებას ამახვილებენ სამიზნე ჯგუფის მონაწილე მასწავლებლები, რომელთა 87%-ს ქალები წარმოადგენენ.¹¹⁴ ინტერნეტზე წვდომა დღესაც აქტუალურია განათლების მიღებისას, რადგან მოსწავლეებს, დავალებების შესასრულებლად, ხშირად სჭირდებათ ინტერნეტში ინფორმაციის მოძიება. ეს განსაკუთრებული გამოწვევაა დედაებისთვის, რადგან მიიჩნევა, რომ ბავშვების მეცადინეობა, ძირითადად, მათი პასუხისმგებლობაა. ამ ფაქტს ცხადყოფს საქართველოში ჩატარებული 2020 წლის კვლევის შედეგებიც: კერძოდ, ყოველი მეოთხე მამა ამბობს, რომ არასდროს დახმარებია შვილებს საშინაო დავალების შესრულებაში, მაშინ, როდესაც ქალების 88%-ს ეს გაუკეთებია სხვადასხვა დროს. აღსანიშნავია, რომ დედაების 75% ხშირად ან ძალიან ხშირად ამეცადინებს შვილს.¹¹⁵ ამდენად, სოფლად ინტერნეტზე წვდომის გაუმჯობესება განსაკუთრებულად შეამცირებს საგანმანათლებლო პროცესში ჩართულ პირთა შრომას.

ინტერნეტის დაბალი ხელმისაწვდომობა მეხის წახმომადგენელთა ოფისებში - მუნიციპალიტეტთა ინფორმაციით, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში არსებული 280-ზე მეტი ასეთი ოფისი არ არის უზრუნველყოფილი ინტერნეტით. მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები აღნიშნავენ, რომ სოფლებში ოფისების ინტერნეტით დაფარვის შემთხვევაში, მერის წარმომადგენელს მიეცემა მოქალაქის განცხადებების ელექტრონულად ატვირთვის შესაძლებლობა, შედეგად კი მოსახლეობა მომსახურებას სახლთან ახლოს მიიღებს.

112 Digital Development Dashboards, Statistics about Georgia, International Telecommunication Union (ITU), 2021.

113 „ქალი და კაცი საქართველოში“, სტატისტიკური პუბლიკაცია, საქსტატი, 2021.

114 Ibid.

115 „კაცები, ქალები და გენდერული ურთიერთობები საქართველოში: საზოგადოების აღქმა და დამოკიდებულება“, კვლევა, UNDP, UNFPA, 2020.

ელექტრონული სერვისების დაბალი ხელმისაწვდომობა სოფლის მოსახლეობას, განსაკუთრებით ქალებს, წინააღმდეგობს უქმნის გართულებული სატრანსპორტო მიმოსვლის პირობებში. 2019 წელს ჩატარებული კვლევის შედეგად, მუნიციპალური ელექტრონული სერვისებით სარგებლობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი 55-64 წლის რესპონდენტებში გამოვლინდა.¹¹⁶ ამ ასაკობრივი ჯგუფის 55%-ს წარმოადგენენ ქალები¹¹⁷, რომლებიც იშვიათად გადაადგილდებიან, მათ შორის, მუნიციპალური სერვისების მისაღებად. მაგალითად, 61 წელს ზემოთ ქალების ნახევარი იშვიათად ან საერთოდ არ გადის შინიდან.¹¹⁸ ამდენად, ელექტრონული სერვისების ხელმისაწვდომობისა და ცნობადობის გაზრდა სოფელში განსაკუთრებულად დადებით ეფექტს იქონიებს შუა ხნისა და ხანდაზმული ქალების წვდომაზე მუნიციპალურ სერვისებთან.

სამიზნე ჯგუფების პასუხებიდან გამოვლინდა, რომ გამოწვევაა მერის წარმომადგენელთა ოფისების კომპიუტერებით აღჭურვა, ასევე, სოფლად არსებული ბიბლიოთეკების ინტერნეტიზაცია.

გაეროს ელექტრონული მმართველობის კვლევამ (2016) დაადგინა, რომ 193 წევრი ქვეყნიდან მხოლოდ 61 სთავაზობს ქალებზე მორგებულ ონლაინ საჯარო სერვისებს. ეს პროცესი მოიცავს საჭიროებებისა და პრიორიტეტების განსაზღვრას, სერვისების ადაპტირებას და ფიზიკურ ხელმისაწვდომობას მათზე.¹¹⁹

ქალთა დაბალი წახმომადგენლობა ICT სფეროში - საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ინფორმაციით, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ტექნოლოგიების პროგრამის კურსდამთავრებულთა 25% ქალია, ხოლო 75% - კაცი. საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტოში მიმდინარეობს 3000 IT სპეციალისტის გადამზადების პროგრამა - კვალიფიციური კადრების მომზადება ბაზარზე არსებულ ყველაზე მოთხოვნად და მაღალანაზღაურებად პროფესიებში. პირველ ეტაპზე შერჩეულ კანდიდატთაგან მხოლოდ 27% იყო ქალი, ხოლო ბოლო ეტაპისთვის ამ მაჩვენებელმა 35%-ს მიაღწია.

5.3 საუკეთესო პრაქტიკა

2020 წლის დასაწყისიდან, ანუ პანდემიის დაწყებიდან უმოკლეს დროში, ონლაინ სწავლების გამოწვევათა დასაძლევად, ჯორჯიის შტატის განათლების დეპარტამენტმა გამოიკვლია, თუ რამდენ სტუდენტს, მოსწავლეს ან მასწავლებელს შეექმნა ინტერნეტზე წვდომის პრობლემები. შესაბამისმა ჯგუფმა გამოავლინა შინამეურნეობები, სადაც მოსწავლეებს არ მიუწვდებოდათ ხელი ფართოზოლოვან ინტერნეტზე. აქცენტი გაკეთდა დაბალშემოსავლიან შინამეურნეობებზე. იდენტიფიცირების შემდეგ, დაიგეგმა ნაბიჯები მიზნობრივი დახმარების გასაწევად, როგორცაა მობილური Wi-Fi მოდემების გადაცემა ასეთი ოჯახებისთვის, სკოლის ინტერნეტის სიხშირის გაზრდა, Wi-fi ანტენების განთავსება და სხვა.¹²⁰

ადგილობრივ თვითმმართველობებში ციფრული ტექნოლოგიების სპეციფიკურ უპირატესობათა გამოყენება და ელექტრონული სერვისები ზრდის მომსახურების ხელმისაწვდომობასა და დროულობას, ასევე, მოქალაქეთა ჩართულობას იქ მიმდინარე პროცესებში. ხელახალი დიზაინის შემუშავებისას ქალთა საჭიროებებისა და ინტერესების ცენტრში მოქცევა ხელს უწყობს მათ აქტიურ მონაწილეობას ადგილობრივ მმართველობაში, ტრადიციული ბარიერების გადალახვას და მდგრად კმაყოფილებას საჯარო სერვისებით. ბევრ ქვეყანაში ელექტრონული სერვისების „ერთი ფანჯრის“ პრინციპით მიწოდება და ასეთი ცენტრების შექმნა სოფლად, შორეულ თემებსა და ქალაქების ღარიბ უბნებში, მოწყვლად ჯგუფებს აძლევს საჯარო სერვისების ეფექტიანად გამოყენების საშუალებას, რაც ხშირად უჭირთ ინტერნეტზე

116 „საზოგადოებრივი მომსახურებებით საქართველოს მოსახლეობის კმაყოფილების დონის კვლევა 2019“, UNDP, 2021

117 მოსახლეობის რიცხოვნობა, საქსტატი, 2022.

118 „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021.

119 „Incorporating a gender lens in e-service delivery“, eGov4women Online Toolkit, 2018.

120 „Georgia’s Approach to Rural Broadband“, Georgia Annual IT Report FY 2021.

შეზღუდული წვდომის ან ციფრული უნარ-ჩვევების ნაკლებობის გამო. იმ კულტურულ კონტექსტში, სადაც გაბატონებული გენდერული ნორმები ქალს უზღუდავს ურთიერთობას არაოჯახის წევრ კაცებთან, ქალების აქტიურად ჩართვა საჯარო სერვისების გაცემაში ზრდის მათ წვდომას ელექტრონულ სერვისებზე.¹²¹

საქართველოს კომუნიკაციების კომისია ახორციელებს ციფრული მხარდაჭერის პროგრამას, რომლის მიზანია, გაზარდოს ინტერნეტისა და ელექტრონული სერვისების გამოყენება ქალებსა და მათ მიერ მართულ შინამეურნეობებში, ასევე, ეთნიკურ თუ სოციალურ უმცირესობებსა და შშმ პირებში. პროგრამა ასევე მოიაზრებს განსაკუთრებული ძალისხმევის გაღებას მენარმე ქალთა ჩართულობისათვის, რათა ხელი შეუწყოს მათ მიერ სახელმწიფო და კერძო ციფრულ პლატფორმების გამოყენებას.¹²²

სსიპ „ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტომ“ განახორციელა პროექტი „ინტერნეტი განვითარებისთვის“, რომლის ფარგლებშიც ვაუჩერები გაიცემოდა მაღალმთიან დასახლებაში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი პირებისთვის, ასევე მენარმეებისთვის, რომლებსაც ასეთ დასახლებაში ჰქონდათ აქტიური სამენარმეო სტატუსი. ვაუჩერი ფარავდა ინტერნეტის პირველადი ინსტალაციის ხარჯებს. ინსტალაციასთან ერთად, უზრუნველყოფილი იყო ტრენინგები ელექტრონულ წიგნიერებაში.

5.4 თემატური მოკვლევის რეკომენდაციები

ინტერნეტზე წვდომის მიმართულებით გამოვლენილ გამოწვევათა შესაბამისად, მოკვლევის ჯგუფმა მოამზადა შემდეგი რეკომენდაციები:

რეკომენდაცია 44:

ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს სოფლად (განსაკუთრებით, მაღალმთიან დასახლებებში) მცხოვრებ მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ინტერნეტზე წვდომის საჭიროებები, მათი გადაჭრის გზებთან ერთად.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის პირველი კვარტლისა.

რეკომენდაცია 45:

ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში მერის წარმომადგენელთა ოფისების წვდომა ინტერნეტზე, კომპიუტერული ტექნიკის საჭიროებებთან ერთად, და დაისახოს აქტივობები ამ საკითხების დასაფარად; ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის მოწყობამდე, განხორციელდეს ალტერნატიული ღონისძიებები.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

121 „Incorporating a gender lens in e-service delivery“, eGov4women Online Toolkit, 2018.

122 კომუნიკაციების კომისიის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია.

რეკომენდაცია 46:

მერის წარმომადგენლებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებგვერდზე სერვისების მისაღებად.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: მუნიციპალიტეტები, სსიპ „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“, სსიპ „კომუნიკაციების კომისია“.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.

რეკომენდაცია 47:

ICT სფეროში გოგოების მონაწილეობის წასახალისებლად, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები.

შესრულებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტები: საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.

შესრულების ვადა: არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა.

IV. რეკომენდაციების სხილი¹²³

მუნიციპალიტეტი		
რეკომენდაციის N	რეკომენდაცია	შესრულების ვადა
1	მუნიციპალიტეტის პოლიტიკურ თანამდებობებსა და მერის წარმომადგენლის პოზიციაზე ქალთა რაოდენობის გასაზრდელად, მუნიციპალიტეტთა მერებმა და საკრებულოს თავმჯდომარეებმა გაატარონ შესაბამისი წამახალისებელი ღონისძიებები.	განგრძობითი
2	ინფრასტრუქტურის საკითხებზე პასუხისმგებელ სტრუქტურულ ერთეულებში დასაქმებულ ქალთა საქმიანობას პოპულარიზაცია გაეწიოს საკომუნიკაციო საშუალებებით.	განგრძობითი
3	უმაღლესი/პროფესიული განათლების საფეხურზე გოგობის/ქალების ინფრასტრუქტურული სპეციალობებით დასაინტერესებლად, ჩატარდეს შეხვედრები გოგობთან, რომლებიც ამთავრებენ ზოგადი განათლების საფეხურს.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
4	მუნიციპალიტეტის მერიის ინფრასტრუქტურის საკითხებზე პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეულების თანამშრომლებსა და საკრებულოს ინფრასტრუქტურის კომისიის წევრებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები გენდერულ თანასწორობაზე.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
5	მუნიციპალიტეტებმა გაიზიარონ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საუკეთესო პრაქტიკა და, დასახლების საერთო კრებებზე მოსახლეობის ინფორმირების საშუალებად, კომუნიკაციის სხვა ფორმებთან ერთად, დანერგონ მოკლე ტექსტური შეტყობინების სისტემაც.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
6	ადრეული და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა სტენდებზე, ასევე, ბაზრის შესასვლელებთან, განთავსდეს ინფორმაცია დასახლებათა საერთო კრებების, მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტთა დოკუმენტის შედგენასთან დაკავშირებული კონსულტაციებისა და ბიუჯეტის პროექტის საჯარო განხილვების შესახებ.	არაუგვიანეს 2023 წლის მესამე კვარტლისა
7	ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების შემდგომ, შეფასდეს მოსახლეობის, მათ შორის, დასახლებაში მცხოვრები ქალების კმაყოფილება.	განგრძობითი
8	დასახლებებში ამაღლდეს ცნობიერება გენდერულად მგრძობიარე ინფრასტრუქტურის შესახებ.	განგრძობითი

¹²³ ამ თავის ცხრილში ასახულია რეკომენდაციები კონკრეტული სამინისტროებისა და დამოუკიდებელი უწყებებისთვის; მათ მართვასა და დაქვემდებარებაში არსებულ სუბიექტების დონეზე ჩაშლა დეტალურად წარმოდგენილია შესაბამისი თავის რეკომენდაციებში.

9	შესაძლებლობის შემთხვევაში, დაიწყოს ინფრასტრუქტურული პროექტების ბენეფიციართა მონაცემების წარმოება სქესის, ასაკისა და შებენიანი შესაძლებლობის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
10	დასახლებათა საერთო კრებების ოქმებში აისახოს დამსწრეთა საერთო რაოდენობა, სქესის, ასაკისა და შებენიანი შესაძლებლობის ნიშნით; ასევე, მოკლე ინფორმაციის სახით მიეთითოს კრებებზე ქალების მიერ დაყენებული ინიციატივები და საჭიროებები. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ შეიმუშაოს ოქმის ერთიანი ნიმუში და სარეკომენდაციო სახით გაუზიაროს მუნიციპალიტეტებს. ბიუჯეტის საჯარო განხილვისა და პრიორიტეტთა დოკუმენტის შედგენასთან დაკავშირებული კონსულტაციების ოქმებში დამსწრეთა საერთო რაოდენობა აისახოს სქესის, ასაკისა და შებენიანი შესაძლებლობის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
11	ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით, მუნიციპალიტეტებმა გააზიარონ ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მენისტრინგის საუკეთესო პრაქტიკა.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
13	ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებზე, დასახლებულ პუნქტებში, ტროტუარები მოეწყოს გზების რეაბილიტაციის თანადროულად, განსაკუთრებული აქცენტით საცხოვრებელ ქუჩებზე, სკოლის მიმდებარე ქუჩებსა და საცხოვრებელ უბნებს შორის დამაკავშირებელ გზებზე.	განგრძობითი
17	დასახლებებში საგზაო სამუშაოები პრიორიტეტულად ჩატარდეს საგანმანათლებლო და სამედიცინო დაწესებულებებსა და ადმინისტრაციულ შენობებამდე მისასვლელ საავტომობილო გზებზე.	განგრძობითი
18	გარე განათებით დაიფაროს დასახლებების შიდა უბნები და პერიფერიული ადგილები. პერიოდულად, მონიტორინგი ჩატარდეს გარე მათ ნათებაზე.	განგრძობითი
19	დასახლებაში მოეწყოს გამავალი კაპიტალური სანიაღვრე არხები, რომლებიც გადაიხურება შესაბამისი გარემო პირობების გათვალისწინებით.	განგრძობითი
20	სოფლებში პრიორიტეტულად განისაზღვროს რეკრეაციული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურული პროექტები და გაიზარდოს მათი რაოდენობა; რეკრეაციულ ინფრასტრუქტურულ სამუშაოებს გაენიოს ეფექტიანი ზედამხედველობა; პარკების დიზაინი ითვალისწინებდეს გენდერულ ასპექტებს; შესაძლებლობის შემთხვევაში, გამოიყოს ადგილები მცირეწლოვანთა სათამაშო მოედნებისათვის, ფრენბურთისა და ბადმინტონის სათამაშოდ, ასევე, გორგოლაჭებით სეირნობისა და კლდეზე ცოცვისთვის.	განგრძობითი
21	იმ პროექტების შეფასებისას, რომლებიც უნდა დაფინანსდეს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან, ასევე, მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტთა დოკუმენტების შედგენისას, სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოებმა და მუნიციპალიტეტებმა გაითვალისწინონ წყალმომარაგების პროექტთა გენდერული ბუნება და პრიორიტეტიზაცია.	განგრძობითი

22	დასახლებებში, სადაც წყალი გრაფიკით მიეწოდება, გაიზიარონ დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის პრაქტიკა და მოსახლეობას წყალი ცისტერნით მიაწოდონ.	განგრძობითი
23	ყველა დასახლებაში, სადაც არ ოპერირებს წყალმომარაგების ლიცენზიანტი, შემოწმდეს იმ წყლის ხარისხი, რომელსაც მოსახლეობა სასმელად იყენებს. გამოვლენილი შედეგების საფუძველზე, მოსახლეობას სათანადოდ მიაწოდონ ინფორმაცია სასმელად ვარგისი და ტექნიკური წყლის შესახებ.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
24	მეტი ქალი ჩაერთოს საზოგადოების ცნობიერების ასამაღლებელ კამპანიებში წყლის უყარათოდ მოხმარებასთან დაკავშირებით.	განგრძობითი
26	მოსახლეობის ინფორმირება დაგეგმილ და მიმდინარე წყალმომარაგების პროექტებზე, ისეთი მექანიზმების გამოყენებით, რომლებიც უზრუნველყოფს ქალების სათანადო წვდომას აღნიშნულ ინფორმაციაზე.	განგრძობითი
28	გაიზარდოს ინვესტიციები საკანალიზაციო სისტემათა მშენებლობაში. ასეთი სისტემების გაუმართაობის შემთხვევაში, მონიტორინგი გაეწიოს გარემოზე ზემოქმედებას. იმ მრავალბინიანი სახლების ტერიტორიაზე, სადაც არ ოპერირებს წყალმომარაგების ლიცენზიანტი და საკანალიზაციო სისტემა გამოსულია მწყობრიდან, დამონტაჟდეს ინდივიდუალური საკანალიზაციო სისტემები.	განგრძობითი
29	მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში რეგულარული სამგზავრო გადაყვანისათვის დაწესდეს სანებართვო პირობები (მათ შორის, კერძო სატრანსპორტო ოპერატორების მიმართ); პირობებმა გაითვალისწინოს ისეთი გენდერული საჭიროებებიც, როგორცაა ქალაქიდან სოფლებამდე მიმავალი ტრანსპორტის გრაფიკის შესაბამისობა სამუშაო საათებთან.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
31	მოსახლეობას სათანადოდ მიეწოდოს ინფორმაცია მუნიციპალური, კერძო, თუ საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის მოძრაობის მარშრუტსა და გრაფიკზე. მუნიციპალური ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკი და მარშრუტი აისახოს გაჩერებებთან დამონტაჟებულ ტაბლოებზე.	განგრძობითი
32	ზედამხედველობა გაეწიოს კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებისთვის სანებართვო პირობების შესაბამისად დაწესებული გრაფიკისა და მარშრუტის დაცვას.	განგრძობითი
36	მუნიციპალურმა და კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებმა პრიორიტეტულად დაგეგმონ მარშრუტები საგანმანათლებლო თუ სამედიცინო დაწესებულებებსა და ადმინისტრაციულ შენობებამდე. ასეთი ობიექტების მიმდებარე, შესაბამისი სტანდარტების დაცვით მოეწყოს განათებული, გადახურული და ადაპტირებული მოსაცდელეები. საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან მოსაცდელეების საჭიროებები გამოავლინოს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

37	მუნიციპალურ ტრანსპორტში განთავსდეს ინფორმაცია სექსუალური შევიწროების დეფინიციებზე/შემადგენლობაზე, ასევე, იმ უფლებამოსილი ორგანოს საკონტაქტო მონაცემები, რომელსაც შეიძლება მიმართოს ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების მსხვერპლმა ან მოწმემ. საზოგადოებაში პოპულარიზაცია გაენიოს	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
38	ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები ქალი მძღოლების შესახებ, რომლებიც მართავენ ავტობუსს ან მგზავრთა გადაყვანის სხვა სატრანსპორტო საშუალებას. საზოგადოებაში პოპულარიზაცია გაენიოს ავტობუსის მძღოლ ქალთა საქმიანობას.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.
39	ბენეფიციარი ქალები სათანადოდ ჩაერთონ სატრანსპორტო პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავებაში; ხელი შეეწყოს ქალების მძღოლებად დასაქმებას რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის სფეროში. მუნიციპალიტეტებმა, სადაც ქალები დასაქმებულნი არიან მუნიციპალური ტრანსპორტის მძღოლებად, თავიანთი საუკეთესო პრაქტიკა სხვებსაც გაუზიარონ.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
40	გამოიყოს სპეციალური პარკირების ადგილები ბავშვის ეტლით მოსარგებლე მშობლებისათვის.	განგრძობითი
41	შემუშავდეს გეგმა, რომლის მიზანი იქნება მუნიციპალური ტრანსპორტის შესაბამისი სტანდარტებით ადაპტირება შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ყველა პირის საჭიროებებთან, ავტობუსის გაჩერებისთვის სახელწოდების მინიჭება და აუდიო/ვიდეო გამოცხადების მექანიზმის დანერგვა.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
43	შეგროვდეს მუნიციპალური, საქალაქთაშორისო და სარკინიგზო ტრანსპორტის ბენეფიციართა მონაცემები, სქესის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
45	ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში მერის წარმომადგენელთა ოფისების წვდომა ინტერნეტზე, კომპიუტერული ტექნიკის საჭიროებებთან ერთად, და დაისახოს აქტივობები ამ საკითხების დასაფარად; ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის მოწყობამდე, განხორციელდეს ალტერნატიული ღონისძიებები.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
46	მერის წარმომადგენლებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებგვერდზე სერვისების მისაღებად.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო

ჩაკომ- დასხვის N	ჩაკომხელაშია	შესრულების ვადა
2	ინფრასტრუქტურის საკითხებზე პასუხისმგებელ სტრუქტურულ ერთეულებში დასაქმებულ ქალთა საქმიანობას პოპულარიზაცია გაეწიოს საკომუნიკაციო საშუალებებით.	განგრძობითი
3	უმალღესი/პროფესიული განათლების საფეხურზე გოგოების/ქალების ინფრასტრუქტურული სპეციალობებით დასაინტერესებლად, ჩატარდეს შეხვედრები გოგოებთან, რომლებიც ამთავრებენ ზოგადი განათლების საფეხურს.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
7	ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების შემდგომ, შეფასდეს მოსახლეობის, მათ შორის, დასახლებაში მცხოვრები ქალების კმაყოფილება.	განგრძობითი
9	შესაძლებლობის შემთხვევაში, დაიწყოს ინფრასტრუქტურული პროექტების ბენეფიციართა მონაცემების წარმოება სქესის, ასაკისა და შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
10	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ შეიმუშაოს დასახლების კრებების ოქმის ერთიანი ნიმუში და სარეკომენდაციო სახით გაუზიაროს მუნიციპალიტეტებს. ბიუჯეტის საჯარო განხილვებისა და პრიორიტეტთა დოკუმენტის შედგენასთან დაკავშირებული კონსულტაციების ოქმებში დამსწრეთა საერთო რაოდენობა აისახოს სქესის, ასაკისა და შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
11	ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით ხელი შეუწყოს მუნიციპალიტეტების მიერ ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მენისტრინგის საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებას.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
12	შეფასდეს 2022 წლის განმავლობაში მიმდინარე სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის გენდერული გავლენა.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა.
14	მუნიციპალიტეტებს გაუზიაროს გამოცდილება მოსახლისგან მიწის კანონიერად გამოსყიდვაზე, როცა ტროტუარებისთვის საჭირო ადგილი კერძო საკუთრებაშია.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
15	მომზადდეს ცვლილების შეტანის პროექტი საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 28 დეკემბრის N654 დადგენილებაში „საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში დასაფინანსებელი პროექტების შერჩევის პროცედურებისა და კრიტერიუმების დამტკიცების შესახებ“ და სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით დასაფინანსებელ პროექტთა ჩამონათვალში გზებსა და გზისპირა მოსაცდელებს დაემატოს ტროტუარებიც.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა

19	დასახლებაში მოენყოს გამავალი კაპიტალური სანიაღვრე არხები, რომლებიც გადაიხურება შესაბამისი გარემო პირობების გათვალისწინებით.	განგრძობითი
24	წყლის უყაირათოდ მოხმარებასთან დაკავშირებით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების კამპანიებში ქალების მეტი ჩართულობის უზრუნველყოფა.	განგრძობითი
26	მოსახლეობის ინფორმირება დაგეგმილ და მიმდინარე წყალმომარაგების პროექტებზე, ისეთი მექანიზმების გამოყენებით, რომლებიც უზრუნველყოფს ქალების სათანადო წვდომას აღნიშნულ ინფორმაციაზე.	განგრძობითი

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

ჩაკომ-ნაწილის N	ჩაკომენდაცია	შესრულების ვადა
2	ინფრასტრუქტურის საკითხებზე პასუხისმგებელ სტრუქტურულ ერთეულებში დასაქმებულ ქალთა საქმიანობას პოპულარიზაცია გაენიოს საკომუნიკაციო საშუალებებით.	განგრძობითი
9	შესაძლებლობის შემთხვევაში, დაიწყოს ინფრასტრუქტურული პროექტების ბენეფიციართა მონაცემების წარმოება სქესის, ასაკისა და შეზღუდული შესაძლებლობის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
30	მუნიციპალიტეტთაშორისი სატრანსპორტო გადაყვანის რეფორმის ფარგლებში, ჩატარდეს მუნიციპალიტეტებს/ქალაქებს შორის მგზავრობის საჭიროებისა და მგზავრთა ნაკადების კვლევა. კვლევისას გამოიკვეთოს ქალთა საჭიროებებიც.	არაუგვიანეს 2024 წლის მეორე კვარტლისა
31	მოსახლეობას სათანადოდ მიეწოდოს ინფორმაცია მუნიციპალური, კერძო, თუ საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის მოძრაობის მარშრუტსა და გრაფიკზე.	განგრძობითი
32	ზედამხედველობა გაენიოს კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებისთვის სანებართვო პირობების შესაბამისად დაწესებული გრაფიკისა და მარშრუტის დაცვას.	განგრძობითი
33	მონიტორინგის გაენიოს ავტოსადგურებზე სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ასევე, სქესის ნიშნით განცალკევებული საპირფარეშოების მოწყობას კერძო მესაკუთრეთა მიერ.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
38	ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები ქალი მძღოლების შესახებ, რომლებიც მართავენ ავტობუსს ან მგზავრთა გადაყვანის სხვა სატრანსპორტო საშუალებას. საზოგადოებაში პოპულარიზაცია გაენიოს ავტობუსის მძღოლ ქალთა საქმიანობას.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა

39	ბენეფიციარი ქალები სათანადოდ ჩაერთონ სატრანსპორტო პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავებაში; ხელი შეეწყოს ქალების მძღოლებად დასაქმებას რეგულარული სამგზავრო გადაყვანის სფეროში.	განგრძობითი
43	შეგროვდეს მუნიციპალური, საქალაქთაშორისო და სარკინიგზო ტრანსპორტის ბენეფიციართა მონაცემები, სქესის ნიშნით.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
44	ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს სოფლად (განსაკუთრებით, მაღალმთიან დასახლებებში) მცხოვრებ მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ინტერნეტზე წვდომის საჭიროებები, მათი გადაჭრის გზებთან ერთად.	არაუგვიანეს 2024 წლის პირველი კვარტლისა
47	ICT სფეროში გოგოების მონაწილეობის წასახალისებლად, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო

ჩაიკვანძოების N	ჩაიკვანძოების აღწერა	შესრულების ვადა
3	უმალღესი/პროფესიული განათლების საფეხურზე გოგოების/ქალების ინფრასტრუქტურული სპეციალობებით დასაინტერესებლად, ჩატარდეს შეხვედრები გოგოებთან, რომლებიც ამთავრებენ ზოგადი განათლების საფეხურს.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
16	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ გამოიკვლიოს საჯარო სკოლებთან სიჩქარის შემზღუდველი ბარიერების მოწყობის საჭიროებები და, გზების დანიშნულების შესაბამისად, ბარიერის დამონტაჟების მოთხოვნით მიმართოს მუნიციპალიტეტს ან საავტომობილო გზების დეპარტამენტს.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
35	განათლების სერვისის ჯეროვნად მიწოდებისათვის, ჩატარდეს საჯარო სკოლებში დასაქმებულ მასწავლებელთა სატრანსპორტო საჭიროებების კვლევა და, შესაბამის უწყებებთან თანამშრომლობით, დაიგეგმოს განსახორციელებელი ღონისძიებები.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
36	მუნიციპალურმა და კერძო სატრანსპორტო ოპერატორებმა პრიორიტეტულად დაგეგმონ მარშრუტები საგანმანათლებლო თუ სამედიცინო დაწესებულებებსა და ადმინისტრაციულ შენობებამდე. ასეთი ობიექტების მიმდებარედ, შესაბამისი სტანდარტების დაცვით მოეწყოს განათებული, გადახურული და ადაპტირებული მოსაცდელეები. საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან მოსაცდელეების საჭიროებები გამოავლინოს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

44	ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს სოფლად (განსაკუთრებით, მაღალმთიან დასახლებებში) მცხოვრებ მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ინტერნეტზე წვდომის საჭიროებები, მათი გადაჭრის გზებთან ერთად.	არაუგვიანეს 2024 წლის პირველი კვარტლისა
47	ICT სფეროში გოგოების მონაწილეობის წასახალისებლად, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩატარდეს ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

საქართველოს ბაიბოს და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ჩაქომა-ნდახილ N	ჩაქომაწდახია	შენაწდახის ვადა
23	ყველა დასახლებაში, სადაც არ ოპერირებს წყალმომარაგების ლიცენზიანტი, შემოწმდეს იმ წყლის ხარისხი, რომელსაც მოსახლეობა სასმელად იყენებს. გამოვლენილი შედეგების საფუძველზე, მოსახლეობას სათანადოდ მიეწოდოს ინფორმაცია სასმელად ვარგისი და ტექნიკური წყლის შესახებ.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა
25	ფერმერების (სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში ჩართული პირების) რეესტრის შექმნისას აისახოს გენდერის ნიშნით ჩაშლილი მონაცემები, მათ შორის, ქალების მიერ მართულ ფერმერულ მეურნეობათა რაოდენობა. გამოიკვლიოს ქალების საჭიროებები სარწყავ წყალთან დაკავშირებით და გადაიდგას შესაბამისი ნაბიჯები (მაგ: საჭიროების შემთხვევაში, შემუშავდეს საკანონმდებლო ცვლილებების ინიციატივები).	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა
28	გაუმართავი საკანალიზაციო სისტემების შემთხვევაში, მონიტორინგი გაეწიოს გარემოზე ზემოქმედებას.	განგრძობითი

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დახვის სამინისტრო

ჩაქომა-ნდახილ N	ჩაქომაწდახია	შენაწდახის ვადა
34	ჩატარდეს კვლევა და გამოვლინდეს სახელმწიფო კლინიკებში დასაქმებული ექიმებისა და ექთნების სატრანსპორტო საჭიროებები; შემუშავდეს პროგრამა ამ საკითხების დასაფარად.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

ჩაქომა-ნდახილ N	ჩაქომაწდახია	შენაწდახის ვადა
37	მუნიციპალურ ტრანსპორტში განთავსდეს ინფორმაცია სექსუალური შევიწროების დეფინიციაზე/შემადგენლობაზე, ასევე, იმ უფლებამოსილი ორგანოს საკონტაქტო მონაცემები, რომელსაც შეიძლება მიმართოს ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების მსხვერპლმა ან მოწმემ.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა

საქართველოს ადგილობრივ თვითმმართველობათა ეროვნული ასოციაცია

ნაკომუნი- ნაკომუნი N	ნაკომუნი- ნაკომუნი	შესრულების ვადა
11	ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით, ხელი შეუწყოს მუნიციპალიტეტების მიერ ინფრასტრუქტურის სფეროში გენდერული თანასწორობის მენისტრინგის საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებას.	არაუგვიანეს 2023 წლის მეორე კვარტლისა
39	ხელი შეუწყოს მუნიციპალიტეტების მიერ, სადაც ქალები დასაქმებულნი არიან მუნიციპალური ტრანსპორტის მძღოლებად, თავიანთი საუკეთესო პრაქტიკის სხვებისთვის გაზიარებას.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა

სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოები

ნაკომუნი- ნაკომუნი N	ნაკომუნი- ნაკომუნი	შესრულების ვადა
21	იმ პროექტების შეფასებისას, რომლებიც უნდა დაფინანსდეს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან, ასევე, მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტთა დოკუმენტების შედგენისას, სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოებმა და მუნიციპალიტეტებმა გაითვალისწინონ წყალმომარაგების პროექტთა გენდერული ბუნება და მოახდინოს მათი პრიორიტეტიზაცია.	განგრძობითი

საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მინისტრის ეროვნული კომისია

ნაკომუნი- ნაკომუნი N	ნაკომუნი- ნაკომუნი	შესრულების ვადა
27	წყალმომარაგების ტარიფის სტრუქტურირების პროცესში, მოწყვლად მომხმარებელთა განსაზღვრისას, გაითვალისწინონ ისეთი საზოგადოებრივი ჯგუფები, როგორცაა მარტოხელა მშობლები, მრავალშვილიანი მშობლები, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლნი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები და ა.შ.	არაუგვიანეს 2024 წლის ბოლო კვარტლისა

კომუნიკაციების კომისია

ნაკომუნი- ნაკომუნი N	ნაკომუნი- ნაკომუნი	შესრულების ვადა
46	მერის წარმომადგენლებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებგვერდზე სერვისების მისაღებად.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა

სსიპ „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“

ჩაბრმ- დრუილს N	ჩაბრმდრუილს	შუსრუდრუილს ვრდრ
46	მერის წარმომადგენლებსა და სოფლად მცხოვრებ ქალებს ჩაუტარდეთ ტრენინგები მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებგვერდზე სერვისების მისაღებად.	არაუგვიანეს 2023 წლის ბოლო კვარტლისა

საქართველოს პარლამენტის განხორმ დარუილსა და ბუნებრივი რესურსების კომისიები.

ჩაბრმ- დრუილს N	ჩაბრმდრუილს	შუსრუდრუილს ვრდრ
42	უპატრონო ძაღლების პრობლემის გადასაჭრელად, საკანონმდებლო პაკეტის შემუშავებისას გაითვალისწინონ ქალთა გადაადგილების საჭიროებებიც.	არაუგვიანეს 2023 წლის მესამე კვარტლისა

V. გამოყენებული წყაროები

საერთაშორისო აქტები

1. საქართველოს კონსტიტუცია
2. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
3. Beijing Declaration and Platform for Action
4. საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი
5. საქართველოს კანონი „გენდერული თანასწორობის შესახებ“
6. საქართველოს კანონი „საავტომობილო გზების შესახებ“
7. საქართველოს კანონი „წყლის შესახებ“
8. საქართველოს კანონი „ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების შესახებ“
9. საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“
10. საქართველოს კანონი „ტრანსპორტის სფეროს მართვისა და რეგულირების შესახებ“
11. საქართველოს კანონი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“
12. საქართველოს კანონი „საავტომობილო ტრანსპორტის შესახებ“
13. საქართველოს კანონი „საქართველოს 2022 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“
14. საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 30 ივლისის N385 დადგენილება „საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“
15. საქართველოს მთავრობის 2013 წლის N172-ე დადგენილება „საქართველოს საავტომობილო გზების საგზაო სამუშაოების კლასიფიკაციის ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“
16. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრის 2018 წლის 2 აგვისტოს N33/ნ ბრძანება „საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს ინფრასტრუქტურის პოლიტიკისა და განვითარების პარტნიორობთან ურთიერთობის დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“
17. „წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის განვითარების ხედვა და განაცხადი“, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო, 2021
18. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 11 თებერვლის N70 დადგენილება „საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ“
19. საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 28 ივლისის N375 დადგენილება „საქართველოში ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმწიფო პროგრამის დამტკიცების შესახებ“
20. ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2017 წლის 28 აპრილის N8 დადგენილება „ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ეკონომიკის რეგულირებად სფეროებად განსაზღვრული ავტობუსებით (M3 კატეგორია) მგზავრთა ადგილობრივი საქალაქო რეგულარული სამგზავრო გადაყვანისას სამგზავრო ტარიფების, ფასდაკლების სისტემისა და მოქალაქეთა ცალკეული კატეგორიების შეღავათიანი მგზავრობის შესახებ“

ქვეყნი და სტატია

1. „Human rights and infrastructure“, KfW Development Research, 2018
2. Infrastructure for Gender Equality and the Empowerment of women, United Nations Office for Project Services (UNOPS), 2020
3. Benefits Gender Equality Through Infrastructure Provision: EU-wide survey, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2020
4. Thematic evaluation „Asian Development Bank Support for Gender and Development (2005-2015)“, 2017
5. ქალთა დაბალი ეკონომიკური აქტიურობა და არაფორმალურ სექტორში ჩართულობა საქართველოში, გაეროს ქალთა ორგანიზაცია (UN WOMEN), 2018

6. „Survey on gender equality and public infrastructure“, European Institute for Gender Equality (EIGE), 2020
7. Road safety toolkit “safer road treatments, street-lighting.”
8. „Better lighting, wider pavements: steps towards preventing sexual violence in New Delhi“, Case study, UN WOMEN, 2013
9. „Gender equality and sustainable infrastructure“, OECD, 2019
10. „Using best-worst scaling to identify barriers to walkability“, a study of Porto Alegre, Brazil, Researchgate publication, 2019
11. „Gender mainstreaming in Vienna“, examples, Department for Gender Mainstreaming
12. „Recommended Guidelines/Priorities for Sidewalks and Walkways“, U.S. Department of Transportation Federal Highway Administration
13. „Gender equality and the human rights to water and sanitation“, Mr Léo Heller, UN Special Rapporteur on the right to water and sanitation
14. „We must leverage women’s voice and influence in water governance“, Remarks by Åsa Regnér, Deputy Executive Director of UN Women, 2018
15. „Gender, Water and Sanitation“, A Policy Brief, Inter-agency Task Force on Gender and Water (GWTF), 2006
16. „Water conservation awareness and practices in households receiving improved water supply“, A gender-based analysis, Journal of Cleaner Production, 2017
17. „Water and Gender“, Water facts, UN-Water
18. „How Countries Can Improve Access to Water for Women“, Article, Bhuvan Bhatnagar and Rosemary Rop, 2015
19. „Brazil rainwater harvesting helps women in semi-arid region“, Case study
20. „Gender in transport“, Publication, EIGE, 2017
21. „ქალები და მობილობა“, კვლევა, საქართველოს სახალხო დამცველი, 2021
22. ქალთა მიმართ ძალადობის ეროვნული კვლევა საქართველოში, საქსტატი, 2017
23. „Towards Gender-Inclusive and Sustainable Transport Systems“, Policy Paper, Tiffany Lam for UK Women’s Budget Group, 2021
24. „Nottingham’s Buses Show that Public Ownership Works“, Article, Lily Gordon Brown, 2021
25. „Age-Friendly Tyburn“, Tyburn Audit Report, 2019
26. Digital Development Dashboards, Statistics about Georgia, International Telecommunication Union (ITU), 2021
27. „ქალი და კაცი საქართველოში“, სტატისტიკური პუბლიკაცია, საქსტატი, 2021
28. „კაცები, ქალები და გენდერული ურთიერთობები საქართველოში: საზოგადოების აღქმა და დამოკიდებულება“, კვლევა, გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP), გაეროს მოსახლეობის ფონდი (UNFPA), 2020
29. „Incorporating a gender lens in e-service delivery“, eGov4women Online Toolkit, 2018
30. „Georgia’s Approach to Rural Broadband“, Georgia Annual IT Report FY 2021
31. „Digitally empowered Generation Equality, Women, girls and ICT in the context of COVID-19 in selected Western Balkan and Eastern Partnership countries“, International Telecommunication Union (ITU), 2021
32. „Selected stocktaking of good practices for inclusion of women in infrastructure“, The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2021
33. „სამოქალაქო ჩართულობის მხარდაჭერა ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში SMS-ების მეშვეობით“, სტატია, 2016
34. „Making Infrastructure Work for Women And Men“, A Review Of World Bank Infrastructure Projects (1995-2009)

VI. დანართი #1 - თემატური მოკვლევის კითხვანი

სამიზნე ჯგუფის დისკუსიების კითხვები მუნიციპალიტეტის მერიისა და საკრებულოს წარმომადგენლებთან

- ქალების საჭიროებების კვლევა** - როგორ ითვალისწინებთ მოსახლეობის საჭიროებებს ინფრასტრუქტურულ ღონისძიებათა დაგეგმვის ეტაპზე? რამდენად თანაბრად მონაწილეობენ ამ პროცესში ქალები და კაცები? იკვთება თუ არა ქალების განსხვავებული საჭიროებები? თუ აღრიცხავთ ქალთა მოთხოვნებს და შემდგომ ითვალისწინებთ პროექტის დაგეგმვისას? თუ აწარმოებთ ინფრასტრუქტურული პროექტების ბენეფიციართა მაჩვენებლებს სქესის ნიშნით?
- თანაბარი ჩართულობა** - მუნიციპალიტეტში ინფრასტრუქტურის დაგეგმვისას, რამდენად მონაწილეობენ ქალები გადაწყვეტილების მიღების პროცესში (მაგ: ჩართულობა საკრებულოს კომისიის შემადგენლობასა და მერიის სამსახურში). როგორ უზრუნველყოფთ ქალთა თანაბარ მონაწილეობას მოსახლეობის ჩართულობის ფორმებში? გაქვთ ინფორმაცია, რამდენად ხშირად არიან ჩართულნი ქალები უშუალოდ ინფრასტრუქტურის მშენებლობასა ან მენეჯმენტში? ქალები დასაქმებულნი არიან ავტობუსის მძღოლებად?
- საგზაო ინფრასტრუქტურა საჯარო ობიექტებამდე** - მოასფალტებული გზა მიდის მუნიციპალიტეტში არსებულ სკოლებამდე, ბალებამდე და სამედიცინო პუნქტებამდე? სკოლებსა და ბალებთან თუ აქვს გზებს სიჩქარის შემაფერხებელი ბარიერები, ე.წ. „მწოლიარე პოლიციელები?“ საჯარო ობიექტებთან არის ზებრა გადასასვლელები? აქვს ტროტუარებს პანდუსები?
- ტროტუარები, გარე განათებები** - გენდერული თანასწორობის ევროპის ინსტიტუტის მიერ გენდერულ თანასწორობასა და საჯარო ინფრასტრუქტურაზე ჩატარებული კვლევის მიხედვით, ევროპის ქვეყნებში, ქალები, კაცებთან შედარებით, მეტად ადასტურებენ ისეთი საჯარო ინფრასტრუქტურის საჭიროებას, როგორცაა ტრანსპორტი, ტროტუარი და გარე განათება. თქვენ თუ შეგინიშნავთ მსგავსი ტენდენცია, როდესაც მოსახლეობის საჭიროებებს იკვლევთ? რამდენად ანიჭებს მუნიციპალიტეტი პრიორიტეტს ტროტუარებისა და გარე განათებების ინფრასტრუქტურის მოწყობას?
- დასვენება, სპორტული ინფრასტრუქტურა** - რამდენად ახლოს მონტაჟდება გზასთან გარე სავარჯიშო ტრენაჟორები? ხომ არ გიკვლევიათ მიზეზები, რატომ არ იყენებენ ტრენაჟორებს გოგოები ისეთივე სიხშირით, როგორც ბიჭები? გასაჩერებელი და დასასვენებელი მოედნები გზის ნაწილია. ნახსენები კვლევის შესაბამისად, საჭიროებებიდან გამომდინარე, ქალებმა უფრო მნიშვნელოვნად მიიჩნიეს მოსასვენებელი და გამწვანებული ადგილების ხელმისაწვდომობა, ვიდრე კაცებმა. არის თუ არა მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტი ასეთი ადგილების მოწყობა და ფარავთ თუ არა სოფლის დასახლებებსაც?
- სატრანსპორტო დაფარვა** - მუნიციპალიტეტის ყველა დასახლებაში მიდის ტრანსპორტი? ხომ არ გაქვთ გეგმა, როგორ შეიძლება დაიფაროს სოფლების ყველა დასახლებული უბანი მუნიციპალური ტრანსპორტით? თუ ჩერდება ტრანსპორტი საგანმანათლებლო და ჯანდაცვის დაწესებულებებთან, დასაქმების ცენტრთან და გასაღების ბაზართან?
- ტრანსპორტის საფასური** - არსებობს საშუალო ტარიფები მუნიციპალური ტრანსპორტით გადაადგილებაზე?
- მოსაცდელები** - ყველა გაჩერებაზე გაქვთ საზოგადოებრივი ტრანსპორტის მოსაცდელები? აღჭურვილია ისინი შესაბამისი გარე განათებითა და ადაპტირებული ინფრასტრუქტურით? თუ არსებობს ადაპტირებული ტრანსპორტი სპეციალური საჭიროების მქონე პირებისთვის?
- სექსუალური შევიწროება** - ხომ არ გაქვთ გეგმა საზოგადოებრივ ტრანსპორტში სექსუალური შევიწროების პრევენციისათვის?

10. **წყალმომარაგების მდგომარეობა** - თქვენი აზრით, წყლის გრაფიკით მიწოდება რა წინააღმდეგობებს უქმნის ქალს? უნევს თუ არა მოსახლეობას წყლის მოგროვება და სახლში მიტანა? როგორ ეხმარება ასეთ დროს მუნიციპალიტეტი მოსახლეობას? გამოიყენება თუ არა ყები სასმელი წლისათვის? ხომ არ გაქვთ ინფორმაცია, მოწმდება თუ არა ქის წყლის ხარისხი? თქვენი ინიციატივით თუ ამონებთ მას?
11. **შეღვათი წყალმომარაგების მიმართულებით** - შემუშავებულია მუნიციპალიტეტში სპეციალური პროგრამა/შეღვათი წყალმომარაგებაზე მოწყვლადი მოსახლეობისთვის? ან ხომ არ გეგმავთ ასეთი პროგრამის შემუშავებას?
12. **სარწყავი წყალი** - რამდენად მწვავედ დგას სარწყავი წყლის პრობლემა მუნიციპალიტეტში? ხომ არ ფლობთ ინფორმაციას, რამდენი ქალი ფერმერია თქვენს მუნიციპალიტეტში? ხომ არ გიკვლევიათ ქალ ფერმერთა საჭიროებები სარწყავი წყლის მიწოდების მიმართულებით?
13. **ინტერნეტის დაფარვა** - ხომ არ აწარმოებთ მოლაპარაკებებს კერძო ოპერატორებთან, რათა მეტი დასახლება დაიფაროს ინტერნეტით?
14. **უფასო ინტერნეტით აღჭურვილი სპეციალური ადგილების მოწყობა** - ხომ არ გაქვთ უზრუნველყოფილი უფასო WIFI-ით დასასვენებელი ადგილები და სოფლის ცენტრები? ხომ არ გაქვთ ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში კომპიუტერული ტექნიკითა და ინტერნეტით აღჭურვილი ლოკაცია, სადაც მოქალაქეს შეუძლია, უფასოდ ისარგებლოს ამ სიკეთებით?

საიზიდა ჯგუფის დისკუსიების კითხვები მუნიციპალიტეტის ანასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან

1. როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენლებს, რამდენად ხშირად მოგმართავთ მოსახლეობა ინფრასტრუქტურულ პრობლემებზე? რა სახით ეხმარებით მათ?
2. რამდენად ორიენტირებულია მუნიციპალიტეტი თანამშრომლობაზე? შეგიძლიათ, გაიხსენოთ თქვენი ადვოკატირებით მოგვარებული ინფრასტრუქტურული პრობლემის მაგალითი?
3. რამდენად მოწესრიგებულია სოფლებში გარე განათებები, ტროტუარები, ტრანსპორტის მოსაცდელები, საფეხმავლო ბილიკები?
4. რამდენად ხშირად იკვეთება ტრანსპორტირების პრობლემები მუნიციპალიტეტში? რა გამოწვევები ხვდებათ გადაადგილებისას მასწავლებლებს, ექიმებს, ექთნებს, სკოლის და ბაღის ასაკის მშობლებს?
5. ძირითადად, რა სახის ინფრასტრუქტურის მოწესრიგებას ითხოვენ ქალები? აწარმოებთ და აღრიცხავთ მუნიციპალიტეტში ქალების მიერ იდენტიფიცირებულ საჭიროებებს?
6. ესწრებით ხოლმე დასახლების საერთო კრებებს? რა ტენდენცია იკვეთება? რა სახის ინიციატივებს აყენებენ ქალები? თქვენი დაკვირვებით, რამდენად თანაბარია მათი ჩართულობა კრებებზე? ხართ თუ არა მერის მრჩეველთა საბჭოს შემადგენლობაში?
7. რა გამოწვევებია დასახლებებში წყალმომარაგების მიმართულებით? ხომ არ დაგიყენებიათ მუნიციპალიტეტში საკითხი სასმელი წყლის ხარისხთან დაკავშირებით?
8. ატარებთ ცნობიერების ასამაღლებელ აქტივობებს ქალთა აუნაზღაურებელ საოჯახო შრომაზე მუნიციპალიტეტში? ხომ არ წარადგენთ მუნიციპალიტეტებში კონკრეტულ საბიუჯეტო ინიციატივებს, რომლებიც შეამცირებს ქალების ტვირთს საშინაო შრომის კუთხით?

9. რამდენად ხშირად მართავთ შეხვედრებს სოფლების მოსახლეობასთან?
10. ხომ არ მიგიმართავთ მუნიციპალიტეტისთვის ისეთი სივრცეების გამოყოფის მოთხოვნით, სადაც მოსახლეობას ექნება უფასო წვდომა ინტერნეტსა და კომპიუტერზე?

საიზრუნავო საკითხების კითხვები მუნიციპალიტეტში მსოფლიო ქალებთან

1. რომელი ინფრასტრუქტურის მოწოდებაა მნიშვნელოვანი და პრიორიტეტული თქვენთვის დასახლებაში?
2. ძირითადად, როგორი გზებია თქვენს დასახლებაში - ქვიშა-ხრეშოვანი, გრუნტოვანი, ასფალტ-ბეტონის, ცემენტ-ბეტონის? მოწყობილია ტროტუარები გზის მიმდებარედ? თუ აქვს პანდუსები ტროტუარებს?
3. რა პრობლემებს გიქმნით უტრანსპორტობა ან მოუწყობელი საგზაო ინფრასტრუქტურა? მოასფალტებული გზების, ტროტუარებისა და გარე განათებების არარსებობა?
4. მოწყობილია გამწვანებული და მოსასვენებელი ადგილები თქვენს დასახლებებში? არის ასეთ ადგილებში უფასო უსადენო ინტერნეტი (WIFI)? იყენებთ გარე ტრენაჟორებს? თუ არა, რა არის ამის მიზეზი?
5. რის გაუმჯობესებას ისურვებდით სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურაში? დაკმაყოფილებულია გრაფიკის, ტრანსპორტის გამართულობის, მოსაცდელების საკითხები?
6. რა სიხშირით მოძრაობს ტრანსპორტი თქვენს დასახლებაში? დღის განმავლობაში რამდენჯერ შეიძლება დაგჭირდეთ ტრანსპორტის გამოცვლა? ძირითადად, რა მიზნით გადაადგილებით ტრანსპორტით? გითქვამთ თუ არა უარი დასაქმებაზე უტრანსპორტობის გამო? განგიცდიათ სექსუალური შევიწროება ტრანსპორტში?
7. რა არის სასმელი წყლის ძირითადი წყარო? როგორი გრაფიკით მოგეწოდებათ წყალი? რა პრობლემები გექმნებათ უწყლობის გამო? თუ წყლის მოგროვება გინევთ, დაახლოებით, რა დროს ხარჯავთ ამ საქმიანობაზე?
8. საოჯახო საქმიანობები, როგორიცაა საქმლის მომზადება, ჭურჭლისა და ტანისამოსის გარეცხვა, სახლის დალაგება, ძირითადად, ვისი ტვირთია თქვენს ოჯახში?
9. რამდენად მწვავეა სარწყავი წყლის პრობლემა თქვენს დასახლებაში? პირადად რა გამოწვევებს აწყდებით ამ მიმართულებით?
10. სარგებლობთ თუ არა ოპტიკურ-ბოჭკოვანი, საკაბელო ან მობილური ინტერნეტით? რამდენად ხელმისაწვდომია ინტერნეტის საფასური თქვენთვის? რამდენად კარგი დაფარვა აქვს ინტერნეტს თქვენს დასახლებაში? ძირითადად, რისთვის იყენებთ ინტერნეტს? შეგქმნიათ სამსახურის მოძებნის ან საგრანტო კონკურსში მონაწილეობის პრობლემა ინტერნეტისა და კომპიუტერის არქონის გამო?
11. ხომ არ აწყდებით გამოწვევებს მუნიციპალურ ორგანოებთან ურთიერთობისას? რამდენად ეფექტიანად და სწრაფად გვარდება თქვენ მიერ დაყენებული ინფრასტრუქტურული პრობლემები?
12. რამდენად ხშირად ესწრებით დასახლებათა საერთო კრებებს სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში? თქვენი აზრით, ქალების ჩართულობა ასეთ კრებებზე თანაბარია? ხომ არ გახსოვთ ქალების ჯგუფის მიერ დაყენებული ინფრასტრუქტურული ინიციატივები? რამდენად იღებს ქალთა ჯგუფის მიერ დაყენებული ინიციატივები მოსახლეობის მხარდაჭერას? გრძნობთ მუნიციპალიტეტის სურვილს, რომ ქალების ხმა თანაბრად ისმოდეს ასეთ კრებებზე?

VII. დანართი #2 - თემატური მოკვლევის ტექნიკური პირობები

გენდერული თანასწორობის მუდმივმოქმედი საკანდიდატო საბჭო თემატური მოკვლევის ტექნიკური პირობები

თემატური მოკვლევის თემა	ქალებისა და გოგოებისათვის ინფრასტრუქტურის (გზა, ტრანსპორტი, ინტერნეტი, წყალი) ხელმისაწვდომობის შესახებ
თემატური მოკვლევის მიზანი	<p>თემატური მოკვლევის მიზანია საქართველოს რეგიონებში ინფრასტრუქტურის მიმართულებით არსებული ხარვეზების, გამოწვევებისა და პრობლემების შესწავლა ქალთა და გოგოებისათვის რესურსებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის და ამრიგად, გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფა; პოლიტიკის ინსტრუმენტების შემუშავების ხელშეწყობა, რომელიც მიზანმიმართული იქნება უზრუნველყოს საზოგადოების ყველა წევრისთვის თანაბარი წვდომა ისეთ რესურსებზე, როგორცაა გზა, ტრანსპორტი, ინტერნეტი და სასმელი წყალი.</p> <p>მოკვლევის ამოცანებია:</p> <ul style="list-style-type: none"> • სამართლებრივი, მარეგულირებელი, ინსტიტუციონალური და საოპერაციო ჩარჩოს მახასიათებლებს გამოვლენა, რაც გავლენას ახდენს ქალებისა და გოგოების ინფრასტრუქტურაზე (გზა, ტრანსპორტი, ინტერნეტი, წყალი) ხელმისაწვდომობაზე. • დაინტერესებული მხარეების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის სისტემატიზაცია და ანალიზი, რომელიც ასახავს ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე ქალებისა და გოგოების წვდომის საკითხში არსებულ ხარვეზებს და წვდომის გაუმჯობესებაზე მიმართულ ინიციატივებს. • მუნიციპალური ხელისუფლების ორგანოებისთვის და სხვა სახელმწიფო ინსტიტუტებისთვის რეკომენდაციების შემუშავება ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე ქალებისა და გოგოების წვდომის გაუმჯობესებისთვის.
თემატური მოკვლევის ჯგუფის წევრები	<p>მთავარი მომხსენებელი: ბაია კვიციანი</p> <p>ნინო წილოსანი</p> <p>მარიამ ლაშხი</p> <p>ხატია წილოსანი</p> <p>გიორგი ცაგარეიშვილი</p> <p>რამინა ბერაძე</p> <p>ანა ბუჩუკური</p>
საკითხის შესახებ	<p>ქალებისა და გოგოების წვდომა ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე საერთაშორისო დღის წესრიგის მნიშვნელოვანი ნაწილია, რომელიც ასახულია გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნებში და ხაზგასმულია საერთაშორისო ორგანიზაციების და პარტნიორების მიერ.</p> <p>მიუხედავად ბოლო წლებში, ქალების ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე წვდომის გაძლიერების მიმართულებით მიღწეული პროგრესისა, დღეის მდგომარეობით, ეს საკითხი კვლავ რჩება გამოწვევად და ამ მხრივ არსებობს გაუმჯობესების და პოზიტიური შედეგების მიღწევის დიდი შესაძლებლობა.</p> <p>ინფრასტრუქტურული საკითხების მოწესრიგების პრობლემებიდან საყურადღებოა მუნიციპალური ტრანსპორტის არარსებობა და ადგილზე მოქმედი კერძო კომპანიების მუშაობის თვითნებური ხასიათი, რაც ხშირად, სამგზავრო განრიგის ქაოტურობასა და მოუწესრიგებლობაში გამოიხატება.</p> <p>სახალხო დამცველის მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, საქართველოში მცხოვრებ ქალებს არ აქვთ თანაბარი წვდომა გადაადგილების სხვადასხვა საშუალებაზე, რაც სატრანსპორტო და საგზაო ინფრასტრუქტურის ხარვეზებთან არის დაკავშირებული. კერძოდ, ქალების მობილობის მაჩვენებელი განსხვავდება ქალაქებსა და სოფლებში, რაც სატრანსპორტო სისტემის გაუმართაობას უკავშირდება. ამასთან, ქალების დიდი ნაწილი სახლიდან არა საკუთარი, არამედ მასზე დამოკიდებული ოჯახის წევრების საჭიროებებისთვის გადის.</p>

საკითხის შესახებ

სახალხო დამცველის ანგარიშის თანახმად, საცხოვრებელი სივრცის მიხედვით (ქალაქი/დაბა, სოფელი) ყოველდღიური გადაადგილების მაჩვენებელი, სოფლად შედარებით ნაკლებია. ყოველდღიურად გადაადგილდება ქალაქში/დაბაში მცხოვრები ქალების 69%, ხოლო სოფლად მცხოვრები ქალების – 40.2%. ამას გარდა, სოფელში ქალების 32.7% იშვიათად, ან საერთოდ არ გადის სახლიდან, ხოლო 22.1% – მხოლოდ სამუშაო დღეებში გადაადგილდება. ეს მაჩვენებლები გაცილებით ნაკლებია ქალაქში მცხოვრებ ქალებთან.¹²⁴

რაც შეეხება გადაადგილების მიზნებს, ქალები კაცებთან შედარებით ერთი დღის განმავლობაში მეტჯერ, სხვადასხვა მიზნებისთვის გადიან სახლიდან. კერძოდ, მათ უწევთ როგორც სამსახურში სიარული, ასევე დამოკიდებული/მცირენაწილიანი შვილების საჭიროებებზე ზრუნვა, ოჯახის წევრების უზრუნველყოფა პროდუქტებით, მედიკამენტებით, მოხუცი მშობლების მონახულება და მოვლა. სოფლებში ფეხით გადაადგილებისთვის საჭირო ინფრასტრუქტურა ხშირ შემთხვევაში არ არის, რაც ფეხით გადაადგილებას მეტად საფრთხის შემცველს ხდის.¹²⁵

სუფთა სასმელი წყლით უზრუნველყოფა და მასზე ხელმისაწვდომობა აგრეთვე მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს. გამომდინარე იქედან, რომ ქალები მეტად არიან ჩართულები საოჯახო მეურნეობებში მათთვის სუფთა სასმელი წყლით უზრუნველყოფა მეტ გამოწვევას წარმოადგენს. ეს ფაქტორი, რა თქმა უნდა, ზრდის საშინაო შრომის ტვირთს ქალებისთვის. შესაბამისად, ისინი ბევრად ნაკლებ დროს დაუთმობენ ანაზღაურებად საქმიანობას და ეკონომიკურად უფრო მოწყვლად მდგომარეობაში იქნებიან.

ქალები განსაკუთრებით ხშირად უთითებენ სასმელი წყლის ვარგისიანობასა და წყლის მიწოდების გრაფიკზე. წყლის მიწოდების საკითხი განსაკუთრებით მწვავედ დგას იმ მენარმე ქალებისთვის, რომლებსაც აქვთ საოჯახო სასტუმროები, რესტორნები თუ მიწის ნაკვეთები სოფლის მეურნეობის სფეროში.¹²⁶

გაეროს ქალთა ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული კვლევები თვალნათლივ აჩვენებს, რომ ქალთა ეკონომიკური არააქტიურობის მთავარი მიზეზი საზოგადოებაში შრომის გენდერული ნიშნით დაყოფაა და ქალები არაანაზღაურებადი მოვლის უმეტეს ნაწილს ასრულებენ.

ქალებსა და კაცებს შორის სამუშაო ძალაში მონაწილეობის არსებული განსხვავება შეიძლება თითქმის მთლიანად აიხსნას აღნიშნული ფაქტორით. აღნიშნულთან კავშირშია ისიც, რომ თითქმის ყველა სექტორში, კაცები ქალებზე მეტ საათს მუშაობენ (კაცები საშუალოდ კვირაში 43 საათს მუშაობენ, ხოლო ქალები - 36 საათს). არსებული შეფასებებით, საქართველოში ქალები სახლის აუნაზღაურებელ შრომაზე ხარჯავენ 3-ჯერ მეტ დროს, ვიდრე კაცები, განურჩევლად მათი შრომითი სტატუსისა.¹²⁷

აღსანიშნავია, რომ ასევე მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს ქალებისა და გოგოების მისაწვდომობა ინტერნეტზე. 2019 წლის გლობალური მონაცემები აჩვენებს, რომ ინტერნეტზე წვდომა 4.1 მილიარდ ადამიანს აქვს, დანარჩენ 3.6 მილიარდს კი - არა. მობილური კავშირის ქსელებით მსოფლიოს თითქმის მთელი მოსახლეობაა დაფარული, თუმცა ინტერნეტით მხოლოდ 53% სარგებლობს. გლობალურად ინტერნეტის მომხმარებლებს შორის გენდერული განსხვავება 17%-ს შეადგენს. კაცებთან შედარებით, სმარტფონი 327 მილიონით ნაკლებ ქალს აქვს. საერთაშორისო ტელეკომუნიკაციების კავშირის (ITU) 2019 წლის მონაცემების მიხედვით, საქართველოში ინტერნეტის მომხმარებელთა თანაფარდობა გლობალურ საშუალო მაჩვენებელზე მაღალია და ქალების შემთხვევაში - 61.2%-ს, კაცების შემთხვევაში კი 64.5%-ს შეადგენს. მობილური ტელეფონის მფლობელობის თვალსაზრისით, სქესთა შორის განსხვავება მხოლოდ 3%-ს შეადგენს, თუმცა სოფლებსა და ქალაქებს შორის ეს მაჩვენებელი საყურადღებოა.¹²⁸

აგრეთვე აღსანიშნავია, რომ კაცებთან შედარებით, საბაზისო ციფრულ უნარებს გაცილებით ნაკლები ქალი ფლობს. სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის 3% აღნიშნავს, რომ კომპიუტერთან მუშაობა კარგად იცის, ქალაქში მცხოვრებთა შემთხვევაში კი ეს მაჩვენებელი 18%-ს შეადგენს.

ციფრული უნარების თვალსაზრისით, სქესთა შორის განსხვავება კიდევ უფრო დიდია იმ თემებში, რომლებიც სხვადასხვა კუთხით არიან მოწყვლადები (სიღარიბე, განათლების დაბალი დონე, ფორმალური დასაქმების ნაკლებობა, სიახლოვე გამყოფ ხაზებთან). ამასთან, ქალები უფრო ნაკლებ დროს ხარჯავენ ციფრული ტექნოლოგიებით სარგებლობასა და საკუთარი უნარების გაუმჯობესებაზე. რადგანაც ქალები საშინაო შრომას მეტ დროს უთმობენ, ამის გამო, მათ სხვა აქტივობებისა და სწავლისთვის დრო აღარ რჩებათ. პარალელურად, ციფრულ ტექნოლოგიებზე წვდომაში მათ ხელს გენდერული სტერეოტიპები და ოჯახში არსებული ძალადობრივი ურთიერთობებიც უშლით: როგორც წესი, მოძალადე (ძირითადად კაცები) მსხვერპლს (ძირითადად ქალებს) მობილური ტელეფონის გამოყენებას უზღუდავს. გარკვეულ როლს თამაშობს ისეთი სხვა სტერეოტიპებიც, როგორცაა მაგალითად, შეხედულება, რომ ტექნოლოგია მხოლოდ კაცების საქმეა.¹²⁹

124 იხ. საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2020, <https://ombudsman.ge/res/docs/2020061711084253805.pdf>
125 იხ. ომბუდსმენის კვლევა – “ქალები და მობილობა” <https://ombudsman.ge/geo/akhali-ambebi/kalebi-da-mobiloba-kalta-qoveldghiuri-gadaadgilebis-aspektebi>
126 იხ. სახალხო დამცველის ადგილობრივი თვითმართვლობის ორგანიზაციის გენდერული პოლიტიკის შეფასება: <https://ombudsman.ge/res/docs/2020061711084253805.pdf>
127 იხ. UN Women, ქალთა დაბალი ეკონომიკური აქტიურობა და არაფორმალურ სექტორში ჩართულობა საქართველოში, 2018 <https://georgia.unwomen.org/ka/digital-library/publications>;
128 იხ. გლობალური მონაცემები: <https://www.itu.int/en/itu-d/statistics/pages/facts/default.aspx>
129 იხ. გაეროს ქალთა ორგანიზაციის კვლევა: <https://georgia.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20Georgia/Attachments/Publications/2018/Womens%20Economic%20Inactivity%20and%20Inf%20Employment%20Georgiageo.pdf>

თექნიკური პირობები

თემატური მოკვლევის ჯგუფი იწვევს დაინტერესებულ მხარეებს (იურიდიულ ან/და ფიზიკურ პირებს) წერილობითი ფორმით დადასტურებული პოზიციების წარსადგენად ქალების ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე წვდომის საკითხთან დაკავშირებით.

თემატური მოკვლევით დაინტერესებულმა პირებმა და ორგანიზაციებმა **2022 წლის 24 ივნისის** ჩათვლით ელექტრონულ მისამართზე gender@parliament.ge უნდა დაადასტურონ მონაწილეობის თაობაზე, მიუთითონ ინფორმაცია მათი წარმომადგენლის შესახებ - სახელი, გვარი, საკონტაქტო ინფორმაცია, აგრეთვე, წერილობით წარმოადგინონ საკუთარი დასაბუთებული მოსაზრებები ტექნიკური პირობებით განსაზღვრულ ზოგიერთ ან ყველა კითხვაზე. მონოდებული ინფორმაცია უნდა იყოს დასაბუთებული და ეფუძნებოდეს კონკრეტულ ფაქტებს/სტატისტიკურ ან სხვა მონაცემებს. ამასთანავე, უნდა მიეთითოს, რომელ კითხვასთან დაკავშირებით წარმოადგენს პირი ან ორგანიზაცია მოსაზრებებს.

დოკუმენტურად დადასტურებული პოზიციები უნდა პასუხობდეს შემდეგ კითხვებს:

1. რა არის ინფრასტრუქტურულ რესურსებზე (გზა, ტრანსპორტი, წყალი, ინტერნეტი) ქალების შეზღუდული წვდომის ძირითადი მიზეზები?
2. არსებობს თუ არა პრობლემები/ბარიერები სამართლებრივ, კულტურულ, მარეგულირებელ ან/და ინსტიტუციურ ჩარჩოში, რაც ხელს უშლის ქალების წვდომას აღნიშნულ რესურსებზე?
3. რა სამართლებრივი და პრაქტიკული ღონისძიებები უნდა გატარდეს ქალების ინფრასტრუქტურაზე(გზა, ტრანსპორტი, წყალი, ინტერნეტი) უკეთესი წვდომის უზრუნველსაყოფად?

მოკვლევის ჯგუფი შეისწავლის მონაწილე ორგანიზაციების ან პირების მიერ მონოდებულ დასაბუთებულ მოსაზრებებს და საჭიროების შემთხვევაში, ინფორმაციის დაზუსტების მიზნით, ზეპირი მოსმენისთვის მოიწვევს შესაბამის წარმომადგენელს.

დოკუმენტზე მუშაობისა და ზეპირი მოსმენების საფუძველზე შემუშავებული იქნება რეკომენდაციები სხვადასხვა მიმართულებით, თუ რა უნდა გაკეთდეს ქალების ფინანსებზე წვდომის გაუმჯობესების მიზნით.

დოკუმენტური მასალების მონოდების პირობები

- დოკუმენტი შედგენილი უნდა იყოს Word-ის ან PDF-ის ფორმატში. სტატისტიკური მონაცემების წარმოდგენისთვის შესაძლებელია Excel-ის ფორმატის გამოყენება;
- ტექსტის სიდიდე (Word-ის ან PDF-ის ფორმატში) არ უნდა აღემატებოდეს 4 გვერდს;
- დადასტურებულ პოზიციაში მოცემული უნდა იყოს ფაქტობრივი მონაცემები, რომელიც მისცემს სამუშაო ჯგუფს ანალიზის საშუალებას;
- სასურველია, დადასტურებული პოზიცია შეიცავდეს კონკრეტულ რეკომენდაციებს შესაბამისი უწყებებისადმი და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის მაგალითებს;
- უნდა იყოს მითითებული ინფორმაცია მომხსენებლის შესახებ სავარაუდო ზეპირ მოსმენებში მონაწილეობის მიღებისთვის.

შეკითხვებზე პასუხები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგ მისამართზე: gender@parliament.ge

თემატური მოკვლევის განხორციელების გეგმა

თემატური მოკვლევის ჩატარების პერიოდი: 2022 წლის 20 ივნისი - 30 ნოემბერი

(პარლამენტის სესიებს შორის პერიოდში რეგლამენტით განსაზღვრული ვადის დინება ჩერდება)

- დასაბუთებული მოსაზრებების/დოკუმენტაციის წარმოდგენა: **24 ივნისის ჩათვლით**
- მიღებული ინფორმაციის ანალიზი და ზეპირი მოსმენების ჩატარება: **სექტემბერი**
- დასკვნის მომზადება: **ოქტომბერი - ნოემბერი**